

GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLELET

⊕ HIT ⊕ LÉLEK ⊕ ÉRTÉK A GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLE MAGAZINJA

GÖRÖGKATOLIKUS
SZEMLELET
SZERKESZTŐSÉGE
XI. ÉVFOLYAM 3. szám
2024. ŐSZ
Ára: 800 Ft

■ OKTÓBER

1. K	✦ Az Istenszülő oltalma
2. Sz	Ciprián fszvt., Jusztina vtnő
3. Cs	Dénes fszvt.
4. P	Ananiás ap., Hierotheosz fp.
5. Szo	Karitina vtnő, Romanosz szé.
6. V	☉ Pütkösd u. 20. vasárnap – Tamás ap. – 3. hang
7. H	Szergiusz és Bakhusz vtk.
8. K	Pelágia sza.
9. Sz	☉ Jakab ap., Alfeus fia – (Andronikosz és felesége szé.)
10. Cs	Evlampiosz és Evlampia vtk.
11. P	Fülöp ap., Teofán hv. fp.
12. Szo	Probosz, Tarakhosz és Andronikosz vtk.
13. V	Pütkösd u. 21. vasárnap – A hetedik egyetemes zsinat igazhitű atyáinak emléke – 4. hang
14. H	Nazáriosz, Gerváziosz, Protáziosz és Kelziosz vtk., Kozma fp.
15. K	Lukiánosz vt.
16. Sz	Longinusz vt.
17. Cs	Ozeás pr., András vt.
18. P	☉ Lukács ap., evta.
19. Szo	Joel pr., Várusz vt.
20. V	Pütkösd u. 22. vasárnap – Artemiosz nvt. – 5. hang
21. H	Hilárióz szé.
22. K	Averkiosz fp., Az efezusi hét vt.
23. Sz	☉ Jakab ap., az Úr rokona – <i>Nemzeti ünnep</i>
24. Cs	Aretász és tsai. nvtk.
25. P	Markiánosz és Mártíriosz vtk.
26. Szo	✦ Demeter nvt.
27. V	Pütkösd u. 23. vasárnap – Ünz. – Nesztor vt. – 6. hang
28. H	Terenciusz és tsai. vtk., István szé.
29. K	Anasztázia vtnő, Ábrám szé.
30. Sz	Zénó és Zenóbia vtk.
31. Cs	✦ Boldog Romzsa Tódor fszvt. – (Sztákisz és tsai. apk., Epimakhosz vt.)

■ NOVEMBER

1. P	☉ Kozma és Damján ingy. orv.
2. Szo	Akindinosz és tsai. vtk.
3. V	Pütkösd u. 24. vas. – Akepszimász, József és Etele vtk., György nvt. ereklyéi – 7. hang
4. H	Joannikiosz szé., Nikandrosz fszvt. és tsa.
5. K	Galaktion és Episztémé vtk.
6. Sz	Pál hv. fp.
7. Cs	A melitinéi 33 vt., Lázár szé.
8. P	✦ Mihály és Gábor főangyalok, és a többi égi erők
9. Szo	Onéziforosz és Porfiriosz vtk., Matróna sza. – (Teoktisza sza.)
10. V	Pütkösd u. 25. vasárnap – Olimpász és tsai. apk., Oresztész vt. – 8. hang
11. H	Ménász, Viktor és Vince vtk., Tivadar hv. – (Sztefánisz vtnő)
12. K	☉ Jozafát fszvt. – János fp., Nilus szé.
13. Sz	✦ Aranyszájú János fp.
14. Cs	☉ Fülöp ap.
15. P	Guriász, Számón és Abibosz vtk. – <i>Karácsonyi bűnb. időszak kezdete</i> – <i>Allelujás nap</i>

16. Szo	☉ Máté ap., evta.
17. V	Pütkösd u. 26. vasárnap – Gergely fp. – 1. hang
18. H	Platón és Romanosz vtk.
19. K	Abdiás pr., Barlám vt. – <i>Allelujás nap</i>
20. Sz	Templombavezetés eü. – Gergely szé., Proklosz fp.
21. Cs	☉ Az Istenszülő templombavezetése
22. P	Üü. – Filemon és tsai. apk., Cecília vtnő és tsai.
23. Szo	Üü. – Amfilokhosz fp., Gergely fp.
24. V	Pütkösd u. 27. vasárnap – Üü. – Kelemen fszvt. – 2. hang
25. H	✦ Templombavezetés ünz. – Katalin nvtnő – Merkuriosz nvt.
26. K	Alipiosz szé., Győző szé. – <i>Allelujás nap</i>
27. Sz	Jakab nvt.
28. Cs	István és tsai. vtk., Irénarkhosz és tsai. vtk.
29. P	Paramonosz vt. és 370 vt. tsa., Filumenosz vt. – <i>Allelujás nap</i>
30. Szo	✦ András ap.

■ DECEMBER

1. V	Pütkösd u. 30. vasárnap – Náhum pr. – 3. hang
2. H	Habakuk pr. – <i>Allelujás nap</i>
3. K	Szofoniás pr. – <i>Allelujás nap</i>
4. Sz	☉ Borbála nvtnő, János szé.
5. Cs	✦ Száva szé.
6. P	☉ Csodatevő Miklós főpap
7. Szo	Ambrus fp.
8. V	Pütkösd u. 29. vasárnap – Anna csodálatos foganása eü., Patápiosz szé. – 4. hang
9. H	✦ Anna csodálatos foganása
10. K	Ménász, Hermogenész és Evgrafosz vtk.
11. Sz	Dániel szé. – <i>Allelujás nap</i>
12. Cs	✦ Szipiridon fp.
13. P	Eusztrátiosz és tsai. vtk., Lucia vtnő
14. Szo	Tirzus és tsai. vtk.
15. V	Ősatyák vasárnapja – (Eleveriosz fszvt.) – 5. hang
16. H	Aggeus pr. – <i>Allelujás nap</i>
17. K	Dániel pr. és a három ifjú
18. Sz	Sebestyén és tsai. vtk. – <i>Allelujás nap</i>
19. Cs	Bonifác vt. – <i>Allelujás nap</i>
20. P	Ignác fszvt. – <i>Karácsony eü. kezdete</i>
21. Szo	Karácsony e. szombat – Eü. – Julianna vtnő
22. V	Őszövetségi szentatyák vasárnapja – Eü. – (Anasztázia nvtnő) – 6. hang
23. H	Eü. – A krétai tíz vt.
24. K	Karácsony előestje – Eugénia vtnő – <i>Királyi imaórák – Böjti nap</i>
25. Sz	☉ Jézus Krisztus születése (Karácsony)
26. Cs	☉ Az Istenszülő emlékezete – Üü.
27. P	✦ István fődiakónus és első vt. – Üü. – (Tivadar szé.)
28. Szo	Karácsony u. szombat – Üü. – A nikomédiai vtk.
29. V	Karácsony u. vasárnap – Az Úr rokonai – Üü. – (Aprószentek vtk., Marcell szé.) – 7. hang – (A meg nem született életek napja)
30. H	Üü. – Anizia vtnő, Melánia sza. – (Árvagondozó Zotikosz szé.)
31. K	☉ Karácsony ünz.

KONCZ ATTILA

NAPJAINK FÉNYE

Manapság nehéz eligazodni a sok tanács között, amely minden felől zúdul ránk az élet dolgaival kapcsolatban: igazi és botcsinálta szakértők serege egyaránt a meggyőzésünkre törekszik, egymásnak ellentmondó tanácsaikkal bizonytalanítva el a legszilárdabb jellemeket is.

Van-e valaki, aki tisztán lát például a napozás kérdésében?

Biológiaórán annak idején megtanultuk, milyen fontos élettani és egészségmegőrző szerepe van a megfelelő D-vitamin-bevitelnek: elengedhetetlen a csontképződéshez, a kalcium és a foszfor felszívódásához. Ha hiányt szenvedünk benne, csonttrikulásra, izomgyengeségre, az immunrendszer működésének zavarára számíthatunk. Iskolai emlékeink között az is ott van, hogy ennek a kulcsfontosságú anyagnak a forrása számunkra elsődlegesen a napfény: aki nem tölt mindennap legalább 10-15 percet intenzív napsütésben, az hajlamos lehet a D-vitamin-hiány kialakulására.

Másik oldalról viszont folyamatosan halljuk a veszélyes figyelmeztetést orvosoktól és meteorológusoktól egyaránt: óvakodjunk az erős napsugárzástól, mert a túl-

zott mennyiségű ultraibolya fény hosszú távon súlyosan károsítja szervezetünket, hiszen ma már ez a bőr daganatos megbetegedéseinek egyik legfőbb oka. Délelőtt 11 és délután 3 óra között ezért egyáltalán ne menjünk a szabad ég alá, és ezen az időszakon kívül is a bőrünk árnyalatának megfelelő időtartamban és minőségi fényvédő krémekkel felszerelve tegyük ezt.

Ebben az esetben persze a bölcs ember sokkal inkább összeegyezteti a címére innen-onnan érkező tanácsokat, mintsem radikálisan választ közöttük. Remélem, ezen az úton jártak olvasóink is az elmúlt hónapokban, amikor sok mindenre lehetett ugyan panaszunk, de a ránk zúduló napsütés mennyiségét aligha kevesellte bárki mifelénk. Megvolt a lehetőségünk tartalékolni ebből a fontos vitaminból, hogy maradjon belőle a borongós, hűvös, szürke őszi-téli időszakra is, amely feltartóztatathatatlanul és elkerülhetetlenül közeledik.

De vajon arra gondoltunk-e a nyári szabadság idején, a szikrázó napsütést élvezve, hogy lelki akkumulátorainkat is feltankoljuk az energizáló fényvel egy másik napnál, Krisztus ragyogó világosságában? Megvolt-e az előbb emlegetett napi 10-15 perc az ő színe előtt? Álltunk-e elé ugyanolyan örömmel, gyermeki egyszerűségben

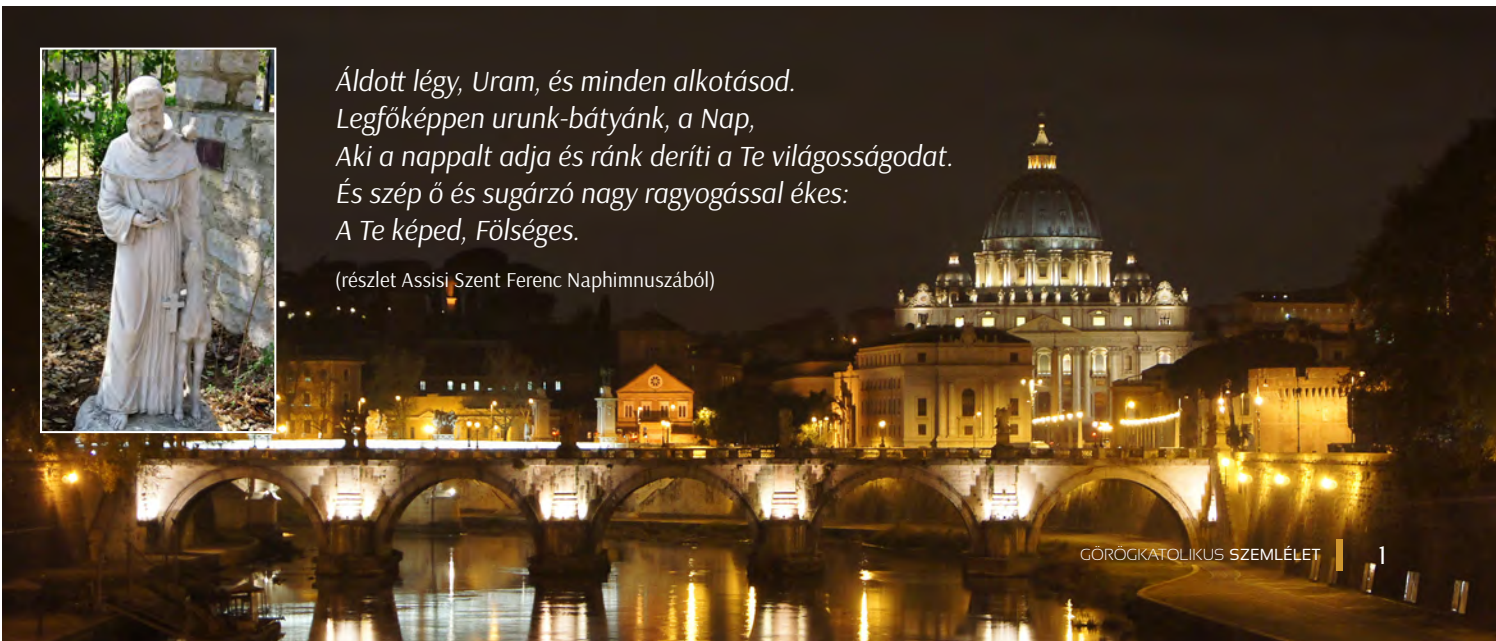
és paradicsomi tisztaságban, ahogyan a vízparton élveztük a teremtés szépségét? Mert bárhol teltek az elmúlt hetek és hónapok, akár találtunk templomot a közelben, akár nem, Isten mindenhol ott volt, várt minket, mellénk szegődött, ha kerestük társaságát. Egy biztos: a következő, egyre több sötétséggel járó időszakban nemcsak testünknek lesz fokozottan szüksége a naptól magunkba szívott és elraktározott fényre, hanem lelkünknek is Krisztus éltető és tápláló ragyogására – amit ráadásul túlradagolni sem lehet...

Bízom benne, hogy a nyár elmúltával mindannyian tele tartályokkal indulunk neki az új egyházi évnek, és kíváncsi vagyok, hogy tartalékaink legyenek elegendők az előttünk álló feladatok Istennek tetsző elvégzéséhez.

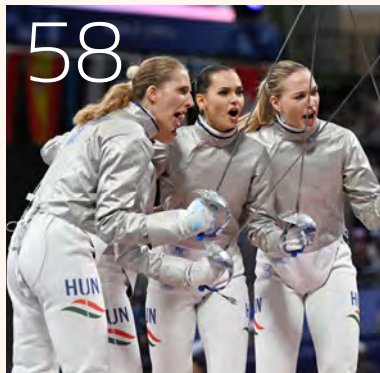
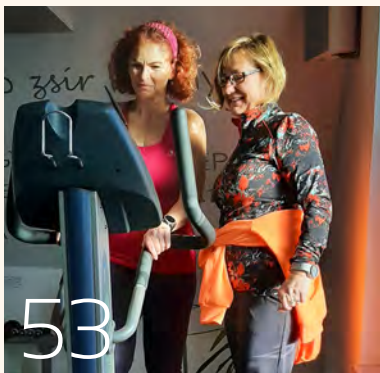
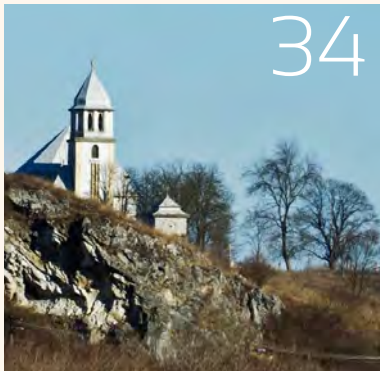
*Áldott légy, Uram, és minden alkotásod.
Legfőképpen urunk-bátyánk, a Nap,
Aki a nappalt adja és ránk deríti a Te világosságodat.
És szép ő és sugárzó nagy ragyogással ékes:
A Te képed, Fölséges.*

(részlet Assisi Szent Ferenc Naphimnuszából)

- 1 KONCZ ATTILA: Napjaink fénye
- 4 VÁNDOR ILKA: Nyári táborok – Körkép
- 10 Kocsis Fülöp érsek-metropolita atya prédikációja Nagyboldogasszony búcsúján Máriapócs
- 14 TÓTHNÉ ESPÁN MARGARÉTA: Újszentelt papjaink első szolgálati éve
- 20 IVANCSÓ BAZIL: Krisztus Urunk halotti leple 1.
- 23 TERDIK SZILVESZTER: Egy különleges ikon a nyíregyházi Görögkatolikus Múzeumban: Szentháromság a hét arkangyallal
- 30 VÉGHSEŐ TAMÁS: Vasvári Pál halálának 175. évfordulójára
- 34 FEDOR PÉTER: Mozaikdarabkák a Miskolci Apostoli Exarchátus, majd Egyházmegye elmúlt 100 évéből
- 38 TÓTHNÉ ESPÁN MARGARÉTA: Az internetes csalók leggyakoribb és legbiztosabb módszerei
- 43 KIRÁLY ANDRÁS: Katolikus cserkészlet, olasz-magyar identitás, Máriapócs
- 46 SZILVÁSI ZALÁN: Nostalgia
- 50 BRÓDY-SZILÁGYI ICUS: Otthonról haza, szétszakadva is együtt
- 53 VÁNDOR ILKA: Úgy is lehet edzeni, hogy az élmény legyen – Beszélgetés Törökne Dávida Ildikóval
- 58 OBBÁGY LACUS: Párizs megér egy mesét, avagy gondolatok a Himnuszról, a balsorsról és az olimpiáról
- 62 BOROS RITA: A Hortobágy-pusztától az Arab-sivatag homokdűnéiig
- 66 KIRÁLY ANDRÁS: Világszám a Hortobágyon
- 69 OBBÁGY LACUS: Nyűg volt, de legalább a futball győzött – Visszatekintés a labdarúgó Európa-bajnokságra
- 74 TÓTHNÉ ESPÁN MARGARÉTA: Gyerekoldalak
- 76 TÓTHNÉ ESPÁN MARGARÉTA: Ez történt...

MEGJELENT A

GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLE

KIADÁSÁBAN, A HAJDÚDOROGI FŐEGYHÁZMEGYE,
A MISKOLCI EGYHÁZMEGYE ÉS A NYÍREGYHÁZI EGYHÁZMEGYE
EGYÜTTMŰKÖDÉSÉVEL

KIADJA A GÖRÖGKATOLIKUS METROPÓLIA
SAJTÓ- ÉS MÉDIAKÖZPONT
FELELŐS KIADÓ: KOCSIS FÜLÖP ÉRSÉK-METROPOLITA

HONLAPUNK CÍME: WWW.GOROGKATOLIKUS.HU
FACEBOOK.HU/SZEMLELETMAGAZIN

A SZERKESZTŐSÉG CÍME:
4400 NYÍREGYHÁZA, BETHLEN G. U. 21.
TEL: +3642/597-600/401 MELLÉK

INFORMÁCIÓ:
GOROGHIR@GOROGKATOLIKUSMETROPOLIA.HU

SZÁMLASZÁM: 10702064-72479962-51100005 CIB
(GÖRÖGKATOLIKUS METROPÓLIA SAJTÓ- ÉS MÉDIAKÖZPONT)

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE: KIRÁLY ANDRÁS
FŐSZERKESZTŐ: KONCZ ATTILA
MUNKATÁRSAK: TÓTHNÉ ESPÁN MARGARÉTA,
VÁNDOR ILKA BORBÁLA

FOTÓK: BAKOS ZOLTÁN, DOBOS KLÁRA,
GERNER ATTILA, KIRÁLY ANDRÁS,
ZADUBENSKZI NORBERT, SZABÓ SÁNDOR,
POLYÁKNÉ TÓTH NÓRA, BRÓDI-SZILÁGYI ILONA,
VARGA-JUHÁSZ BERNADETT,
VÁNDOR ILKA BORBÁLA, TRESTYÁNSZKY CSABA

ÁRCLAT, TÖRDELÉS: PROJEKT-TEAM DTP STÚDIÓ
NYOMDAI MUNKÁK: IMI PRINT KFT., NYÍREGYHÁZA

ISSN: 1416-793X

A GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLE ÉS SZEMLELET MEGRENDELHETŐ
KÖZVETLENÜL A SZERKESZTŐSÉGTŐL, AMELYNEK
ELÉRHETŐSÉGEIN Részletes információ is kérhető.

NYÍREGYHÁZA, 2024

Nyári táborok - Körkép

Balatonföldvár, Balsa, Bodajk, Debrecen, Hajdúböszörmény, Hernádvecse, Irota, Jánkmajtis, Létavértes, Nagykálló, Ózd, Pálháza és az olaszországi Loreto voltak többek között azok a helyszínek, ahol a metropólia, az egyházmegyék, az egyházközségek és különböző egyházi alapítványok szerveztek napközis és ottalvós táborokat általános és középiskolásoknak, hátrányos helyzetűeknek és fogyatékkal élőknek egyaránt. Liturgikusének-tábor, belföldi és külföldi ifjúsági tábor, zsolozsmás tábor, ikonfestő tábor és hittantábor egyaránt szerepelt azon a nagyon színes palettán, amely 2024 nyarán programot kínált a közösségre és az imádságra vágyóknak.

Ikonfestő- és hittantábor Balsán

Balsán ikonfestő- és hittantábort szervezett a Nagyhalászi Görögkatolikus Parókia. Egy röpké hét alatt az ikonfestés alapjait sajátították el az erre vállalkozó és kitartó gyerekeknek. A program fontos része volt a reggeli és esti templomi imádság, a szertartásokon lehetőségük volt a táborozóknak együtt lenni az óvodásokkal és az egyházközség híveivel is. „Jó volt megtapasztalni a tábor ideje alatt, hogy az élet sok fontos dolga között néha elég, ha az ember egyszerre csak néhányra figyel oda. A festésre, az imádságra és az önmagunkra figyelés megnyugtató légköre vette körül a tábor résztvevőit” – fogalmazta meg Gorcsa Péter atya.

Meglepetésvendégek a jánkmajtisi hittantáborban

A Jánkmajtisi Görögkatolikus Parókia nyári táborában a zárónapon a Nyíregyházi Egyházmegyében működő cigánypasztorációs munkatársak látogatták meg a gyerekeket.

Ezen a napon a nyírkátai roma testvérek hagyományos cigány népviseletben beszéltek a gyerekeknek szokásokról, hagyományokról, zenéről és táncról. A lányok megmutatták tánc tudásukat, a fiúkat elsősorban a zene, a gitár érdekelte. „A tábor végén egy kört alkotva, a zoltáros hangszerével dicsőítettük az Urat, és adtunk hálát minden jóért, ami tőle származik” – mondta el Magyar Richárd Zsolt szervező.

Szent Damján: kör, tábor, de legfőképpen család Bodajkon

A kölcsönös segítségnyújtásban szerepet játszó gesztusok és érintések: a mosoly, a simogatás és az ölelés folyamatosan áramló ereje jellemezte a Szent Damján Kör által, fogyatékkal élők számára szervezett tábort, amely már harmadjára kapott otthont a Vértes lábánál, Bodajkon. Az a fajta önkéntes munka, amire több mint száz fiatal vállalkozik évről évre, egyáltalán nem megszokott, nem könnyű és nem is képes rá bárki. A táborozók számára a részvétel teljesen ingyenes, a létrejöttéhez szükséges összeget pedig évről évre közös összefogás eredményeként teremtik elő.

A legtöbb önkéntes gimnazista és egyetemista, sokuk gyógypedagógus vagy orvostanhallgató, de emellett sok felnőttet is vonz és visszavár a tábor. A tizenkét, színekről elnevezett csoportra osztott közösségben nagyon figyeltek arra, hogy mindenki megtalálja a maga helyét és szerepét, senki ne maradjon magára semmilyen problémával, és annyi „terhet hordozzon”, amennyit jó szívvvel elbírnak. A táborozók között voltak közép- és enyhe értelmi fogyatékkal élők, ép értelmű mozgássérültek, jónéhány kerekesszékes és látássérült is. A legfiatalabb táborozó, Panka, kilencéves, a legidősebb, Ádám, majdnem hatvan.

Bár a tábor görögkatolikus identitású, de a résztvevők számára semmilyen vallási vagy felekezeti megkötés nincs sem a táborozók, sem a segítők részére.

Nagy gondossággal jártak el a táborszervezők abban, hogy a különböző fogyatékkal és betegséggel érkezőket pontos anamnézissel és alapos beszélgetés után vegyék át a családtól, és a hét során is folyamatosan kapcsolatot tartsanak velük. Sokuknak ez az egyetlen lehetőség az év során egy kis pihenésre és feltöltődésre: táborozóknak és otthon maradt családtagoknak egyaránt.

A tábort először huszonzét évvel ezelőtt Miskolc mellett szervezték meg, és a majdnem három évtized alatt csupán egy alkalommal, a Covid-járvány miatt maradt el. Idén kilencven táborozót tudtak fogadni, akiket százhusz önkéntes segített.

A program kialakítása a hit és a szórakozás jegyében történik. Az imádságba a papság is bekapcsolódik, a táborzáró ünnepi Szent Liturgián pedig már a szülők is részt vesznek. A programban mindig vannak hagyományos elemek, ilyen a sportnap és a kézműves foglalkozások vagy a görögkatolikus motorosok látogatása. Az idei tábort meglátogatta Fülöp metropolita atya is, aki a görögkatolikus motorosok előőrseként érkezett. Szoros programja mellett szakított időt arra, hogy a táborozókkal elbeszélgessen, és egy alleluja-dallamot tanítson meg a lelkesen együttműködő gyerekeknek.

Nemzetközi Ifjúsági Ökumenikus Tábor – Loreto, Olaszország

Idén 14. alkalommal rendezték meg a Nemzetközi Ifjúsági Ökumenikus Tábort az olaszok kedvelt búcsújáróhelyén, Loretóban. A tizenháromezer lakost számláló városban július 28-tól augusztus 3-ig közel száz keresztény fiatal táborozott Ukrajnából, Romániából, Svédországból, Olaszországból. Magyarországot 14 fiatal és 4 vezetőjük képviselte. Az útrakelöket Ábel püspök áldotta meg Nyíregyházán, akik a tábor ideje alatt a görögkatolikus szertartások mellett római katolikus, ortodox és protestáns szertartáson is részt vettek az ökumené jegyében.

A fiatalok jártak Assisiben is, ahol Szent Ferenc életének fontosabb állomásait ismerhették meg. A Santa Maria degli Angeli templomban a fiatalon elhunyt Boldog Carlo Acutis exhumált és el nem porladó testét tekintették meg, meghallgatták élettörténetét és csodatételeit is.

A sok program, csoportos beszélgetés, elmélkedés melletti szabadidőben tengerparti strandolásra is volt lehetőség. A hagyományos táncok és dalok estjén pedig minden delegáció bemutatkozott.

A fiatalok jártak Assisiben is, ahol Szent Ferenc életének fontosabb állomásait ismerhették meg. A Santa Maria degli Angeli templomban a fiatalon elhunyt Boldog Carlo Acutis exhumált és el nem porladó testét tekintették meg, meghallgatták élettörténetét és csodatételeit is.

Merjünk próféták lenni! – Idén is volt balatonföldvári családtábor

Július közepén rengetegen érkeztek vonattal hősieken küzdve a nagy meleggel a hagyományosan itt megrendezésre kerülő balatondöldvári családtáborba. A több mint 400 résztvevő a Görögkatolikus Metropólia minden területéről érkezett a Balatonhoz, hogy régi barátokat köszöntsen, és akár újakat is szerezzen magának.

A gyerekeknek és a felnőtteknek párhuzamosan tartottak programokat, de nem volt ritka az sem, hogy egy-egy szülő mégis inkább a kézműves-foglalkozáson kötött ki. Bariné Kazai Zsuzsanna montessori pedagógus a pozitív fegyelmzésről adott elő, L. Stipkovits Erika klinikai szakpszichológus és mentálhigiénés szakember „Az érem két oldala – a normatív krízisekről” címmel tartott előadást, Fekete András atya és felesége pedig tanúságot tett a táborozók előtt. A fiatalabb korosztály Domokos Zsolt ifjúságpsztorációs referens önismereti foglalkozásán vehetett részt.

A délután játékkal és sportolással telt, komoly küzdelmeket hoztak a foci- és pingpongmeccsek is. Sok mosolyt csalt az arcokra az Artistcompany Tűzsonglőr Társulat gólyalábas előadása. Szerdán Fülöp metropolita atya tartotta a vecsernyét, majd a csütörtök reggeli Szent Liturgiát is.

Seszták István főhelynök atya borbemutatóval egybekötött kóstolót tartott a Konyári Pincészet jóvoltából, csütörtökön pedig Retro partyval zárult a program. Illés prófétának a tábor idejére eső ünnepén pedig ismét szép számban gyűltek össze a hívek a Szent Kereszt római katolikus templomban végzett ünnepi liturgiára.

Ahol az imádságé a „főszerep” – Irotai zsolozsmás tábor

Az irotai zsolozsmás táborban július 8-11. között, három napon át szüntelenül imádkoztak a tábor résztvevői. Óránkénti váltásban zsolozsmákat olvastak fennhangon, emellett a liturgikus nap szertartásait – vecsernye, utrenye, imaórák – is teljes egészében megtartották.

Mi adja az irotai zsolozsmás tábor varázsát? „A zsolozsmázás a mi lelkünk hasznára lett kitalálva. Biztos, hogy sokat nyerhetnek azok, akik Isten színe előtt őszintén mondják a zsolozsmákat és kitartóan járnak templomba” – fogalmazta meg Atanáz püspök a zsolozsmás tábor lezáró Szent Liturgián.

A táborról, amelyet nem a programjai, hanem a belső utazások jellemeznek, legjobban a résztvevők tudnak beszélni: „Irota számomra a béke szigete. Gyönyörű környezet, csend és nyugalom. Szerpentin a domboldalon, és a cél a templom.” ❀ „Nekem ez az éves „lelki nagymosás”. Ezek a gyönyörű zsolozsmaszövegek, a tanítások, a szertartások átmosják a lelkemet, amire nagy szükségem van”. ❀ „Jó érzés elcsendesedni úgy, hogy végig az imádságé a főszerep, nincs semmi lazálás útközben.” ❀ „Ha hittel imádkozzuk, a sok zsolozsmázás számomra megerősítést és csodálatos belső nyugalmat ad.” ❀ „Nehéz szavakba önteni azt, ami lényeges; együttléttel Istennel, egymással, szeretetben. Ez örömmel tölt el és megerősít.” ❀ „A Jóisten és az imádság szeretete, a lelki szomjúság, vágyakozás, hogy bensőségebb kapcsolatban legyek Istennel, és mert jó közösségben imádkozni, dicsőíteni az Urat.” ❀

„A nemzedékeken át kialakult zsolozsmák és szertartások útmutatást nyújtanak a mindennapi élethez. Főként a zsolozsmák imádkozása alatt éreztem azt, hogy ugyanazok az érzések, nehézségek, örömek vannak bennem, mint elődeimben. Ez megerősítő.”

Idén Orosz István atya tartotta az elmélkedéseket a zsolozsmázások között. Az imádság évében előadásainak is az imádság volt a központi témája.

A létavértesi zsolozsmás tábor a lelkünkben folytatódik tovább

Létavértesen idén július 11. és 14. között gyűlt össze a lelki feltöltődésre vágyó, közel ötven fős közösség, akik a szertartások idejére a helyi hívekkel is kiegészültek.

A tábor gondosan előkészített időbeosztásának köszönhetően lehetőség volt tartalmas előadások meghallgatására, egyházunk csodálatos szertartásainak való részvételre, elcsendesedésre és lelki töltekezésre is. Fülöp metropolita vezetésével imaórákon, kis esti zsolozsmán, utrenyén, déli istentiszteleten, vecsernyén, éjfélti zsolozsmán vitték Isten elé dicsőítésüket, hálaadásukat és kéréseiket a résztvevők. A szertartások és előadások között szüntelen zoltárolvasással telt az idő.

Az idei zsolozsmás tábor előadója Szoliva Gábor szerzetes atya volt. Előadásainak témái azok a „találkozások” voltak, amelyeknek történetét sokszor hallhatta, de most egy új és mélyebb üzenetet fedezhetett fel bennük a hallgatóság. Gábor atya az előadásokat követően fórum keretében válaszolt a hozzá intézett kérdésekre, melyek egy része az előadás témáihoz kapcsolódott, de volt lehetőség érdeklődni a szerzetesi életforma iránt csakúgy, mint a személyes élményekről való beszélgetésre és viccelődésre is.

„A zsolozsmás tábor időben és térben ugyan véget ért, de a lelkünkben folytatódik. A három ott töltött éjszakán az alvásidőnket kincsekre cseréltük. Az éjszaka csendjében a létavértesi kistemplomban zoltárt olvasni azt jelenti: találkozás” – fogalmazott Pesel Katalin, a tábor résztvevője.

Keresem a tüzet! – Görögtűz tábor Nagykállóban

Mintegy százán a a nagykállói Korányi Frigyes Görögkatolikus Gimnázium kollégiumában „indultak el”, hogy bibliai példákon keresztül keressék magunkban a tüzet: a lelkesedést, a frissességet, a bátorságot, a Szentlelket. A szélrózsa minden irányából, mindhárom egyházmegyéből érkeztek felsős diákok, hogy összeálljon a kis lángnyelvekből az idei Görögtűz.

A hét folyamán sok-sok vetélkedő, játék, kézműves-foglalkozás, zarándoklat, strand, buborékfoci, tánc és átbeszélgetett óra várt a résztvevő gyerekekre.

A gyerekeket egy lelkes, fiatal csapat segítette, akik a szabadidejüket áldozták arra, hogy a táborozók sose érezzék magukat egyedül: bizalommal fordulhassanak hozzájuk, és nem utolsósorban közös erővel formálják, alakítsák őket hitükben, és vegyenek példát a da-dogó Mózesről, aki mégis bátran odaállt a fáraó elé, miután megjelent neki az Úr az égő csipkebokorban, vagy a parázs ajkú Izajásról, akiket példaképként állítottak a fiatalok elé az idei táborban.

Aki szeret, az énekel – ilyen volt a liturgikusének-tábor

A Görögkatolikus Metropólia immár hatodik liturgikusének-táborát szervezte meg Debrecenben. A találkozó általános és középiskolás gyermekek vettek részt, volt, aki először, és volt, aki már sokadik alkalommal csatlakozott. Nemcsak Debrecenből, Nyíregyházáról, Hajdúböszörményből, Hajdúdorogról, Újfehértóról, de távolabbi városokból is érkeztek a gyerekek: Vácról, Szegedről, Budapestről, Gödöllőről és Miskolcra. Többségében görögkatolikusok voltak, de több római katolikus diák is eljött a táborba.

Idén négy csoportban sajátíthatták el, illetve gyakorolhatták a 8-14 éves diákok az egyházi alapidallamokat a tropárok, a kontákok és a sztichirák éneklésével. Bubnó Tamás karnagy szerint a cél mindig ugyanaz: *úgy megtanítani a diákoknak a liturgikus énekeket, hogy észre se vegyék.* A már jól megszokott rend szerint napközben a liturgikus énekek tanulását és gyakorlását volt a fő hangsúly. Mindemellett természetesen sok játék, mozi, fagyizás, kézműves-foglalkozás, gyertyaöntés, nemezelés, játszótér és a Tudományos Élményközpont is szerepelt a programok között. Az alkonyati istentiszteletek és a Szent Liturgia pedig minden este megkoronázta a napot. A tábornak része volt a Szent Efrém Férfikkal együtt előadott Dániel-játék és egy záró hangverseny is.

Jó hangulatban, újra együtt: ilyen volt a Görögtűz+ tábor

A Görögtűz+ a középiskolás korosztály tábora, melynek keretében idén Pálházára utaztak a fiatalok. Az idei tábor mottója az „Álljatok ellen” (Jak 4,7) volt. A programban szerepelt a regéci vár meglátogatása, egy kassai kirándulás, strandolás a sárospataki-végardói strandon és a sátorlajújhelyi kalandparkban töltött nap is.

A fő hangsúly természetesen a közösen végzett szertartásokon, elmélkedéseken, játékos feladatokon volt, amelyek segítségével önismereti utazásra hívták a fiatalokat. Az utolsó vacsorát szalonnasütés és nagy beszélgetés zárta. Az esti tábortűz mellett a középiskolások a püspök atyáknak fogalmazták meg egy személyes levélben, hogy mit jelentett számukra ez a tábor.

Első ikonfestő tábor Hajdúböszörményben

„Aki van, aki létezik...” A hajdúk fővárosát a köztudatban a festők városaként is emlegetik. Az ikonfestőtábor szervezése elsőként Sörös Molnár Mária festő gondolataiban fogalmazódott meg. Az általa festett Szent Trifon-ikon szentelésekortörtént az elhatározás, hogy szervezzenek tábort Zolcsák Miklós atya vezetésével. A helyszínt az egyházközség biztosította a Mamre Szálló közösségi terében. A táborban több generáció képviseltette magát, ügyes kezű, tehetséges gyerekek, felnőtt fiatalok, de az idősebbek közül is voltak a résztvevők között. A program minden reggel imádsággal és elmélkedéssel kezdődött, ez adta meg a lelkiületet ahhoz, hogy hittel és szeretettel nyúljanak az ecsethez. Miklós atya beszélt az ikonográfiáról, az ikonok világáról, történetéről, hagyományáról és az ikonfestés szabályairól, miközben lépésről lépésre mutatta be annak technikáját is.

Az ikonfestő tábor résztvevői ugyanazt a Jézus-ikont másolták és festették, mégis mindenkié egyedi lett. Csodás alkotások születtek, amely összehozta a generációkat, megerősített és irányt mutatott az örök élet felé. Az ikonfestő tábor Szent Liturgiával zárult: Miklós atya a képeket egyesével megkenste szent olajjal, majd megáldotta az alkotókat is.

Nyári táborozások az Ózdi Görögkatolikus Parókián

Kikapcsolódás, közösségépítés és egy kis tanulás is volt az ózdi parókia nyári táborában augusztusban. A hittanosok augusztus 4-én indultak Bogácsra hitoktatóikkal, akik ebben az esztendőben Úrszínváltás ünnepének a tartalmát mélyítették el a különböző játékos, szórakoztató feladatok és vetélkedők során.

A második augusztusi tábor Szent István ünnepén ért véget. Ezen már a különböző generációk közösen kapcsolódtak ki. Ekkor nemzeti jelképeinkkel, elsősorban a Szent Koronával ismerkedtek meg a résztvevők.

„A táborok sok-sok alkalmat teremtettek arra, hogy végigbeszéljük az elmúlt egy év parókiái és családi eseményeit, hogy még jobban megismerve egymást, még nyitottabbak legyünk egymás örömei, nehézségei iránt” – fogalmazott Bodnár Dániel atya.

Dávid és a nagylelkűség – a Jelenlét Pont napközis tábora Hernádvécsén

„Az ember a külsőt nézi, az Úr azonban a szívet” (1Sám 16,7). Ezzel a gondolattal kezdődött és fejeződött be az augusztus első hetében általános iskolásoknak tartott napközis tábor, amelyet a Miskolci Egyházmegye által működtetett hernádvécsői Jelenlét Pont szervezett.

A gyerekek napról napra a juhokat őrző legényből királlyá vált Dávid életével ismerkedtek. Sorra vették élete eseményeit, tulajdonságait, és igyekeztek a 3000 évvel ezelőtti uralkodó és mai életünk között párhuzamot találni, tanulságot levonni.

A tábor végén már minden gyermek számára egyértelmű volt, hogy a belső tulajdonságaink mennyivel fontosabbak. A tábor ideje alatt Dávid nagylelkűségét gyakorolták a hintánál, a játékokban, előzékenyen adogatták egymásnak a színes ceruzákat.

A tábor része volt a mindennapi imádság, különösen kiemelkedő élmény volt az augusztus 6-i gyümölcszsenteelés. A gyerekek új imákat, közösségi játékokat és énekeket is tanultak, kézműveskedtek és roma táncot jártak.

Ifjúsági tábor is volt Hernádvécsén

Augusztus második hetében az ifjúsági korosztály táborozott a hernádvécsői Jelenlét Ponton.

Őket már-már közösségként fogadták, hiszen a Szent György-teremben rendszeresen találkoznak velük. A tábor témája számukra is Dávid király volt, akinek életútja különösen azért tetszett a fiataloknak, mert egy egyszerű pásztorfiú vált királlyá. Saját sorsukra fordítva úgy érezték, hogy egy egyszerű hernádvécsői fiatalból is lehet bármely szakma „királya”.

Nagy Zoltán társaival autentikus roma táncot tanít a Jelenlét Ponton. A tábor ideje alatt emellett cigány élsportolókat, illetve a boldoggá avatott Ceferinót is bemutatták a fiataloknak. Sok szó esett az (el)ismertséghez vezető hosszú útról, kitartásról, tanulásról, közösségről és nagylelkűségről is.

Többeknek ez a tábor volt az egyetlen „nyaralási lehetőség” ebben az évben. A tizenhét táborozóból csupán

hárman hagyták el a nyár folyamán a falu határát. Ezért sokat játszottak, énekeltek, táncoltak, sportoltak, és minden délután tartottak egy napzáró, körbeülős beszélgetést is. Itt kiderült, mennyi élményt raktároztak el a fiatalok. Zárásként még egyszer végigbeszélték a Dávid királyról tanultakat, ekkor többen már azt is megfogalmazták, hogy konkrétan mit tanultak meg az uralkodó életéből.

Fotók: Bródi-Szilágyi Icus, P. Tóth Nóra, Varga-Juhász Bernadett, Jótevő Alapítvány, Nagy Zoltán, Orosz Beáta, Orosz Rita és még sokan mások

„Ha (...) egy dologban változtattam, már megváltozott az életem”

KOCSIS FÜLÖP ÉRSEK-METROPOLITA ATYA PRÉDIKÁCIÓJA
NAGYBOLDOGASSZONY BÚCSÚJÁN MÁRIAPÓCSON

A hajdúdorogi főpásztor augusztus 18-án elhangzott beszédét szerkesztett formában közöljük.

Krisztusban szeretett testvéreim!

Sokak számára talán csalódást jelent, hogy nem Erdő Péter bíboros úr áll itt, hiszen ő kapott meghívást erre a mai búcsúra, és el is fogadta, készült is. Néhány nappal ezelőtt egy kurta levélben tájékoztatott arról, hogy mégsem tud eljönni, így aztán magamra vállaltam a mai tanítást. Azon gondolkodtam, ha a bíboros úr jönne, mit is mondana a máriapócsi zárándokoknak, mivel buzdítaná őket? Minden bizonnyal a hitre és a szeretetre buzdítana.

Azért jövünk el időről időre a nagy zárándokhelyekre, de a Szent Liturgiára és a templomba is mindig azért megyünk, hogy a hitünkben és a szeretetünkben megerősödjünk. Erről szólt Szent Pálnak a korintusiakhoz írt levelének a bevezetése; így buzdítja a korintusiakat, és mondhatjuk nyugodtan, hogy bennünket is az apostol: „vigyázzatok, álljatok szilárdan a hitben, legyetek bátrak, legyetek erősek, és minden, amit tesztek, szeretetben történjék” (1Kor16,13).

Itt be is fejezhetném a tanítást, hiszen ennél többet, mi egyebet mondhatok? Álljatok szilárdan a hitben – ehhez nem kis bátorságra van szükség – és bármit tesztek, az szeretetben történjék.

De Szent Pál is folytatja, és azt mondja: még valamit kérek tőletek. Mi lehet az? Mivel lehet ezt még kiegészíteni? Így

folyatja: „Ismeritek Sztefanász háza népét. Ő Achája első termése, aki a szentek szolgálatára adta magát. Álljatok rendelkezésére az ilyenek, és mindenkinek, aki vele munkálkodik és fárad.”

Valahogy azt olvasom ki ebből, hogy két hatalmas pillére van az életünknek a hit és a szeretet, de még valami hiányzik hoz-

zá, ami ezt erősítheti: ez pedig az engedelmisség.

És ha odafigyeltünk a mai szentírási szakaszokra, az engedelmisség valahogyan mind a négy, tehát a két apostoli és a két evangéliumi szakaszban is előjön. Hiszen a Krisztus-himnusz, amelyet szintén Szent Pál írt a filippiekhez, azt mondja: „ugyanaz az érzület legyen bennetek, amely Krisztus Jézusban volt.”

Ismerjük ezt a szakaszt: „Jóllehet Istenhez hasonló, Istennel való egyenlőségét nem a saját javára használta fel, hanem rabszolgasorsot öltve magára, kiüresítette önmagát, emberekhez lett hasonló és magatartásában is embernek bizonyult, megalázta magát: engedelmeskedett a halálig, mégpedig a kereszthalálig.” (Fil 2,6-8)

Éppen azért, hogy emberré lett, mintegy elénk rajzolta a tökéletes embernek a magatartását, ez pedig az engedelmisség. Engedelmeskedett az Atyának, az Atya akaratának, és így tudta beteljesíteni az Atya akaratát, a mi üdvösségünket. Jézus Krisztus engedelmissége a kulcsa annak, hogy mi meg vagyunk váltva.

És valamiképpen ez az engedelmisség az evangéliumi szakaszokban is előjön. Az ünnepi szakaszban ezt figyelhetjük meg: a vendégseregben ott van Jézus, az apostolok, elég sokan jöhettek vendégségbe, lehet, hogy többen, mint gondolták, s Márta sűrög-forog, hozza az enni-valókat, a süteményeket, az innivalókat, mindazt, amit kell. A testvére Mária pedig nem segít.

Nem biztos, hogy mondta neki, segíts nekem, sőt valószínű, hogy nem mondta, úgyhogy nem engedetlen volt éppen Mária, de észre kellett volna vennie magát: ahol két háziasszony van, ott nem járja, hogy csak az egyik sűrög-forog. Ebben azért van valami igazság. És Márta Jézuson keresztül próbálta tudtára adni a másiknak, hisz lehet, hogy hiába szólna, meg se hallaná Mária, de ha Jézus mondja neki, akkor engedelmeskedni fog – remélte Márta.

Így Márta méltatlankodását Jézusnak mondta el, hogy „nem törödsz azzal, hogy Mária egyedül hagy engem szolgálni?” Itt

nem az engedelmisség vagy az engedetlenség jött elő, hanem Jézus elébe ment a dolgoknak, és azt mondta:

„Mária itt ül, hallgat engem, és rájött, hogy ez fontosabb, mint a sütemény.” Az Isten igéje mindennél fontosabb. Jézus jelenlétében nem a sürgés-forgás, a szolgálat a legfontosabb, hanem hogy Őrá figyeljek. Mária ezt a jobbikat választotta.

De folytatódik az ünnepi evangéliumi szakasz, és egy újabb asszony kerül a színre, aki fölkiált lelkesedésében, mert hallja, hogy Jézus milyen gyönyörűen tanít: „boldog a méh, mely téged hordozott, és az emlő, melyet szoptál”.

(Vélhetően az Istenszülő, Boldogasszony ünnepe miatt is hangzik el ez az evangéliumi szakasz.) Igen, Mária boldog, hiszen hordozta, és ő szoptatta, táplálta Jézust. Jézus mindig a meglepetések embere, és ugyan nem utasítja el ezt: „valóban boldog Mária, de még boldogabbak, akik hallgatják az Isten szavát, és meg is tartják azt.”

Máriáról föltételezte, hogy nem csak üres, üveges tekintettel és süket fülekkel ül itt a lábánál, csak azért, hogy ne kelljen neki szorgoskodni. A tekintetében benne volt, hogy mindazt, amit hall Jézustól, magába szívja, és tenni is akarja, engedelmes akar lenni neki.

A másik Evangélium meg éppen az engedetlenségről szól, hiszen amikor az Úr elküldi a szolgákat a gonosz szőlőmunkásokhoz, akkor nem teljesítik a kötelességüket. Bár ez nem is annyira engedelmeskedés lett volna, hanem kötelességteljesítés, de sem erre, sem arra nem figyeltek: visszautasították a szolgákat, sőt, még gyilkosságba is jutott az engedetlenségük, mert a fiút kidobták a szőlőből és megölték.

Azt tették, amit mi az Úrral, az Isten Fiaival. Amikor nem vagyunk engedelmesek, amikor nem teljesítjük azt, amit az Isten nekünk mond vagy tőlünk kér: engedetlenségünkben mi is ilyen gonosz szőlőmunkások vagyunk, bármilyen visszataszító és riasztó ez az ostoba magatartás: gyertek, öljük meg, s miénk lesz az öröksége. Ostobaság. De mégis megtették. Ostobaság nem engedelmeskedni az Isten szavának, és mégis számtalanszor megtesszük.

Nem titkolom, drága testvéreim, hogy az engedelmisség így mind a négy evangéliumi szakaszban azért is tűnt annyira a szemem elé, mert egy nagyon szép élménysor mögött vagyunk most itt többen is. A fiatalokkal közösen zárandokként érkezünk ide Máriapócsra: Miskolcra, a centenáriumi ünnepelő Miskolci Egyház-

megyéből indultunk el több százan, aztán egyre dagadt a tömeg, és egyre többen csatlakoztak, és közel ötszázan érkeztünk meg ide Máriapócsra.

Csodálatos volt látni, hogy ezek a drága fiatalok engedelmesek voltak. Olyan jó volt ez az öt nap: amikor mondtuk nekik, hogy most szedelőzködni kell, vagy most menni kell a csomagokért, most itt osztjuk a vacsorát, most nem ide kell ülni, hanem máshová kell menni – egy szóra engedelmeskedtek. A szülők tudják, milyen jó az, amikor engedelmeskedik a gyermek. Milyen rossz, amikor nem.

Az engedelmisség megédesíti az életünket. Olyan gyönyörű az, hogyha tud engedelmeskedni a gyermek, és az engedelmisségén keresztül meg tudja valósítani azt, amit a szülei akarnak. De jól tudjuk, hogy ez az engedelmisség alapvetően nem arra vonatkozik csupán, hogy mi engedelmes gyermekek legyünk, hanem hogy az Istennek legyünk engedelmes fiai. Ugyanaz a lelkiület legyen mindnyájunkban, amely Jézus Krisztusban volt. Ő ezt az engedelmisséget elvitte a végsőkéig. Engedelmes volt mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig. Ezt tehetjük hozzá. Ez erősíti meg a hitünket és a szeretetünket, hogyha tudunk engedelmesek lenni.

Olyan kedvesek és engedelmesek voltak ezek a fiatalok, holott az ifjúsági zárandoklat nem erről szólt. Az volt a mottó, hogy „Álljatok ellen!” Ezt hirdettük, ezt énekeltük néha tréfával, az elmékedések erről szóltak: álljatok ellen.

Jakab levelében így hangzik pontosan ez a mondat teljes egészében: „engedelmeskedjete az Istennek, és álljatok ellen az ördögnek.”

Nagyon sok mindennek ellen kell állni ahhoz, hogy tudjak engedelmeskedni az Istennek.

És most szeretném földézni azt a mondatot, amit Ábel atya mondott a fiataloknak, nagyon jó pedagógiával: az egész zárandoklat arról szólt, hogy ellen kell állni a kísértésnek, nagyon sok mindennek, de legyen legalább egy, amit elhatározol: azok közül, melyekről úgy érzed, ellen kellene állnod nekik, de nem nagyon sikerül, most, hogy eljöttél a zárandoklatra, válassz ki legalább egyet, állj ellen, és engedelmes lesz a szíved, az Isten felé fog fordulni – mondta Ábel atya.

Ezt továbbítom én is. Nem csak a fiataloknak szól ez az üzenet. Drága testvéreim, menjünk haza úgy Máriapócsról, hogy vá-

lasszuk ki, mi az, aminek ellen kell álljunk! Aminek nincs helye az életben, amely falat emel közém és az Isten közé, és nehez ellenállnom.

De pócsi zárandok, ha ma megfogadod, hogy ellenállsz annak az egy kísértésnek, ami eltávolít vagy távol tart téged az Istentől, ma sikerülni fog. Mária segít. A csodák helye megerősít: amit az életben eddig gyöngeségnek tartottál, s amiről, úgy gondoltad, nem tudod legyőzni, aminek, azt hitted, nem tudsz ellenállni, ma sikerül, ha megfogadod és kéred Máriának, égi édesanyánknak a segítségét. Ebben áll a hit, hogy elhiszem azt, hogy ha gyöngé is vagyok, de tudok ellenállni. Az ördög sokkal erősebb, mint mi vagyunk önmagunkban. De ha az Isten velünk, az ördög szétporlik, és semmit nem tud velünk tenni.

Idejövünk Máriapócsra, hogy letegyük a bűneinket. Mi történik azokkal a bűnökkel, amelyeket idehozunk Máriapócsra? Szegény papok nem gyözik hallgatni.

A Jóisten egy sóhajtással, egy csettintéssel szétporlasztja és eltünteti a bűneinket. Így tünteti el azt az akadályt, azt a gáttat, ami ott van az életben: nehezen, de ma megtörténhet, hogy megszabadulsz

tőle, ha te is akarsz. Ha engedelmeskedni akarsz az Istennek, és nem a világnak.

Mert a világ pontosan azzal tud távol tartani téged, hogy azt mondja, „nekem engedelmeskedj, nézd csak, mi mindent fölkinál nekem. Kövesd ezt, kövesd azt.”

És sajnos azt tapasztaljuk, hogy mint az értelmetlen borjú a vágóhídra, megyünk a világ után, és követjük azt, amit a világ kínál, megfélekezve arról, hogy közben eltávolodunk az Istentől.

De nem a világnak akarunk engedelmeskedni, hanem az Istennek. Sokszor talán nem könnyű. Sokszor talán észre sem vesszük, hogy mit akar az Isten. Ha én a

sem tud mit kezdeni vele. Azért vezet rá minket az Úristen az egyházon keresztül a töredelmességre, hogy engedjen a szívünk – abból a keménységéből, abból a fagyottságából.

Nekünk az Istennel ki kell engesztelődnünk. Teljesen téves megfogalmazás vagy elképzelés az, hogy haragszik az Isten, és nekünk ki kell Őt engesztelnünk. „Az a haragvó Isten nincsen...”

A jóságos Isten azt szeretné, hogy a te szíved engesztelődjön ki, a te szíved keménysége és fagya engedjen föl. És Jézus Krisztus ezt hozta el, ily módon hozta el nekünk a kiengesztelődést, hogy a mi szí-

vünket puhítja, lágyítja, hozzá akarja formálni az Ő szívéhez: „Ugyanaz az érzület legyen bennetek, amely Jézus Krisztusban volt.” Ő engedelmes szívével teljesítette mennyei Atyja akaratát, és minden beteljesedett az életében.

Drága testvéreim, pócsi zarándokok, akár honnan is jöttetek, azért jöttetek, hogy ma kiengesztelődjetek az Istennel, és ezt a megengedést vigyétek haza engedelmes szívetekkel. Hirdessétek az Isten szeretetét, ehhez nagy hit kell, de ti álljatok szilárdan a hitben, legyetek bátrak és erősek, és így képesek lesztek majd mindent szeretetben tenni. Amen.

mai napon, itt a máriapócsi búcsú napján merek hinni abban, hogy égi édesanyánk segít, akinek engedelmes gyermeke akarok lenni, meg tud változni az életem. Legalább abban az egy dologban. S ha abban az egy dologban változtattam, már megváltozott az életem. Jöhet a következő majd. Itt leteszem, és elporlik, semmivé lesz, ami addig annyira nehéznek tűnt. Akár a telefont, akár az alkoholt, akár a divatot, bármit, ami uralkodott rajtam, mert engedelmeskedtem neki: itt az Isten elveszi tőlem. Ezek az igazi csodák.

Ez Máriapócs csodája: hogy sokan öszejezővünk és egymást erősítjük a hitben. Testvéreim, higgyünk abban, hogy az Úristen meg akarja változtatni az életünket. Nekünk engednünk kell. Engednünk kell, hogy Ő tegye engedékennyé a szívünket.

Amikor a kamasz legény vagy éppen a kő ember nem engedelmeskedik, akkor mi történik? Kemény a szíve. És az Isten

Újszentelt papjaink első szolgálati éve

Aki gyönyörködött már valaha oltár mellett serénykedő kisfiúban, az talán megfogalmazta ezt a mondatot is magában: „Ebből a gyerekből biztosan pap lesz!” Talán ugyanazt gondolják a szülők, esetleg maga az ifjú ministráns is, de a gyermekkori gondolatokból és vágyakból sok új tapasztalat útján születik meg a döntés, hol is folytatják az érettségi után. Interjúorozatunkban két fiatal papunkat kérdeztük az első oltár mellett szerzett emlékekről, papi tanulmányokról és a szentelésük óta eltelt időszakról.

Veres Zoltán

„Isten megérlelte számomra ezt a hivatást!”

Veres Zoltán 1988. április 19-én született Budapesten. Hamar magával ragadta őt a görögkatolikus Szent Liturgia szépsége és mélysége, így a gimnáziumot már azzal a szilárd elhatározással kezdte el, hogy görögkatolikus pap szeretne lenni. Az Úr kifürkészhetetlen útjainak sok-sok kis ösvényén ment végig, hiszen a diplomaszerezés után több évet várt a pappá szentelésre. De ezen időszak alatt is későbbi papi jelmondata vezérelte: „Minden lehetséges annak, aki hisz” (Mk 9,23).

SIKLASZILÁRD ELHATÁROZÁSSAL A HIVATÁS FELE

Mióta volt jelen a vallás, az egyház az életben?

Mindig tetszett a liturgia, érdekelték a szertartások, szerettem ministrálni is. A Rózsák terei görögkatolikus templomba jártam. Általános iskolás voltam, amikor édesanyámat elveszítettem. Édesapámmal ketten maradtunk. Már korábban körvonalazódott bennem a papság gondolata, és ez egyre csak erősödött. Emiatt mindenképpen görögkatolikus középiskolában akartam továbbtanulni, amiből egy volt akkor Magyarországon: Hajdúdorogon. Oda már annak tudatában adtam be a jelentkezésemet, hogy pap akarok lenni.

Hogy fogadta ezt a döntést a környezet?

Édesapám nem volt vallásos, de elfogadta a döntésemet. Azt mondta, mindenben támogat. Inkább azért néztek rám furcsán, mert Budapestről Hajdúdorogra megyek, holott a fővárosban is rengeteg középiskola van, köztük egyházi is. De

2007-ben érettségiztél, és következett a szeminárium. Mik az első emlékeid a papnevelő intézetről?

A felvételi előtt néhány tanár aggódott, mert kizárólag a hittudományi főiskolát jelöltem meg továbbtanulásom céljaként. Úgy gondoltam, ha pap akarok lenni, akkor nincs más variáció. Sikerült felvételt nyernem. A nulladik, előkészítő évet Vácon töltöttük, majd innen kerültünk Nyíregyházára. Érdekessége az évfolyamunknak, hogy mi voltunk az utolsók, akiknek nem egy évet, hanem egy hónapot kellett a szociális szférá-

annyira erős volt az elhatározásom a papság iránt, hogy mindenképp Hajdúdorogra akartam menni. Ott pedig különleges dolognak számított, hogy már eleve a papi hivatás szándékával érkezik valaki. Az iskola szellemisége, az atyák példája csak megerősítette a hivatástudatomat.

ban tevékenykedni. Szabadon választhattuk meg azt is, hogy ezt itthon vagy külföldön tesszük. Én Németországba, Landsbergbe mentem, egy sérült gyerekekkel foglalkozó intézménybe.

Miért pont Németország?

Főleg a nyelv, illetve a nyelvvizsga miatt. Egy évvel korábban Eichstättban (Németország – a szerk.) elvégeztem egy nyelvkurzust, ami után a nyelvvizsga írásbeli részét le is tudtam tenni. Szerettem volna a szóbelire is német nyelvterületen készülni, ezért döntöttem úgy, hogy a szociális hónapot Landsbergben töltöm. A lakásotthonban sok ház körüli teendőm volt. Takarítottam, mosogattam, igyekeztem rendben tartani az épületet, a kertet, és természetesen a programokba is beegyeztem.

Más típusú gyakorlati időd is volt szeminaristaként?

Mi gyakorlatilag már 2013-ban kikerültünk a szemináriumból, mert a szükséges óraszámunk megvolt. A következő évben készültünk az államvizsgára, írtuk a szakdolgozatunkat, mellette pedig gyakorlati tapasztalatokat is szereztünk. Fél évet Szakolyban töltöttem a Szent Lukács Szeretetszolgálatnál, onnan pedig Létavértesre kerültem, és a nagylétai egyházközségben segédkeztem egészen az államvizsgáig. Bár 2014-ben diplomáztam, azok közé tartoztam, akik egy ideig még keresték az útjukat az egyházon belül, illetve a párválasztás is előttem állt még.

HOSSZAS VÁRAKOZÁS ÉS FELGYORSULT ESEMÉNYEK

Mivel teltek ezek az út- és párkereső évek?

Nagyon érdekelték a szláv népek, a szláv kultúra és egyház, ezért püspök úr engedélyével 2014 szeptemberében Szlovákiába mentem, hogy megismerjem az ottani görögkatolikus közösségeket és hagyományokat. A Kassai Egyházmegyebe, Bodrogszerdahelyre kerültem. Igye-

keztem megtanulni a nyelvet, miközben részt vettem az egyházközség életében. Fél év elteltével az Eperjesi Egyházmegye, azon belül is Juskova Voľa, vagyis Józsefvölgy következett. Itt egy ifjúsági pasztorációs centrum programjaiban segítettam. Ennek a hat hónapnak a legfőbb érdekessége volt, hogy ott mindenki csak szlovákul vagy angolul beszélt, én pedig csak magyarul és németül tudtam. A szlovák nyelvet így gyakorlatilag alapszinten elsajátítottam.

A 2015-ös tanévet már Hajdúdorogon kezdtem, abban az iskolában, ahol érettségiztem. Három évet töltöttem itt, mint hittanár és nevelőtanár. Külön nagy élmény, ajándék volt olyan fiatalokkal foglalkozni, akik a papságon gondolkodnak vagy már be is adták a jelentkezésüket a szemináriumba. Közben elvégeztem a hittanár-nevelőtanár mesterszakot, illetve licenciátusi fokozatot is szereztem. Három év elteltével visszakerültem a szeminárium közelébe: érsek atya kérésére a propedeutikus, előkészítő évfolyam előjárója lettem.

A következő állomás a debreceni parókia volt. Ennek köszönhetően ismerkedtem meg a leendő feleségemmel, Mónikával, aki hajdúsámsoni, mivel többször mentem ki ide Zolcsák Miklós atyával, és segítettam a kántorizálásban. Megismerkedésünk után egy évvel, 2021-ben összeházasodtunk. Még ebben az évben diakónussá szenteltek. Máriapócsra kaptam kinevezést.

Hogyan élted meg, hogy hét év szeminárium után ennyit kellett várnod a hivatásod megkezdésére?

Nem volt egyszerű. Ahogy telt az idő, egyre jobban vágyakoztam arra, hogy végre pap legyek. Ugyanakkor próbáltam úgy is felfogni ezt a dolgot, hogy Isten megérleli számomra a hivatást. Ad időt ahhoz, hogy a lehető legjobban felkészüljek rá. Egy ponton pedig felgyorsultak az események. Megesküdünk, diakónussá szenteltek, Máriapócsra helyeztek, s még ott megszületett az első gyermekünk, Julianna. Ezután Szegedre kerültem, ahol a következő évben, 2023. május 18-án pappá is szenteltek, és ugyanebben az évben a második gyermekünk, Zsófia is a világra jött.

Költözésben volt részed bőven. Ez annak, aki papi családból származik, nem ismeretlen dolog, de te és a párod is civil családban nevelkedtetek.

Szeged gyakorlatilag már a kilencedik helyem, úgyhogy bőven kivettem a rézszem a költözködésből. Most úgy tűnik, Szegeden hosszabb időt fogunk tölteni. Idén kezdjük itt a harmadik évünket. Mivel mindketten civil családból érkeztünk, igyekszünk minél inkább isten- és emberközelebbi papcsaláddá válni, de úgy gondolom, szépen fejlődünk ebben is.

KRISZTUS BIZALMÁT ÉLVEZNI ÉS TOVÁBBADNI

Máriapócs nemzeti kegyhely, míg Szeged szórványvidéknek tekinthető a görögkatolikuság szempontjából. Hogyan változtak a feladataid az évek alatt?

Máriapócsra a zarándokok fogadása, a kegyhely bemutatása, diakonizálás a szertartásokon, búcsúkon való segédkezés és az irodai munka volt a feladatom. Szegeden hitoktatással telik a napom első fele. A város több intézményében is tanítok. Délután főleg az egyházközség ügyeivel foglalkozom. Igyeksem minden nap Szent Liturgiát végezni, lehetőséget biztosítani a szentáldozás-

ra. Mivel ez missziós terület, utána kell menni a görögkatolikusoknak. Azokat, akik nálam kötöttek házasságot, minden évben felkeresem egy családlátogatás vagy házszentelés alkalmával. Ugyanígy időről időre felkeresem az általam keresztelt gyerekek családját is. A keresztelési anyakönyvek alapján próbálom figyelemmel kísérni a nálunk keresztelt gyerekeket, s jelezni a szülőknek, ha már éppen iskolaérettek, hogy éljenek a görögkatolikus hittan lehetőségével.

Van egy szakkollégiumunk, ami Romzsa Tódor nevét viseli. Heti rendszerességgel szervezek hittanfoglalkozást a kollégium diákjainak. Gyakran hívok egyetemi oktatókat, különböző területek szakembereit egy-egy előadás erejéig. Mindezek mellett Baja ellátásával is én foglalkozom, ami száz kilométerre van Szeged-

től. Sok a feladat, de nagyon jó a kapcsolatom a parókusommal, Szaplóczay Miklós atyával. Bármikor fordulhatok hozzá tanácsért, segítségért, ugyanakkor igyekszik önállóságra tanítani engem. Számomra ez egyértelműen a bizalom jele. Segít, hogy ha majd saját parókiára kerülök, meg tudjam állni egyedül is a helyemet.

A szentelésed előtt választottál egy jelmondatot: „Minden lehetséges annak, aki hisz.” Miért pont ezt?

Ez a mondat a szemináriumba való jelentkezésemkor ragadott meg, egy Szent Liturgián. Nagyon izgultam, hogy vajon sikerül-e a felvételi? Jól teszem, hogy csak egy helyre adom be a jelentkezésemet? Úgy gondolom, hogy nagyon sok olyan élethelyzetünk van, amikor egyértelműen az Isten mellett döntünk,

de a kísértő mindig próbál bennünket elbizonytalanítani vagy valami látszólag hatalmasabbnak, jobbnak tűnő dologgal csábítani. Akkor és később a papságra való készülésem során ez az evangéliumi mondat adott erőt. Ma is szeretek nap mint nap visszamenni a forráshoz, és szeretném, hogy általam mások számára is ez erőt adjon. Ahogy lehetőséget kaptam a papságban arra, hogy Krisztust képviseljem, úgy szeretnék lehetőséget adni az embereknek, hogy észrevegyék az életükben Krisztust, s hogy valóban minden lehetséges, ha az ember hittel áll a dolgokhoz.

Eltelt egy év a szentelésed óta. Mik a mögötted álló esztendő legemlékeztesebb tapasztalatai?

Mivel a szeminárium befejezése és a pappá szentelésem között sok idő telt el, nagyon sok tapasztalatot szereztem a papi élet velejáróiról, beleértve a nehézségeket is. A keresztény élet nem egy sétagalopp, ahogyan a papság sem, de nagyon sok pozitív dolgot tartogat. Nagyon felemelő érzés például keresztelni, oltár elé vezetni azokat, akik össze akarják kötni az életüket. És én ott lehetek ezeknél az eseményeknél. Jólesik, hogy az emberek bizalommal fordulnak hozzám, hogy Miklós atya is jó szívvel ajánlja a káplánját másoknak. Krisztus bizalmát látom abban, hogy az Eucharishtiában én szolgálhatom ki az ő testét. Krisztus bízik bennem, én pedig igyeksem úgy megélni a hivatásomat, hogy a hívek is bízzanak bennem. Úgy gondolom, majd minden ember vágyik a krisztusi szeretetre és bizalomra, Krisztus minden ember szívének az ajtaján zörget. Csak be kell Őt engednünk. Ebben szeretnék embertársaim segítségére lenni.

Dudás György

„Az embereknek mindenhol szükségük van az Evangéliumra”

„Ha az Úr nem építi a házat, hiába fáradoznak annak építői” – ezt a zsoltárverset választotta papi jelmondatául a pappá szentelésének első évfordulóját idén ünneplő Dudás György. Egyházunk fiatal szolgálattevője 1993. szeptember 11-én született Nyíregyházán, papi családban. Bár a görögkatolikus vallás születése óta élete szerves része volt, a papi hivatás gondolata sokáig érlelődött és tisztult benne. Ma pedig, alig 31 esztendősen már ő segíti azokat a fiatalokat, akik életüket Krisztus szolgálatába kívánják állítani.

PAPGYEREK, SEMINARISTA, SEGÉDÁPOLÓ

Mesélj kicsit a gyerekkorodról.

Nyíregyházán, görögkatolikus papi családban születtem. Édesapámon kívül az anyai nagyapám is pap volt. A görögkatolikusságot szinte az anyatejjel együtt szívtam magamba. Számunkra mindig természetes volt a templomba járás.

Ebben a közegben felnőve természetes volt, hogy pap lesz belőled, vagy volt valami, ami fordulópontot jelentett?

Nagyon mély nyomot hagyott bennem egy ifjúsági búcsú 2010 környékén, de konkrét fordulópont nem volt. Ha egyik nap eldöntöttem, hogy vegyész mérnök vagy orvos leszek, másnapra már nem éreztem biztosnak ezt a döntést. De amikor azt mondtam magamnak, hogy pap szeretnék

lenni, ez megmaradt a szívemben és csak tovább erősödött. A gimnázium utolsó két évében már tudtam, hogy ezen a pályán szeretnék továbbmenni. A Fényi Gyula Jezsuita Gimnáziumban tanultam, ahol nagyon erős görögkatolikus közösség is volt. Az iskola, az emberek, a programok nagyon segítettek a hitünk, istenkapcsolatunk elmélyülésében.

A döntés előtt érezted úgy bármikor, hogy elvárás is valamennyire téled ez a hivatás?

Soha. Mi kilencen vagyunk testvérek, ebből négyen fiúk. Édesapám nagyon örült a döntésemnek, bár elárulta, hogy a fiai közül nem rólam gondolta, hogy pap lesz. Ettől függetlenül támogattak. Szerették volna, ha máshova is beadom

a jelentkezést, de én nem tartottam fontosnak. 2012-ben lettem az előkészítő évfolyam tagja.

Érezted előnyét annak, hogy sok dolgot édesapád által testközelből láttál?

Mivel gyakran jártunk szertartásokra, így a Szent Liturgia, az utrenye, a vecsernye dallamvilágát, szerkezetét is jól ismerem. De ezért így is sok mindent kellett megtanulnom. Igyekeztem a lehetőségeim és a tehetségem szerint a legjobban teljesíteni.

A szemináriumban kötött a napirendetek. Mi volt számodra kikapcsolódás ezekben az években?

Abban az évben indult a Damján Kórus, amikor szeminarista lettem. Sokat próbáltunk, fellépésre jártunk, a Szent Damján Tábor megszervezésére gyűjtöttünk adományokat. Ez kikapcsolódás volt nekem. Másrészt voltak közösségi programok, sportoltunk, kirándultunk.

Hol töltötte a szociális évet?

Hét hónapot voltam Belgiumban, Namur városában, ahol a Bárka Közösségnél szolgáltam önkéntesként. Értelmileg sértült felnőttekkel foglalkoztam. Segítettem a programokon, a mindennapi feladatokban, néhány gondozottnak a tisztálkodásban is. A második félévben Budapesten, a Bethesda Gyermekkorház rehabilitációs osztályán dolgoztam segédápolóként. Elkísértem a betegeket a vizsgálatokra, és a pelenkázást, a fürdetést, az ágyak rendbetételét is rám bízta. Volt lehetőségem belelátni a magyar egészségügy nehézségeibe és örömeibe

is. Jó volt megtapasztalni, mit jelent időre bejárni, kötött munkaidőben dolgozni, a rám bízott feladatokat elvégezni, és hogy mennyire lehet örülni egy-egy szabadnapnak. Sok tapasztalatot szereztem a szociális évben.

EGYSÉGET ALKOTÓ SOKSZÍNŰSÉG

Budapestről nem a nyíregyházi szemináriumba, hanem az olasz fővárosba tértél vissza. Milyen volt görögkatolikus szemináriumból, görögkatolikus kispapok társaságából ebbe a multikulturális közegbe kerülni?

Atanáz püspök atya keresett meg egy római ösztöndíj lehetőségével, én pedig éltem az ajánlattal. A Pápai Gergely Egyetemen kezdtem el teológiát tanulni, közben pedig a Pápai Görög Kollégium-

ban laktam. Nagyon izgalmas volt megtapasztalni az egyház sokszínűségét, más országokból, más földrészekről jött teológusokkal, szerzetesekkel beszélgetni arról, mit jelent nekik a katolikus egyház, hogyan élik meg a vallásosságukat a saját hazájukban. Sokan még nem is hallottak a görögkatolikusokról. Jó volt megismertetni velük az egyházunkat. Megtapasztaltam azt is, hogy a sokféleség ellenére a katolikus egyház egységes. De az egység nem egyformaságot jelent. Sokféle színes mozaikdarab alkotja azt a képet, ami Krisztus földi egyháza. Ő a közös pont.

Rómából milyen diplomával a kezeden tértél haza?

Elvégeztem az általános teológiai képzést. Ezután következett a licencia, ami már szakosodást jelent az egyházi tudomá-

nyokon belül. Püspök atya úgy gondolta, a kánonjog vagy a filozófia lenne a legidősebb választás. A filozófiánál maradtam, ebből szereztem licenciát 2022-ben.

Mi következett Róma után?

A licencia megszerzését követően hazajöttem, s még ez év júliusban házasságot kötöttem Feczák Donátával, szeptember 14-én pedig Atanáz püspök atya a miskolci székesegyházban diakónussá szentelt. Itt is voltak feladataim, de a fő kinevezésemet a miskolci Fáy András Görögkatolikus Technikum és Szakgimnáziumba kaptam. A 9. és a 12. osztályban hittant tanítottam, a technikumi osztályokban pedig etikát. Igyekeztem jó kapcsolatot kialakítani a diákok és a tanárok közösségével. Részt vettem az iskola programjaiban, az ünnepi műsorokban szükség esetén énekkel vagy zenei szolgálattal, és a tanári foci csapatnak is tagja voltam.

Egy tanévet töltöttem itt. 2023. május 20-án szenteltek pappá, azután a szeminárium propedeutikus évfolyamának második előjárója lettem Orosz István atya mellett. Filozófiát tanítok, figyelek a szertartásokon való jelenlétre, segítek a mindennapi ügyek megoldásában.

Miért van szükség az előkészítő évre?

Ez alapvetően egy hivatástisztázó év. A fiúk a szemináriumi jelentkezéssel meghoztak egy fontos döntést. Itt ezt kell elmélyíteni, megerősíteni, hogy tudatosodjon bennük, valóban papok szeretnének-e lenni, tudják-e vállalni mindazt, ami ezzel a hivatással jár. Az előkészítőnek két fő pillére van: az ima és az önismeret. Ezekben mi gyakori és mély imádságokkal, közösségi programokkal, önismereti foglalkozásokkal igyekszünk segíteni. Emellett segítünk nekik az éneklésben, kántorizálásban, a szertartások megismerésében. Év végén véleményt írunk a fiúkról a püspök atyáknak. A végső döntést a szemináriumba kerülésről ők hozzák meg. De vannak, akik önként mennek el. A legfontosabb az, hogy mindenki rádöbbenjen, fiatal férfiként hogyan tudja Krisztust szolgálni. Nem biztos, hogy mindenkinek a papság az útja, vannak más lehetőségek is az Evangélium hirdetésére.

JELLENNI MINDEN PILLANATBAN

Az előjáróság mellett más feladataid is vannak?

A székesegyház papi feladataiban is igyekszem segíteni. A Miskolci Egyházmegye Ifjúsági Bizottságában titkári és jegyzői feladatokat látok el. Segítek a programok szervezésében, s ha tudok, akkor a lebonyolításukban is. Az idei nyáron ott voltam a GörögTűz+ táborban, a 22+ ifjúsági zarándoklaton, a ministránstalálkozón is.

Ennyi feladat mellett mi segít neked a kikapcsolódásban?

Kifejezett hobbim nincs. Szeretem a természetet, szeretek a családommal lenni. Az egyik szeretetnyelvem a minőségi idő. A feleségemmel és a kislányommal töltött idő mindig kikapcsol és feltölt. De szeretek néha egyedül lenni is.

Nagy felelősséggel járó szolgálatot vállaltál. Magad is fiatal vagy, de már mások hivatásának alakulásában van részed. Volt, amikor elfáradtál, elakadtál?

A gimnáziumban voltak olyan fiatalok, akik nem voltak megkeresztelve. Nem mutattak érdeklődést a hittan iránt. Nekem sose azokkal volt nehéz, akik szerint Isten nem létezik, a hit nem racionális, csak mese, babona, mert nekik legalább volt valamilyen véleményük, amiből kiindulhattam. De ha valakit egyáltalán nem is érdekelt, olyankor kicsit elcsüggedtem.

Őket elsősorban nem bibliai történetekkel igyekeztem kibillenteni az érdeklenségből, hanem a hétköznapi életből hozott témákkal. Mostani feladataimban pedig az a nehéz néha, hogy valóban ott legyek, ahol vagyok. Néha az ember úgy érzi, elaprózik, csak rohan egyik helyről a másikra, aztán este azon gondolkodik, jelen volt-e igazán bárhol. A papságban az egyik legfontosabb dolog: jelen lenni mások életében. Ha az adott pillanatban egy másik feladaton gondolkodom, nem tudok az emberek segítségére lenni. Az lendít túl a nehéz pillanatokon, ha valakinek valóban segítségére tudtam lenni. Az embereknek mindenhol nagy szükségük van az Evangéliumra.

A feladataid közül melyik áll hozzád a legközelebb?

Legjobban az oltár mellett szeretek lenni. Hálás vagyok, mert bár jelenleg nem parókiális szolgálatot végzek, többször eskettem már. Nagy élmény volt a párokkal foglalkozni, bátorítani és összeadni

őket. De örültem a keresztelőknek, még ha néha nehéz is egy síró gyermekkel. Nagyon szép élmények a máriapócsi gyónatások, amikor őszinte szívvel, tiszta lélekre vágyva jönnek az emberek a gyónatósékhöz.

Édesapáddal szoktatok „szakmázni”, tapasztalatot cserélni, nehézségeket megvitatni?

Mondhatnám, hogy csak „szakmázunk”. Mivel a családból egyedül én kerültem egyházi pályára, így az ő nehézségeit talán velem tudja legjobban megbeszélni, és ez fordítva is igaz. De természetesen nemcsak a nehézségekről, hanem az örömről is beszélünk. Édesapámtól tanultam meg, mennyire fontos a szertartások szeretete és buzgó végzése, még akkor is, ha egy vecsernyén például csak a pap családja van ott. Az imádság elengedhetetlen az életünkben. És ha a szertartásainkat nem végezzük el mi magunk, más sem fogja helyettünk.

A Szentföld érdekességei XXIV.

Krisztus Urunk halotti leple I.

IVANCSÓ BAZIL

A lepel szállításának, útvonalának hosszú története van, ahogyan a számos tudományos vizsgálatának is. Utóbbiról már könyvek és tudományos kiadványok egész sora íródott. Bár a hitetlen emberek és az egyházat támadó média időről időre el akarják hitetni, hogy a lepel középkori hamisítvány, a tudományos vizsgálatok erre rendre rácăfoltak.

A LEPEL TÖRTÉNETE

Az evangéliumok igencsak szűkszavúan írnak a halotti lepelről; létezését azonban egyöntetűen megerősítik. „József, miután levette a testet, tiszta lepelbe takarta és sziklába vájt új sírboltjába helyezte.” (Mt 27,60; vö. Mk 15,46; Lk 23,53; Jn 19,40). Szent Lukácsnál a feltámadás leírásában is szerepel: „Péter azonban menten a sírhoz futott. Amikor behajolt, csak az ott heverő lepleket látta. Igen meglepődött a látványon és hazament” (Lk 24,12).

Szent János evangéliumában a fejet takaró kendőről is olvashatunk, amelyről egy másik alkalommal még lesz szó. „(János) behajolt és meglátta a gyolcsot, de nem ment be. Nem sokkal később odaért Simon Péter is, bement a sírba, és ő is látta az ott hagyott gyolcsot, meg a kendőt, mellyel a fejét takarták be.” (Jn 20,6-7)

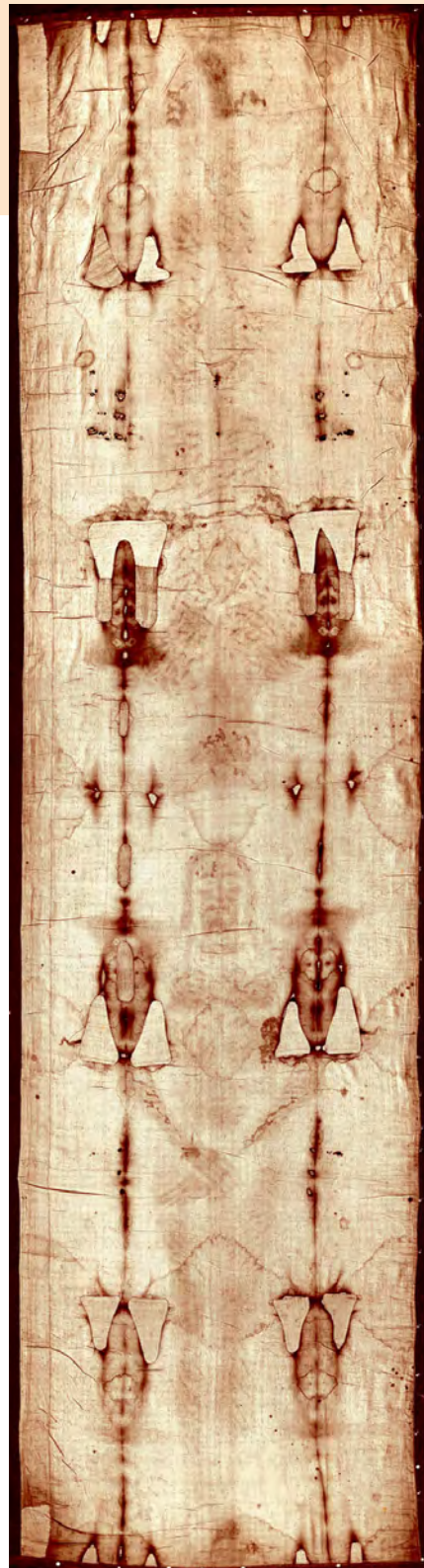
A héberek szerinti evangélium című apokrif iratból megtudhatjuk, hogy „az Úr pedig, miután odaadta a gyolcsot a pap szolgájának, elment és megjelent Jakabnak”. Az első keresztények tehát értékes relikviának tartották amiatt, hogy Urunk testének lenyomata megmaradt a leplen. Sőt, a zsidó törvényekkel

szembe menve – mivel a holttesttel érintkező dolgok tisztátalannak számítottak, amelyeket nem hogy megtartani, de még érinteni sem volt szabad – megőrizték a leplet, és nagy tisztelettel voltak iránta.

Hogy ezek után hogyan és mikor került Edesszába, azt homály fedi. Egyesek ennek okán azonosítani igyekeznek a Jézus arcmását hordozó mandilionnal, ám ez valószínűleg nem korrekt, hiszen az is megvan (erről is lesz még szó egy másik alkalommal). 944-ben Romanosz Lekapénosz császár Konstantinápolyba vitette a szent ereklyét, hogy a muszlim hódítástól biztonságban legyen. Tette mindezt akkor, amikor Edesszát már elveszítette, tehát a város emírével kellett megegyeznie a szent ereklye átadásáról. Innentől fogva már bőségesen tanúsítják különböző írások a lepel Konstantinápolyban való őrzését egészen 1204-ig.

A kereszténység egyik legszégységteljesebb fejezete lett a IV. kereszties hadjárat, melynek során a Szentföldre induló seregek – szándékosan – célt tévesztve Konstantinápoly ellen fordultak. 1204-ben martalócok módjára feldúlva a keleti kereszténység messzire sugárzó központját, irgalom nélkül öldököltek és raboltak. Így

Krisztus Urunk – ma Torinó városában, szigorú biztonsági körülmények között – őrzött halotti leple világhírű. Csak néha teszik ki közszemlére, ilyenkor milliók keresik fel. Méretpontos másolatai persze több templomban is láthatók, például az eperjesi érseki székesegyházban.

vitték el a szent leplet is, sok más ereklyével és műkinccsel együtt.

A következő nyom négy évvel későbbi. 1208-ban Pozio de la Roche lovag, a Rigny kastély váruza, Amadé de Tramelai besançonai érseknek ajándékozta a leplet. A várúr fia, Othon de la Roche a IV. keresztetes hadjárat egyik vezére volt, és Konstantinápoly megszállásakor a Blacherné negyedben szállásolta el magát. Feltételezhetjük tehát, hogy ő volt a tolvaj.

1357-ben Jeanne de Vergy, Geoffroi de Charny lovag özvegye a lirey-i templomban állította ki első ízben a szent leplet. Férje ugyanis 1350-ben a poitiers-i csatában az angolok fogságába esett és rövidesen meghalt, a család pedig elszegényedett. Az özvegy azt remélte, hogy megindul a zarándokturizmus, ami megszilárdíthatja a család anyagi helyzetét.

Arról, hogy hogyan került Besançonból Lirey-be, csak találgatni lehet. 1349-ben villámcsapás érte a besançonai székesegyházat, aminek következtében az porig égett. A szent lepel helyett pedig találtak a templom egyik sötét zugában egy durva hamisítványt a tűzvész után. Ez alapján a legvalószínűbb, hogy nem villámcsapásról, hanem szándékos gyújtogatásról és a tűzvész alatti lopásról van szó, melynek során a lepel a keresztetek birtokába került. Az angliai Templecombe egyik romos épületében, amely a keresztetek tulajdonában állt, találtak egy Krisztus-fejet ábrázoló festményt, amely meglepő hasonlóságokat mutat a szent lepel Krisztus-arcával.

1357-ben tehát első ízben állította ki a szent leplet Geoffroi de Charny lovag özvegye. 1347 és 1351 között pusztított Európában a pestis, megtizedelve a kontinens lakosságát; ezek után pedig – leginkább a kolduló rendek hatására, melyek szerzetes-prédikátorai mindenütt bűnbánatot és megtérést hirdettek – a vallási újjáéledés és fellendülés jelei mutatkoztak. A zarándokturizmus megindult, a családnak és Lirey falunak jelentős bevételeket hozva. A területileg illetékes troyes-i püspök, Henry de Poitiers megtiltotta a lepel kitételét, kijelentve, hogy a lepel festett hamisítvány, és hogy magát a festőt is ismeri (ám őt soha nem tudta megnevezni). Henry püspök utódja, Pierre d'Arcis

püspök ugyanezen a véleményen volt, és megparancsolta a lepel átadását saját magának, amit azonban a lirey-i plébános megtagadott, sőt a francia királyhoz fellebbezett, akit olyannyira sikerült meggyőznie, hogy a szent relikvia mellé díszőrséget is kapott.

A vita odáig fajult, hogy Pierre püspök panaszt tett VII. Kelemen avignoni pápánál (aki a nyugati egyházszakadás első ellenpápjaként a törvényes VI. Orbán pápa ellenében működött). Csalással, visszaéléssel, kapzsisággal vádolta meg a Charny családot, hivatkozott elődje, Henry püspök döntésére és az állítólagos hamisító festő vallomására, és nehezményezte, hogy engedetlenségéből már 30 éve megtagadják neki a lepel kiadását. Az ellenpápa észrevette Pierre püspök érvelésének gyengeségeit, követelőzését, és rájött, hogy a püspök sohasem látta a leplet. Rendelkezése szerint a Charny család folytathatja a lepel kitételét azzal a feltétellel, hogy kijelentik, a lepel képmás. Ha más Krisztus-ikonokat és szobrokat szabad vallásos tiszteletben részesíteni, ezt a képmást miért ne lenne szabad? Pierre püspöknek megtiltotta, hogy tovább foglalkozzon az üggyel. A környék papságának pedig előírta, hogy a döntésének megfelelően járjanak el mindig. (Utóbbiból az körvonalazódik, hogy a vita megszire terjedt, nem csak a Charny család és Henry, valamint Pierre püspök közötti dolog volt, hanem megosztotta a közvéleményt is.)

A pápai döntés értelmében tehát legalitást nyert a lepel tisztelete, ám sok háborúskodás következett Lirey környékén a XV. században. A templom kanonokjai Humert de la Roche grófot (a konstantinápolyi tolvaj Othon de la Roche lovag

Chambéry kápolna

leszármazottját) bízták meg a lepel biztonságba helyezésével. A gróf özvegye, Marguerite de Charny annyira az ereklyén tartott a szemét, hogy mindenhová magával vitte. Így került Savoya akkori fővárosába, Chambérybe, ahol Marguerite az ottani grófnőnek, Savoyai Annának ajándékozta.

Az új tulajdonosok kápolnát építettek a lepel méltó őrzésére. Ebben a kápolnában ütött ki tűz 1532. december 3-án, melynek során az ezüstkazettába zárt és összehajtogatott lepel egy sarka megpörkölődött, a megolvadt ezüst pedig egy ponton lyukat égetett a kendő anyagába. Az égés nyomát a klarissza apácák kivágták és háromszögletű foltokkal pótolták. Az oltáshoz használt víz pedig nagy kiterjedésű foltokat hagyott a kendőn. Jézus képmása azonban nem sérült meg.

A XVI. század második felében ismét felütötte a fejét a pestis, amely Itália északi részén is szörnyű pusztítást végzett. Borromeo Szent Károly, Milánó érseke fogadalmat tett, hogy gyalog elzarándokol a szent lepelhez, ha Isten megkönyörül egyházmegyéjén, és megszűnik a járvány. Ehhez 400 kilométert kellett volna megtennie és átkelnie az Alpokon. Azonban Emmanuele Filiberto herceg, hogy a felére rövidítse a buzdó és mindenki által tisztelt érsek útját, a szent leplet Torinó városába vitette. 1694-ben II. Vittorio Amadeo herceg pompás kápolnát építtetett számára, amelyet folyosó és lépcsők kötnek össze a palotával és a székesegyházzal. A Savoyai-ház után az olasz királyi család birtokolta a leplet. Umberto, a portugáliai száműzetésben 1983-ban meghalt utolsó olasz király a végrendeletében az Apostoli

Szentszékre hagyta a leplet. II. János Pál pápa 1983. október 19-én fogadta a király hozzátartozóit és végrendeletének végrehajtóit. Így szállt a lepel tulajdonjoga az Apostoli Szentszékre.

SECONDO PIA ELSŐ FÉNYKÉPE

1898-ban a torinói Secondo Pia ügyvéd engedélyt kért és kapott a szent lepel lefényképezésére. Az előhíváskor derült ki, hogy a leplen lévő Krisztus-lenyomat negatív kép. Hiszen a fényérzékeny lemezen pozitív kép jelent meg: nemcsak a sötét és világos foltoknak a lepel eredetijéhez képest fordított, de a valóságnak megfelelő elrendezésben, hanem a lepellet összehasonlítva sokkal kontrasztosabban, világosabban, valóságosabban jelent meg minden. Természetesen az akkori fotografiai technika messze elmaradt a későbbi, 20. századitól. Az első fényképen még nem lehetett a részletekre koncentrálni, csak az a tény nyert megállapítást, hogy a lepel negatív kép.

Ez volt az első és nagyon helytálló bizonyíték arra, hogy a lepel nem lehet középkori hamisítvány, hiszen az ókor és a középkor folyamán (tehát a fotográfia 19. századi feltalálásáig) nem ismerték a negatív képet, amelyen minden szín és árnyalat fordítva jelenik meg, mint a valódi (pozitív) képen. S bár Secondo Pia fényképe még nem lehetett olyan részletes 1898-ban, mint amit a mai technológiától felbontás tekintetében el lehet várni, mégis ezáltal a hívő érdeklődés új hulláma indult el, megalapozva a későbbi tudományos vizsgálatok egész sokaságát.

Folytatjuk

NEVELŐSZÜLŐK JELENTKEZÉSÉT VÁRJUK

Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye területéről

JELENTKEZZEN NEVELŐSZÜLŐNEK!

HASZNOSSÁG

Ha szeretnél hasznos feladatot ellátni környezetben és mintaként szolgálni mások előtt.

SZERETET

Ha képes vagy szeretetteljes környezetet biztosítani otthonodban saját családjukból kiemelt gyermekek részére.

FEJLŐDÉS

Ha szeretnéd segíteni fejlődésüket az oktatás, nevelés területén.

LELKI GYÓGYULÁS

Ha szeretnéd segíteni lelki gyógyulásukat

KERESSEN MINKET BÁTRAN!

A részletekért hívja kolléganőnket az alábbi telefonszámon:
06 30 721 9832

Bővebb információ: www.befogadocsalad.hu

Egy különleges ikon a nyíregyházi
Görögkatolikus Múzeumban:

Szentháromság a hét arkangyallal

Néhány évvel ezelőtt jutott a nyíregyházi Görögkatolikus Múzeum birtokába Fon Lajos, budapesti magángyűjtő alapvetően ikonokat, de néhány más műfajú szakrális tárgyat felölelő kollekcója. Ebből az anyagból már a múzeum 2023-as megnyitóján láthatott egy kisebb válogatást a közönség. A szinte száz százalékban az egykori Orosz Birodalom területéről származó darabok között csupán elenyésző mennyiségű – mindössze egy-két darab – román vagy szerb eredetű alkotás található. Ez utóbbiak közé tartozik egy nagy méretű, szépen restaurált vászonkép, amely a Szentháromságot és a hét arkangyalt ábrázolja (1. kép).

1. kép

A festményen nem szerepel sem évszám, sem szignó, így a készítés idejére és alkotójára csupán stílári jellemzői alapján következtethetünk. A figurák arányai és különösen az arcok megformálása erősen emlékeztet a hazai ortodox templomokban a 18. század második felében dolgozó Jovan Četirević (Çetiri) Grabovan (1720–1781) cincár (macedovlach, aromun) festő stílusára. Ezt a féltételezést a festő egyik elismert kutatója, Cristina Cojocar, a bukaresti művészettörténeti intézet munkatársa is megerősítette az ikon fényképfelvételeit látva. Grabovan azon kevés művész közé tartozik, akinek még technikai leírásokat, vázlatokat, különböző nyelvű szakszövegeket tartalmazó festőkönyve is fennmaradt a miskolci ortodox parókia könyvtárában. A kötetben számos életrajzi bejegyzés található, melyek segítségével a művész életútja is viszonylag jól nyomon követhető. Ezeket más, főképp levéltári források és ikonfeliratok adataival kiegészítve jól rekonstruálhatók működésének főbb helyszínei. A vezetéknevében szülővárosa, a mai Albánia középső területén fekvő város neve, Grabovo szerepel. A települést akkoriban egy sajátos vlach (óromán) nyelvet beszélő, de az iskolában görög kultúrán nevelkedő népesség lakta, akik közül számos kereskedő a Habsburg Birodalom országaiban, így magyar földön nyitott boltot, akiket egyszerűen csak „görögöknek” vagy „cincároknak” neveztek. Sokan később Magyarországra telepedtek családjaikkal együtt. Jovan mester 1750-ben Havasalföldre tért vissza „Moszkóviában” folytatott tanulmányútjáról, ami nem feltétlenül jelenti azt, hogy egészen Moszkváig is eljutott volna, hanem inkább arra utal, hogy az Orosz Birodalom területén tanult, s leginkább a kijevi Barlangmonostorban működő festőakadémiát látogathatta. A kijevi festőiskola nyugatos, a barokk formanyelvet integráló stílusa erős, jól látható hatást gyakorolt Grabovan festői felfogására. Néhány év múlva már a moldvai Románvásár székesegyházának

falképeit festette, majd 1755 nyarán visszatért szülőföldjére, ahol megnősült. Ugyanazon év végén már újra Bukarestben volt, s a következő két évtizedben is gyakran Havasalföld és szülőföldje között ingázott, közben otthon két fia is született. 1769 körül már Újvidéken találjuk, néhány év múlva Eszéken telepedett le, ahonnan a környék szerb ortodox monostorai és templomai számára dolgozott. Egy időben unokaöccse, György volt a segédje, majd Bukarestben csatlakozott hozzá a fiatal Grigorije Popovics, aki kezdetben segédje, majd társa lett. 1776-ban együtt dolgoztak a székesfehérvári ortodox templom pompás ikonosztázán. Grabovan 1780-ban Eszéken hunyt el, ahol az évek folyamán a korabeli összeírásokban népes családját említik: anyját, lány- és fiútestvérét, valamint hat saját gyermekét. A nyíregyházi festmény ezek alapján leginkább 1770 és 1780 között keletkezhetett. Minden bizonnyal valamelyik hazai ortodox templom falát díszítette egy jötevő adományából, és a 20. század második felében kerülhetett ismeretlen úton-módon a műkereskedelembé, onnan pedig a gyűjtő birtokába, aki megfelelő módon és színvonalon restauráltatta.

A festmény felső felét a Szentháromság uralja: okker háttér előtt a középtengelyben, fénylő sugárkoszorúban a Szentlélek galambja ragyog, két oldalán vörössel írt, rövidített egyházi szláv felirat: Szent Háromság. A galamb balján az Atya felhőkön ül, tunikája lilás árnyalatú, a mellkasán közepén egy nagy csattal összefogott, térdén átvetett zöld köntösét vastag arany paszománnyal szegélyezi. Az Atya baljával a világmindenséget szimbolizáló gömböt tartja a térdén, míg jobbát enyhén megemelve a Szentlélekre és a Fiúra mutat. A Fiú az Atya jobbán szintén felhőkön ül, tunikája vörös, köntöse kék, mindkettő mintás arany paszománnyal díszített. A Fiú jobbával áld, balját térdén nyugtatja. A derekán megkötött textilöv zöld, míg az Atyáé

arany színű. Mindkettőjük dicsfényét kereszt díszíti, melynek száraiban a szokásos görög felirat, a „ho ón” olvasható, amelynek jelentése: „A Létező”. Az első és a második isteni személy válla fölött felhők mögül egy-egy imádkozó kéztartású, hódoló angyal félalakja tűnik elő, míg lábuknál, felhőtrónjuk körül kétszárnyú, a nyugati ikonográfiában megszokott kicsiny kerubok repkednek. Ezt a Szentháromság-típust az ikonográfiában az újszövetségi jelzővel illetik – bár az Atya efféle, „Ősereg”-forma megjelenítése épp Dániel könyvének látomásán alapul –, megkülönböztetve attól a változattól, amelyen az Ábrahám vendégsége történet alapján a három angyal szimbolizálja az Isteni Háromság egyes személyeit, amelyet ezért ószövetségi Szentháromságnak neveznek. Míg a nyugati ikonográfiában a pápai rendelkezések alapján a 17. századtól kezdve az előbbi, vagyis az újszövetségi Szentháromság szinte uralkodó típusá vált, addig a keleti hagyományban mind a kettő párhuzamosan létezett egymás mellett, bár kanonikusnak a moszkvai zsinatok az „ószövetségit” ismerték el.

A kép alsó felét hét arkangyal ábrázolása tölti ki. A középtengelyben Szent Mihály fővezér áll katonai páncélban, vörös köntösben, jobbjában kard, baljában keresztves végű, hosszú, vékony pálcán, vörös győzelmi lobogó (2. kép). Mindkét oldalán három-három további főangyal áll. Jobbján Gábor, aki jobb kezében egy korsóforma edényt tart, melyből lángok csapnak elő, vagyis egy méceszt, míg baljában egy ovális, talpas tükröt fog. Mellette Uriel áll, aki jobbjában egy kétkarú mérleget, baljában villámokat tart. Ezen az oldalon Szelatiel zárja a sort, aki jobb kezében egy kinyitott, leveles koronát, míg baljában egy korbácsot fog (3. kép). Szent Mihály balján Rafael angyal nyitja az angyalok másik hármását, aki jobbjában egy cibóriumra emlékeztető, arany orvosságos edényt tart, míg bal kezével a mellette álló gyermek Tóbiás kezét fogja. Őt követi Jehudiel arkangyal, aki csupán egy kardot emel jobb kezében, a másikkal mintha Tóbiást oltalmazná. Végül Barakiel következik, aki jobbját mutató, vagy inkább intő gesztussal emeli maga elé, míg baljában egy zászlóval díszített alabárdot tart (4. kép).

A téma ritkaságát figyelembe véve merül fel a kérdés: vajon Grabovan saját invenciója lenne ez a képi megoldás? Ha nem, akkor milyen előképeket, esetleg szövegeket használhatott forrásként? Egyáltalán honnan vette az angyalok neveit?

Abból kiindulva, hogy művészetére leginkább a kijevi akadémia gyakorolt jelentős hatást, vizsgálódásunkat érdemes a keleti szláv területek korabeli ikonográfiai megoldásai felé irányítani. Eddig három olyan ikontípust találtunk, amelyeken előfordulhat a hét arkangyal neve, sőt ezen túl még saját, egyedi tevékenységüket szimbolizáló jelképek is.

Az első típus az „Angyalok gyülekezete” névvel illetett ikon, amelyen rendszerint hét vagy még több arkangyal áll szimmetrikusan rendezett csoportban, s egy a középpontba helyezett medalion tartanak, amelyen a félalakos Krisztus Emmanuel látható. Valójában ez a kompozíció november 8-ának, vagyis Szent Mihály és Gábor, valamint az összes mennyei erő ünnepének főikonja.

Ez az képtípus vagy egy variánsa szokott lenni Szent Gábor arkangyal önálló ünnepeinek ikonja is: az egyiket március 26-án, az Örömhírvételt követő napon tartja az egyház, de mivel ez gyakran a nagyböjt időszakára esik, július 13-án is van egy ünnepe a főangyalnak az egyházi kalendáriumban. A március 26-ra, vagyis „Szent Gábor szinaxisára” szánt ikonok esetében többször előfordul, hogy az egyes arkangyalok csoportjában a hét, előtérben

lévőnek a neve dicsfényükbe írva szerepel. A moszkvai Kremlben őriznek egy „Szent Gábor gyülekezete” című, 1816-ban festett ikont, amelyen ilyenformán olvasható a hét főangyal neve (5. kép).

Hasonló jellegű ábrázolást találunk egy a másik ikontípuson is, amely a „Tebenned örvendez...” címet viseli. E középkori eredetű ikon megnevezése a Nagy Szent Bazil liturgiájában énekelt, az Istenszülőt magasztaló himnusz kezdő sorának első szavai. Az ikon a trónon ülő, az ölében a megtestesült Istenigét tartó Istenszülőt ábrázolja, akit a szentek különféle karai magasztalnak. Az Istenszülőt körülvevő dicsfény mögött gyakran a mennyei erőkre utaló angyali sokaság tűnik fel. Az ikon 18. századi változatain előfordul, hogy a trón mögött álló hét arkangyal neve is olvasható a dicsfényükben, ahogy ez a moszkvai Történelmi Múzeum egyik ikonján is látható (6. kép).

Az ikonok harmadik csoportjában a hét arkangyalnak nemcsak a neve, hanem sajátos szimbólumaik is feltűnnek. Ezen a típuson a Szentháromság, annak is az újszövetségi változata van a középpontban. Eddig két izgalmas példájával találkoztam. Az egyik centrumában egy Deészisszel bővített Szentháromság látható, ami azt jelenti, hogy a három isteni személy jobbán az Istenszülő, balján Keresztelő Szent János állnak közbenjáró kéztartással.

Az őket körülölelő dicsfényt benépesítő számos angyal között jól kivehető a hét arkangyal alakja, akik saját attribútumaiknak és a fejüket övező dicsfényben szereplő névfeliratoknak köszönhetően azonosíthatók (7. kép). Az ikon részletes leírását és rajzát egy francia tudós, J. T. Guénebauld közölte 1857-ben a *Revue Archéologique* hasábjain, egy olyan példány alapján, amely ekkoriban az Orosz Birodalomból Párizsba került, de később egy orosz katona hamarosan visszavitte hazájába. Ehhez hasonló, de sokkal nyugatiasabb művészi felfogásban készült egy másik, szintén a 18. századra, annak is inkább a második felére datált ikon, amelyet egy kijevi magángyűjteményben őriznek. A kompozíció fő témája a Szűz Máriát megkoronázó Szentháromság, amelyet U alakban nem csupán hét, hanem kilenc arkangyal vesz körül: alul egy sorban van öt, felettük két oldalon még kettő-kettő. Mindegyik tart a kezében attribútumot, sajnos a felirataik nem olvashatóak jól a rendelkezésre álló reprodukción, de valószínűleg van saját nevük is. A középtengelyben a sárkányt legyőző Mihály áll, a többiek jelképei nagyrészt meg egyezni látszanak azokkal, amelyeket a Párizsban leírt ikonon is láthatunk (8. kép).

Vajon mi ihlette a 18–19. századból származó ikonok specifikus arkangyal-ábrázolásait? Az orosz kutatás úgy tartja, hogy a hét arkangyal megnevezése és leírása először Rosztovi Szent Demeter nagy szentéletrajz-gyűjteményében tűnik fel. Szent Demeter 1651-ben a kozákok által uralta területen született, majd miután családja Kijevbe költözött, ott kezdte meg tanulmányait. Itt lett szerzetes, majd különböző monostorok igumennjévé választották, végül 1702-ben Rosztov és Jaroszlav metropolitájává nevezték ki, és 1709-ben hunyt el Rosztovban. 1751 óta szentként tiszteli az ortodox egyház. Híresek voltak prédikációi, irodalmi és zenei munkássága ugyancsak kiemelkedő, de legnagyobb ha-

8. kép

tást az 1684-ben megkezdett műve, a *Szentelek élete* gyakorolta az ortodox kereszténységre. Négy kötetben megjelentetett munkájában, melynek utolsó darabja 1705-ben hagyta el a sajtót, az év minden napjára összegyűjtötte a szentelek élettörténeteit. Nem csupán a bizánci hagyományban ismert szentéletrajzokat és gyűjteményeket használta, hanem nyugatos, a kijevi Mogila Akadémián szerzett műveltségének köszönhetően haszonnal forgatta a nyugati gyűjteményeket is. Műve Szent Gábor arkangyal március 26-i ünnepére írt szövegében foglalkozik részletesen a hét arkangyallal.

Szent Demeter ebben a szövegben Mihály és Gábor arkangyalokról ír a leghosszabban, hiszen őket említik legtöbbször a Szentírásban is. Amikor először sorolja fel a hét arkangyal nevét, akkor a héber nevek jelentését is megmagyarázza, lefordítja. Majd idéz Ál-Areopagita Szent Dénestől és Nagy Szent Gergely pápától, de szövege végén újfent visszatér a hét arkangyalhoz. Mihály, Gábor és Rafael esetében nem nehéz szentírási helyeket találni, a többi négy neve azonban nem szerepel a kanonikus iratokban. Uriel arkangyal Ezdrás 3. könyvében tűnik fel (4. fejezet 5. vers), amely szintén apokrif iratnak számít. Szelatiel esetében úgy véli, hogy ő lehet az az angyal, aki a pusztába menekülő Hágárhoz így szólt: „meghallotta Isten a gyermek hangját...” (vö. Ter 21,17). Jehudiel pedig az az angyal lehet, akit Isten a Kivonulás könyvében megígér, hogy majd kíséri és megoltalmazza az izraelitákat a Kánaánba vezető útjukon (vö. Kiv 22,20–23). Barakielt az Ábrahámot Mamre tölgyesénél meglátogató három angyal egyikével azonosítja (vö. Ter 18), akik „előábrázolták”, vagyis előképei voltak a Szentháromságnak, az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek.

Szent Demeter a szöveg utolsó részében itáliai példák, mint a római Diocletianus-termából kialakított keresztény templom, valamint nápolyi, palermói „táblaképek és mozaikok” alapján a

hét arkangyal ábrázolásait, egyes szimbólumaikat is ismerteti: Mihály katonai páncélban, Lucifer legyőzőjeként tűnik fel, kereszties végű kopja van a jobb kezében, míg baljában pálmaágot tart; Gábor baljában tükröt, jobbában lámpást fog; Rafael Tóbiással és egy orvosságos tégellyel látható; Uriel egy kardot fog, Szelatiel imára zárja kezét, nincs attribútuma; Jehudiel koronát és korbácsot tart, végül Barakiel a köntöséből rózsákat készül hinteni.

Szent Demeter földrajzi utalásiból elég egyértelmű, hogy a hét arkangyalról szóló szövegrészeket valamilyen itáliai katolikus hagyomány alapján írta meg. Valóban, a 16. században Rómában és Dél-Itáliában, főleg Palermóban és Rómában virágzott a hét arkangyal kultusza, de persze a többi katolikus országban is jelen volt, igaz, változó intenzitással.

A kultusz felvirágzása két szicíliai származású pap munkásságához köthető. Az egyik Tommaso Bellorusso (vagy Belloroso) volt, aki a messinai születésű, 1500-tól pápai legátusként Budán tartózkodó, majd 1503-tól veszprémi püspökök kinevezett Pietro Isvalies bíborosnak volt az egyik titkára. Mivel a bíboros a veszprémi püspöki szék elnyerése után hamarosan visszatért Rómába, egyházmegyéje kormányzásával Bellorussót bízta meg. Ő 1475 körül született Palermóban, majd 1494 körül ment Rómába, hogy a kor híres humanistáinál tanuljon, s néhány év múlva állhatott a bíboros szolgálatába. Veszprémi működése csúfos véget ért, mert püspöke úgy ítélte meg, hogy a különböző számadásokat hanyagul vezeti, bizonyos költségekről pedig el sem tud számolni. II. Ulászló király bevonásával a problémás ügyeket

kivizsgálták, melynek eredményeként Bellorosót magyar egyházi javadalmaitól megfosztották, így 1509-ben kénytelen volt visszatérni Rómába, ahol két évet töltött még. Innen Szicíliába ment, ahol a palermói püspök vikáriusa lett. Otthoni működése alatt több fontos munkát is írt, 1535-ben például az *Opus de Septem Spiritibus*, amelyben a hét arkangyalról is értekezik.

Bellorussóval Rómában ismerkedett meg 1509-ben egy fiatal klerikus honfitársa, Antonio Lo Duca (1491–1564), aki 1513-ban visszatért szülőföldjére, ahol hamarosan pappá is szentelték. Bellorosso Palermóba hívta Lo Ducát, ahol nem sokkal később – mivel a zenében is jártos volt – a székesegyház klerikusainak énektanára lett. Az énektanulás számára a székesegyház szentélye mögött álló, Szent Angyalok templomát jelölték ki, a próbákon gyakran a kanonokok és Bellorosso is részt vettek. Itt történt egy alkalommal, hogy az elhanyagolt templomocskára lezuhló vakolata alatt festett figurákra lettek figyelmesek. Amikor elkezdtek megtisztítani, a hét arkangyal és különböző, hozzájuk köthető szentírási események ábrázolásai kerültek napvilágra. A feltárt festmények hatására a hét arkangyal kultusza oly nagy lendületet vett, hogy a kis templomot újra megnyitották, s még egy testvérületet is alapítottak a tiszteletükre 1516-ban. Ennek tagja és támogatója lett V. Károly is, aki ekkoriban Szicília fiatal alkirályaként működött. A templom igazgatójává Lo Ducát nevezték ki, aki úgy gondolta, hogy ezt a kultuszformát az Örök Városban is meg kell honosítani. 1527-ben visszatért tehát Rómába, és különböző bíborosokon, nemesi pártfogókon keresztül igyekezett elérni, hogy a pápák is elismerjék a hét arkangyal tiszteletét, és engedélyezzék azokat a szertartásokat (mise- és zsolozsmaszövegek), amelyeket tiszteletükre írt. Ezek szövegét 1544-ben kinyomtatták Velencében, majd egy évtized múlva Rómában is. Az első kiadásokban már fametszetek is voltak, amelyek a Palermóban felfedezett falképek alapján ábrázolták a hét arkangyalt és a hozzájuk kapcsolódó történeteket. Ezek a szövegek más imádságokkal kiegészítve, igényesebb, rézbe metszett illusztrációkkal, Lo Duca halála után 1594-ben, Nápolyban is megjelentek egy kis füzetben. Lo Duca az 1530-as években római jövedelmeiből támogatta a palermói kultuszt, a kis templom köré kolostor épült, az angyalokat ábrázoló freskókat őrző kápolna annak klauzúrájába került. 1539-ben újra visszatért Rómába, ahol két év múlva egy látomásban azt az intést kapta, hogy a hét arkangyal tiszteletére Diocletianus fürdőjének területén, annak romjai felhasználásával kell templomot építenie. A romok arról is nevezetesek voltak, hogy a fürdő építése során hét keresztény vértanú szenvedése kapcsolódott hozzá. Lo Duca úgy képzelte, hogy hét kápolna lesz benne a vértanúk, hét pedig az arkangyalok tiszteletére. Terve megvalósításához próbálta a pápa és a római nemesség egy részének támogatását is megnyerni, de nem járt sikerrel. 1543-ben Lo Duda Loretóba zarándokolt, onnan Velencébe is eljutott. A Szent Márk-bazilika főoltára feletti íven egy mozaikra lett figyelmes – 1576 óta már nem létezik –, amelyen a Madonna a hét arkangyal társaságában jelent meg. Egy helybéli festővel csináltatott erről egy táblakép formájú másolatot, amelyet magával vitt Rómába. Ezt a képet az új templom főoltárára szánta. Álma beteljesülésére azonban, számos megpróbáltatás után, amelyekre itt most nem térhetünk ki, csupán IV. Piusz pápa uralkodása alatt mutatkozott esély, aki 1561-ben végre elrendelte,

hogy a fürdő romjait alakítsák templommá *Santa Maria degli Angeli*, vagyis Angyalos Szűz Mária néven. Lo Duca ekkor végre elhelyezhette a Velencében készített festményt az új templom főoltárán, amelyen napjainkban is megtalálható. Amikor Antonio Lo Duca 1564. október 30-án, 73 éves korában elhunyt, ő is ebben a templomban, amely az ő kitartásának köszönhetően született meg, lelt örök nyugalomra.

A hét arkangyal kora újkori kultuszának terjesztésében minden bizonnyal Lo Ducának, vagyis az általa összeállított, liturgikus füzeteknek juthatott nagy szerep. Különösen az 1594-es nápolyi kiadásnak, amelybe igényes metszetek készültek a palermói freskók alapján. A könyvecske egyik egész oldalas metszetén a Szentháromság jelenik meg, jobbján a Napba öltözött Asszonyként ábrázolt Szűz Máriával, közvetlenül előttük pedig a hét arkangyal szolgál, míg alattuk a többi kilenc angyali kar csoportjai lebegnek (9. kép). A kötetben minden egyes arkangyalt és egy cselekedetét külön metszet mutatja be, de van egy olyan is, amelyen mind a hét együtt, saját attribútummal látható. Ez utóbbi kompozíció felső sarkaiban Jézus és Mária neve ragyog, lábuk alatt pedig azok a szentírási helyek vannak megjelölve, amelyben a hét arkangyalt említik (Tob. 12; Apoc. 1; Apoc. 4; Apoc. 5) (10. kép). Minden bizonnyal ez a kompozíció gyakorolhatott nagy hatást a későbbi ikonográfiára is. Elképzelhető, hogy ez utóbbi inspirálta Hieronymus Wierix (1553 k. – 1619), németalföldi művész metszetét is, amely szintén nagyban hozzájárulhatott a kultusz nyugat-európai elterjedéséhez (11. kép). Wierix metszetén a felső részt a Szentháromság, s a neki két oldalról hódoló szentek sokasága tölti ki, míg alul, frontális-háromnegyedes beállításban jelennek meg az arkangyalok: Mihály van középen, katonai páncélban, győzelmi zászlóját jobbjában tartja, míg baljában nem kardot, hanem egy pálmaágot fog, lábával Lucifert tapossa. Mihály jobbján Gábor áll, ő egy tükröt és egy üveglámpást tart, amelyben gyertya ég, s ennek fénye a tükrörről verődik vissza. Majd Uriel következik, aki csupán egy kardot szorongat, míg a sort záró Rafael Tóbiással és egy orvoságos tégellyel látható, utóbbi feje fölött egy kis csillag ragyog. Mihály balján Szealtiel áll (a szláv verzióban Szelatiel névalakban szerepel!), ő csupán imára zárja két kezét, nincs attribútu-

ma, mellette Jehudiel áll, aki koronát és korbácsot tart kezében, végül Barachiel a köntösében rózsákat emel maga elé.

Az arkangyalok szimbólumai a nevük jelentésével is leírható feladataikat akarják szimbolizálni, ahogyan a különálló kis képeken jelzik ebben a kötetben: Michael – Victor („győző”): „Paratus ad animas suscipiendas”, vagyis: „Kész, hogy védelmezze a lelkeket”; a kis képen a sátánt legyőző angyalok csoportja látható (vö. Apoc: 12). Gabriel – nuncius („hírvívő”): „Spiritus Sanctus superveniet in te”, vagyis: „A Szentlélek száll Tereád”; a kis képen angyalok csoportjai imádják az Atyát, akiknek megbízást ad (vö. Luc: 1). Raphael – Medicus salutis („az egészség gyógyítója”): „Viatores comitor, infirmos medico”, vagyis: „Az utazókat kísérem, a betegeket gyógyítom”; a kis képen az Atyát imádó angyalok sokasága látható (vö. Tob: 5). Uriel – Fortis socius („Erős társ”): „Flammescat igne Caritas”, vagyis: „Lángra lobban a szeretet tüzétől”; a kis képen a bűnbetés és a Paradicsomból való kiűzetés jelenik meg (vö. Gen: 3). Sealtiel – Orator („Imádkozó”): „Oro supplex et acclinis”, vagyis: „Könyörögve és hódolva imádkozom”; a kis képen a három angyal előtt hódoló Ábrahám tűnik fel (vö. Gen: 18). Jehudiel – Remunerator („viszonzó”): „Deum laudantibus praemia retribuio”, vagyis: „Megjutalmazom, akik dicsérik Istent”; a kis kép a trónon ülő Atyát, és mellette egy másik, alacsonyabbra helyezett trónon ülő angyalt ábrázolja, akik koronát és korbácsot tart kezében (vö. Exod: 23). Barachiel – Adiutor („segítő”): „Adiutor ne derelinquas nos”, vagyis: „Segítetek, nehogy elhagyj minket”; a kis

képen a három angyalt megvendéglelő Ábrahám és a háttérben, a sátorban főző Sára tűnik fel (vö. Gen: 18).

Nem tudni, hogy a palermói freskók pontosan mely korból származhattak, sajnos az újkor viharos történelme során a templommal együtt elenyésztek, ma csupán a székesegyház egyik oldalkápolnijában függő – leginkább a Wierix-metszet kompozícióját idéző – kép őrzi a hét arkangyal kultuszának emlékét. Bellorussóra és Lo Ducára nagy hatással lehettek Boldog Amadeus (1420 k. – 1482) portugál származású, de Milánóban működő ferences látomásai, aki *Apocalypsis Nova* című, nyomtatásban nem, de számos kéziratban fennmaradt vízióiban ecseteli a hét arkangyal tevékenységét, ugyanazokat a névalakokat használva, mint későbbi követői.

Úgy tűnik tehát, hogy Rosztovi Szent Demeter amikor az ortodox keresztényekkel megismertette a hét arkangyal kultuszát, leginkább a Lo Duca által összeállított és metszetekkel illusztrált liturgikus szövegeket tartalmazó könyvecske lehetett a fő forrása. A festő Grabovan feltehetően a kijevi „szűrőn” keresztül ismerkedett meg ezzel a hagyománnyal. Nem valószínű, hogy Wierix, vagy a nápolyi könyvecske 1594-es metszeteit közvetlenül ismerte volna, bár ikonja leginkább az előbbi kompozícióját idézi, azonban az angyalok sorrendje különböző, és némelyikük attribútumát megváltoztatta vagy egyszerűen elhagyta. Szent Demeter munkáját olvashatta, s láthatta a téma kijevi barokk feldolgozásait is.

Mire az ortodox ikonográfiában ismertté váltak ezek a képi formák, addigra a katolikus hagyományban megkezdődött a viszszaeszesítésük. A 17. és a 18. század folyamán a római pápák többször nyilatkoztak a kultusz ellen. Azt elismerték, hogy a Szentírásban több helyen is szó esik a hét arkangyalról, hiszen Rafael például így mutatkozik be: „Rafael vagyok, egyike a hét szent angyalnak, akik az úr dicsősége előtt vannak és oda bemennek” (Tób 2,15), vagy a Jelenések könyvében szereplő hét csillag titkát „a hét csillag a hét egyház angyala”-ként (Jel 1,20) értelmezi a szent szerző. Mivel a kanonikus iratokban csupán három arkangyal neve tűnik fel, a többi megnevezését nem támogatták, mivel azok leginkább apokrif iratokban szerepelnek (Ezdrás 3. és Hénoch 2. könyve, azokban is nagyon sokféle változatban). Olyannyira, hogy a Lo Duca által Rómában elhelyezett velencei eredetű Mária-képen is elfedették az angyalok neveit. A metszeteken ismertté vált angyalábrázolások attribútumaikkal együtt azonban még a 18. században is tovább éltek, bár gyakran név nélkül jelentek meg.

Mi váltotta ki az egyház ellenérzését az angyalok neveivel szemben? Feltehetően a hit tisztaságáért érzett aggodalom, amely napjaink vallási sokszínűségét látva is tapasztalható: az angyalok neveire ugyanis leginkább a varázslással, mindenféle mágiával foglalkozó obskúrus és ezoterikus irányzatok szerettek/szeretnek hivatkozni, bár ők leginkább „bukott” párjaikat emlegették, akik az apokrifek szerint az emberiséget bevezették az okkult tudományokba és praktikákba. Ugyanakkor vannak olyanok is, akik Lo Duca nyomán újra a kultusz felélesztése mellett foglalnak állást.

KÉTSÉG NEM GYŐZHET RAJTAD ITT,
HULLJON BÁR KÖNNYEK ÁRJA:
AKIT SZERETTÉL, NINCS-E MIND VELED, SZÍVEDBE ZÁRVA?
(EMILY BRONTË)

VASVÁRI PÁL halálának 175. évfordulójára

175 éve, 1849. július 6-án halt hősi halált Vasvári Pál honvéd őrnagy, civilben történész és jogász, a „márciusi ifjak” körének közismert alakja. Néhány nappal a huszonharmadik születésnapja előtt a Kolozs megyei Havasnagyfalu (románul Mărișel) mellett a román felkelőkkel vívott egyenlőtlen küzdelemben vesztette életét az általa szervezett Rákóczi-szabadcsapat többszáz katonájával együtt. A csata – vagy inkább mérszárlás – után a magyar katonákat tömegsírhoz temették. Vasvári holtteste – akárcsak a három héttel később elesett barátjáié, Petőfi Sándoré – soha sem került elő.

Kép: miskolcathattott.blog.hu/2018/03/15

Mivel az 1848. március 15-i pesti események krónikásai nagy terjedelemben írnak a kiváló szónok Vasváriról, a magyar történelmi hagyomány megőrizte emlékét. Számos közterület és iskola viseli nevét, szülővárosában múzeum és róla elnevezett társaság ápolja emlékét, a hagyományos március 15-i megemlékezések során az ország szinte minden településén felidézik alakját.

Az életéről és munkásságáról szóló kisebb-nagyobb munkák szinte kivétel nélkül megemlítik azt is, hogy Vasvári Pál görögkatolikus papcsaládban született. Édesapja, Fejér Pál – fia születésekor (1826. július 14.) – Tiszabúdnál (1952-től Tiszavasvári) parókusa volt. Édesanyja, Méhay Erzsébet szintén papcsaládból származott. A család 1827-ben Hajdúböszörménybe, majd 1836-ban Nyírvasváriba költözött. Az ifjú Pál itt fejezte be az elemi iskolát, majd a nagykárolyi piaristákhoz került, akik felfigyeltek tehetségére, és egyetemi tanulmányokra buzdították. 1844-ben kezdte meg tanulmányait Pesten. Bölcsészetet és jogot tanult, de leginkább a történelem érdekelt. Udvari István professzor meggyőző érvelése szerint névváltoztatásra is valószínűleg az készítette az első írásait közreadó ifjú történészt, hogy ne keverjék össze korának már neves történészével, Fejér Györggyel.

A forradalom és szabadságharc melletti elköteleződése nem tette lehetővé, hogy történészként maradandót alkosson. A forradalmi események, az első felelős magyar kormány megszervezése, majd pedig a szabadságharc küzdelmei olyan messzire vitték a történelmi kutatásuktól, ahonnan már nem volt visszaút.

Vasvári Pál tehát nem történészként, hanem történelmi személyiségként, forradalmárként és a magyar szabadságért az életét is feláldozó hősként vonult be a nemzeti emlékezetbe, ahol ma is kitüntetett helye van.

Volt azonban egy olyan időszak, amikor szűkebb közösségében, a magyar görögkatolikusok között Vasvári Pálnak nemcsak emlékezete, hanem kifejezett kultusza is volt. Ez az időszak a 20. század első felére tehető, amikor a Vasvári Pál Kör (teljes nevén a Magyar Görög Katolikus Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Vasvári Pál Köre, 1904–1949) a papcsaládból származó negyvennyolcas hőst állította példaképként a görögkatolikus ifjúság elé. A VPK először a fővárosban, majd pedig társszervezetei révén

a vidéki egyetemi központokban összefogta a görögkatolikus egyetemistákat és főiskolásokat, számukra társas rendezvényeket, kulturális programokat, ünnepeket és lelkigyakorlatokat szervezett. Ezen túlmenően a tehetősebb tagok felajánlásai révén a szegény sorsú diákok anyagi támogatására is vállalkozott.

A VPK megalakulása arra az időszakra esett, amikor a magyar görögkatolikusok a saját egyházmegyéért és a „magyar liturgiáért” folytatott hosszú küzdelmük sorsdöntő szakaszát élték. Létrejött a budapesti egyházköztség, lezajlott a nagy sikerű római zarándoklat (1900), megalapításra került a budapesti parókia (1905), megnyitotta kapuit az első fővárosi görögkatolikus templom a Szegényház téren (ma Rózsák tere), amelyben Melles Emil parókus magyarul végezte a szertartásokat. A görögkatolikus fiatalokat felkaroló VPK céljai tökéletesen illeszkedtek a magyar görögkatolikus társadalom megszervezésére irányuló törekvésekhez.

A 20. század elején – és később, a trianoni sokk utáni években is – Vasvári Pál alakja különösen is alkalmas volt arra, hogy példakép legyen a magyar görögkatolikus ifjúság számára. Ezekben az években ugyanis a magyar görögkatolikusoknak napi szinten kellett megküzdeniük a társadalmi stigmatizáció sajátos megnyilvánulásaival. Mivel a többségi társadalom a bizánci rítust a magyarországi szláv népek és a románok sajátosságai közé sorolta, a magyar görögkatolikusok nemzeti identitását újra és újra megkérdőjelezték. A magyar görögkatolikus fiatalok is azzal szembesültek, hogy vallásuk miatt „orosznak” vagy „oláhoknak” nevezték őket attól függően, hogy melyik görögkatolikus egyházmegyéből származtak: az ószláv liturgikus nyelvű munká-

A Vasvári Pál Kör tagjai a Nemzeti Múzeum falában elhelyezett emléktábla előtt. Középen dr. Krajnyák Gábor igazgató.

csi vagy eperjesi egyházmegyéből vagy az erdélyi görögkatolikus metrópólia valamelyik román liturgikus nyelvű egyházmegyéjéből. A maga korában Vasvári Pál is találkozhatott azzal a megfogalmazással, hogy ő „egy orosz pap fia”, amiben burkoltan az is benne volt, hogy ő „csak” egy orosz (görögkatolikus) pap fia... Ezt már csak azért is igazságtalannak érezhette, mert családja magyar identitású volt. Keresztapja az a Lupess István timári parókus volt, aki a magyar liturgia hívei közé tartozott, és akinek a legrégebbi fennmaradt liturgikus kéziratunkat köszönhetjük. Szülei magántanárként ahhoz a Mészáros Károlyhoz jártatták szónoklattant tanulni, aki a magyar görögkatolikus mozgalom első képviselői közé tartozott.

Az a tény, hogy Vasvári Pál, az „orosz pap fia” a magyar szabadság lánglelkű védelmezője lett, aki fiatal életét is feláldozta a hazáért, és ezért a nemzeti emlékezet hősként tekint rá, nagyon erős üzenet volt a magyar görögkatolikusok számára azokban az időkben, amikor a kirekesztés gesztusaival találkoztak. Ezért Vasvári Pál alakja köré kultusz épült, mai kifejezéssel egyfajta „ikon” lett a görögkatolikusok körében. Ha beleolvasunk a 20. század első felének görögkatolikus sajtójába, ennek a kultusz-nak számos megnyilvánulásával találkozhatunk versek, ódák, buzdító beszédek, esszék, megemlékezések, ünnepek stb. formájában.

Ma már azonban nem létezik Vasvári-kultusz a görögkatolikus egyházban. A II. világháború után hatalomra került kommunista párt 1949-ben – más civil és egyházi szervezetekkel együtt – a Vasvári Pál Kört is betiltotta. A rendszerváltás után civil szervezatként létrejött Vasvári Pál Társaság nem a görögkatolikus ifjúságot kívánta megszólítani, hanem a Vasvári-életmű megismerését és megismertetését tűzte ki célul maga elé. A magyar görögkatolikusok természetesen ma is büszkék Vasvári Pálra. Több mai papcsalád is számon tartja rokonságát a Fejér családdal, és adja tovább ennek híreit nemzedékről nemzedékre. Ugyanakkor a görögkatolikus egyházban napjainkban Vasvári Pálnak nincsen különösebb tisztelete, a Vasvári-kultusz nem

MAGYAR TESTVÉREK!

A Vasvári Pál centennáriumi nagybizottsága és Budapest székesfőváros közönsége e hó 27.-én (vasárnap) d. e. 11 órakor a Nemzeti Múzeum parkjában emlékmű-leleplezési ünnepet tart

VASVÁRI PÁLNAK

a 48-as nagy idők dicső alakjának, a magyar szabadságharc lánglelkű őrnagy vértanujának, a magyar ifjúság gyűjtőszavú vezérének és eszményének születése 100 éves évfordulója alkalmával.

Az ünnepség rendje:

1. Magyar Hísegegy. Éneklik az Egyetemi Énekkarok. Vezetni: Kereszty Jenő karnagy.
2. Vasvári Pál. Id. Petroszky Leó ódája. Szavalla: Bakó László, a Nemzeti Színház örökös tagja.
3. Ünnepl. beszéd. Mondja: dr. Prohászka Ottokár v. b. l. l., Székesfehérvár püspöke.
4. Budapest székesfőváros polgármestere átveszi az emlékművet.
5. Ifjúsági beszéd.
6. Az emlékmű megkoszorúzása.
7. Hímnusz. Éneklik az Egyetemi Énekkarok. Vezetni: Kereszty Jenő karnagy.

Az ünnepre minden magyar embert szeretettel meghívunk. Budapest, 1927. március hó 25.-én.

Hazafias tisztelettel:
A NAGYBIZOTTSÁG

K É R E L E M !

Egyetemista és főiskolás ifjúságunk támogatására alakult mozgalmunk: a Vasvári Pál Kőr menza újból megkezdte működését.

Szeretettel és bizalommal fordulok társadalmunk nemes szívéhez, támogatáson bennünket erkölcsileg és anyagiilag, hogy minél több szegény-sorsú gör. kat. ifjúnak és leánynak tudjunk kollégiumi elhelyezést és étellemezési lehetőséget nyújtani.

Pénzbeli adományokat szíveskedjék a mellékelt postatakarékpénztári befizetési lapqn beküldeni. Természetbeni adományokat: élelmiszereket, gyümölcsöt, ruhát, cipőt, tankönyvet stb. tetszés szerinti módon szíveskedjék beküldeni.

Az adományokat nyugtáznunk fogjuk.

Az új tanév nincs messze, az idő sürget!

Munkáért pénzt nem adunk ki, azt ingyen vállaljuk. Vállaljon tehát mindenki egy kis áldozatot ifjúságunk, jövőnk érdekében! Isten megfizet értel!

Hittestvéri üdvözléssel:

Budapest, 1947. július hó 10.

Dr. Krajnyák Gábor s. k.
egyesületi elnök.

éledt fel. Nincs elnevezve róla görögkatolikus oktatási vagy bármilyen más intézmény, nem hangzik el gyakran, hogy Vasvári Pál példakép lehet napjaink görögkatolikus ifjúsága számára.

Ez azonban érthető is. A Vasvári-kultusz akkor alakult ki, amikor az életpéldájának volt egy fontos, a magyar görögkatolikusok közösségében értelmezhető üzenete: aki görögkatolikus, az is lehet jó magyar. Fontos volt ez az üzenet akkor, amikor a görögkatolikus fiatalok azzal szembesültek, hogy kortársaik közül ezt nem kevesen kétségbe vonják. Napjainkban azonban – és ez már jó néhány évtizede így van –, ilyen kijelentésekkel alig-alig lehet találkozni. A görögkatolikusok a magyar nemzet és társadalom egyenjogú tagjai, akik a bizánci rítus miatt nem szenvednek hátrányos megkülönböztetést. Az a bizonyítási és igazodási kényszer, mely hosszú időn át teherként nehezedett a magyar görögkatolikusokra, és oly sokszor a politika világának csapdáiba vezette őket, ma már a múlt fájó emlékei közé tartozik.

Alkonyati ének Vasvári Pálról.

A debreceni görög-katolikus Egyetemi és Főisko'ai Hallgatók V. P. K. febr. 11-iki dísz-táboroz sán szavalta: Lászlófy Olga.

Jaj, ilyenkor sötétzöld az erdő
s opálos itt a szürke alkonyat.
Furcsa, zenélő hangot ad a csergő
kis patak, mely a völgybe szalad.

Jaj, ilyenkor néma itt a hamvas
kis ág is, imás, szomorú.
Ne félj! nem akad rád éhes farkas,
sem kósza, méla, pásztorfiú.

Tölgyek tövén, vén barna bükkök alján
illat ölel, halk barka ring le rád.
Kék kis patak majd leöblíti halvány
arcodról a szekercék nyomát.

Aludhatsz itt az álom édes ágyán;
virág becéz, kis ág reádhajol...
S nem kell menned árván, mindig árván
és zokognod hosszan, messze, valahol.
Oláh Zoltán József.

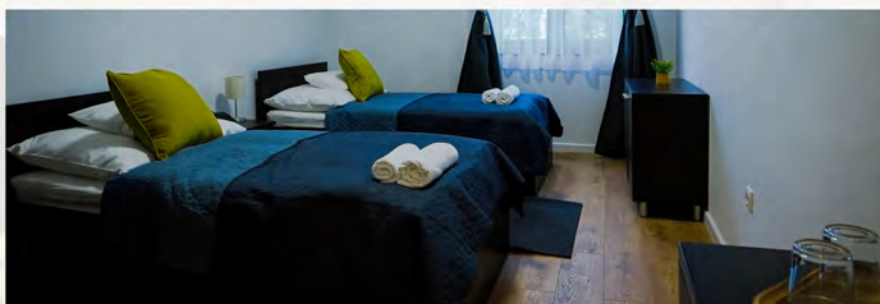
Vasvári Pál sírja

SZENT ATANÁZ VENDÉGHÁZ

Nyíregyháza belvárosának szívében szeretettel várja vendégeit a Szent Atanáz Vendégház. Remek választás egyházi rendezvényekhez, képzésekhez, programokhoz. Zárt parkoló, kerékpártároló, közös helyiségek, légkondicionált szobák, családbarát szálláshely.

06 (30) 265 9850
vendeghaz@szentatanaz.hu
szentatanaz.hu/vendeghaz

Mozaikdarabkák a Miskolci Apostoli Exarchátus, majd Egyházmegye elmúlt 100 évéből

MINDEN CSALÁD TÖRTÉNETÉBEN VANNAK KÜLÖNLEGES ESEMÉNYEK, FÉNYESEBB NAPOK, NAGYSZERÜBB EMBEREK. ÉS MINDEN CSALÁD ÉS KÖZÖSSÉG MEGŐRIZ RÉGI TÖRTÉNETEKET, AMELYEK VAGY AKKOR NAGY JELENTŐSÉGGEL BÍRTAK, VAGY AZ UTÓKORNAK IS JÓ ÜZENETTEL SZOLGÁLHATNAK. NÉHÁNY ILYEN MOZAIKДАРABKÁT SZERETNÉK MEGOSZTANI A MI „CSALÁDUNK ÉS KÖZÖSSÉGÜNK” ELMÚLT SZÁZ ÉVÉBŐL.

Az 1924-ben megalakult Miskolci Apostoli Exarchátust **dr. Papp Antal** c. küzikei érsek atya vezette. Másodszor is átélhette az egyházszerzés nehézségét és örömeit, hiszen az 1912-ben megalakult Hajdúdorogi Egyházmegye szervezési munkálatait is – újdonsült munkácsi püspökként – ő irányította az első évben. Kárpátalja a trianoni döntések miatt Csehszlovákiához került, és őt, mint a Munkácsi Egyházmegye magyar püspökét kiutasították az új országból. Miskolcon telepedett le – ezért kapta az Exarchátus a „Miskolci” előnevet –, bár maga a város nem tartozott az Exarchátushoz. Miskolc és az Exarchátus különleges viszonya még sokszor visszatér a 100 év történetében. Érsek atya mellett nem csupán papok szolgáltak a két évtizedben, hanem Miskolcon tanuló exarchátusi diákok rendszeresen ministráltak a kápolnájában, és magántanulók inaskodtak a lakásán.

Az első miskolci főpásztor, **Papp Antal érsek atya** a 17. zsolttárból vette a jelmondatát: „Az Úr az én erősségem.” A második miskolci főpásztor, **Orosz Atanáz** püspök atya jelmondata ennek a zsolttárversnek az előzménye: „Szeretlek téged, Uram!”

1927. március 25-én Rómában XI. Piusz pápa eperjesi püspöké szentelte **Gojdics Péter Pál** bazilita szerzetes atyát. Ő korábban a Központi Szemináriumba járt. Püspökké szentelése

után – útban Eperjes felé – Budapesten (a Központiban) tanuló nagyapám készítette neki elő a szobát, ahol megszállni készült. Közben azonban Prohászka Ottokár püspök, az Egyetemi Templomban tartott nagybőjti lelki gyakorlatos beszéde közben agyvérzést kapott, és a kispapok a Gojdics püspöknek előkészített szobába vitték (élete utolsó másfél napjára). Az új eperjesi püspököt, a haláleset miatt, nem várták nagy ünnepélyességgel. Ő is csak szerényen jelentkezett be a szeminárium rektoránál – a nála szolgáló kedves nővér csak így jelentette be: „Két kispap keresi a rektor atyát, egy kisebb meg egy magasabb!” Jellemző volt szerénysége az egész életére. Erről tanúskodnak a magyar egyház vezetőihez és a saját egyházmegyéjében írott püspöki levelei. Jellemző volt rá az is, hogy a Központi Szemináriumban tanuló exarchátusi kispapokat sajátjaként szerette: édességet és pénzt adott nekik gyakran, amikor Budapesten járt.

A magyar nyelvterületen belül az Exarchátus gyakorlata sokáig rendhagyó volt: az eperjesi hagyomány folytatásaként **óslávul végeztük a Szent Liturgia központi részeit, de a többit magyarul.** Papp Antal érsek atya ezt kétszer is jelezte a Szentszéknek, de Róma megjegyzés nélkül hagyta, tudomásul vette – miközben a hajdúdorogiak többször kaptak tiltást a magyar nyelv használata miatt. Nagyapámról, amikor Viszlóra került, rosszalló levelet írtak az érsek úrnak, mondván: „Fog itt nekünk bűnös, magyar nyelven misézni.” S mikor óslávul végezte a liturgiákat, azt rosszallták, hogy miért nem magyarul végzi. Az ellenségeskedés helyett megegyeztek, hogy hétfőn, szerdán és pénteken óslávul, de a többi napon magyarul végzi a szertartásokat.

Az első bécsi döntés után (1938-ban) az **Exarchátushoz kapcsolták Abaúj-Torna vármegye északi részét**, Kassát és a Kassa környéki, főleg magyar anyanyelvű egyházközösségeket.

Előbukkanó rakacai templom

Borsodi kerület papjai, 1955

A következő évben Kárpátalja visszafoglalásával újabb öt egyházközséget csatoltak hozzánk. Ezek a falvak nem közvetlenül a trianoni határ mellett voltak, hanem addig Kárpátaljához tartoztak. Érdekes e **Ciróka-völgyi falvak** későbbi sorsa: Takcsány ma is létezik, de Nagypolányt, Zemlénoroszt és Zellőt 1980-ban, a Sztarinai-vízátározó építése miatt lerombolták, Cirókaófalú pedig víz alatt van. Ekkor került vissza a Munkácsi Egyházmegyéhez Rudabányácska és Beregdaróc.

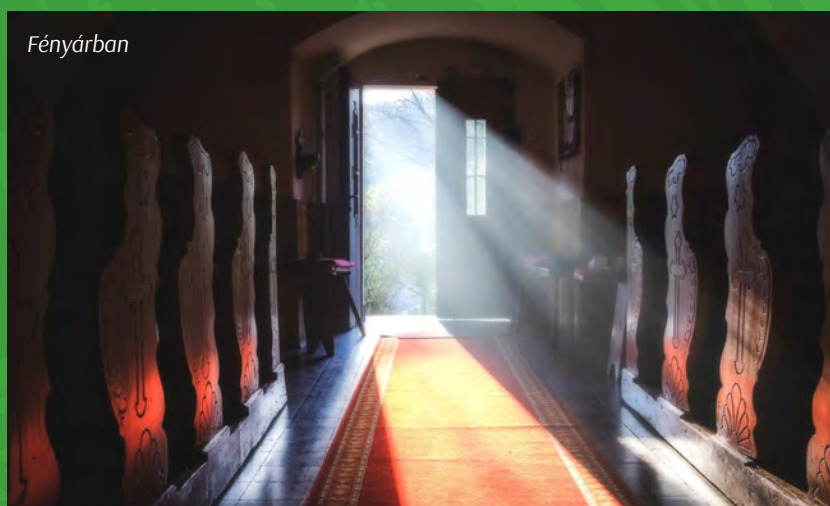
Különleges utat járt be **Rudabányácska** az elmúlt száz évben: 1924-ig a Munkácsi Egyházmegye része volt, 1924-1939 között a Miskolci Apostoli Exarchátushoz tartozott, 1939-1945 között visszakerült a Munkácsi Egyházmegyébe, 1945-2011 között a Hajdúdorogi Egyházmegye fennhatósága alatt állt, majd 2011-től és 2015-től újra a Miskolc Apostoli Exarchátusba, illetve Egyházmegyébe sorolták – s közben tapodtat sem mozdult, legfeljebb az ott lakók egy része.

Az épülő **szocializmus négy évtizedében** nagyon ellenséges környezetben kellett élnünk és szolgálnunk. Papjainkat rendszeresen megfigyelték, jelentéseket írtak róluk. Többen nem csupán a prédikációra való komoly készüllet miatt írták le előre a vasárnapi beszédüket, hanem azért is, hogy megvédhessék magukat: ők Krisztus evangéliumát hirdetik. Volt olyan, hogy egy nagybúcsú előesti gyóntatás után vitték el a hazafelé tartó papot, vagy hogy időnként azért csuktak be egy-egy atyát, hogy megfélemlítsék őket. Sok olyan hívünk volt, akinek a munkahelyén megtiltották, hogy templomba járjon. Buzgó görögkatolikus családban lévő jól tanuló gyermekeket nem engedtek egyetemre. De még az 1970-es évek végén is volt olyan, akit úgy fenyegettek meg, hogy ha – az egyébként jól tanuló – gyermeke továbbra is jár templomba, akkor nem fog sikerülni az érettségije és a felvételi.

Papjaink és híveink egymást erősítették a kitartásban. A kis falvakban élénk egyházi élet volt. Rakacán **elsöpénteken már éjszaka megkezdődött a gyóntatás**, hogy a hajnali buszra felszálló mindegyik bányász még a munkába menet előtt meggyóntasson és megáldozhasson. A fiatalok belenőttek egy tudatos, hitvalló keresztény életbe. Pedig sok családnak kellett otthagynia addigi közösségét. Elmenekültek a téjeszesítéstől, illetve a bányászat, a nehéz- és vegyipar erőteljes fejlődése kapcsán közelebb költöztek a nagyobb városokhoz. Miskolc és környékének ekkori fejlődése emberek tízezeinek változtatta meg lakóhelyét és életvitelét. A kis falvakból elköltözők azonban nem veszítették el hitüket és vallásosságukat – csak közben másikkal egyházmegyébe kerültek. Haza-hazatérve, egy-egy templombúcsú hetekre-hónapokra adott feltöltődést nekik és az otthon maradtaknak is.

Közben **Csehszlovákiában** 1950-ben bebörtönözték a két eperjesi püspököt és **betiltották a görögkatolikus egyházat**. Az üldöztetés idején jó magyar hívek és papok tartották a lelket az ottani görögkatolikusokban. Amikor a prágai tavasz után (1968-ban) részben szabadabbá vált az ottani görögkatolikus egyház, akkor a mi közösségeink is segítették őket az újraindulásban: például ósláv nyelvű imakönyvekkel, evangéliumos könyvekkel.

Az ötvenes évek elejéről osztottak meg a viszlói öregek egy emléket. Szent Illés napján motorral körbejárt a vidéken egy elvtárs, hogy megnézzé, az ünnep napján **dolgozik-e a faluba küldött cséplőgép**. Nem hallotta a cséplőgép hangját, de még a falu is üres volt. Egy emberrel mégis találkozott, akit kérdőre tudott vonni: – Miért nem dolgoznak az emberek? A falusi ember rögtön átlátott a szitán, s egyszerűen azt mondta: – Mert ünnep

Búza tér

Miskolci görögkatolikus templom

van. Mérgesen folytatta az elvtárs a faggatózást: – Hogy képzelik ezt, milyen ünnep van? A falusi ember most már önérzetesen mondta: – Ma nagy ünnepünk van. Aztán, mielőtt még jobban elmérgesedett volna a beszélgetés, hozzátette: – Rákosi elvtárs most adta vissza a háborúban elvitt harangokat!

Majd húsz évvel később történt, amikor a fiataloknak KISZ alapszervezetekbe kellett szerveződniük. A KISZ kiadta a munkaverseny témáját: amelyik faluban legjobban **kitakarítják a legelőt** a gyomoktól, gazoktól, bokroktól, annak a falunak az ifjúsága televíziót kap nyereményként. Rakacaszendre is megérkezett a vizsgálóbizottság, de vasárnap. Keresték a KISZ titkárt, s mivel megtudták, hogy templomban van, odamentek érte. Amikor felüzentek neki a kórusra, hogy jöjjön ki, mert meg akarják nézni, hogy mire haladtak, ő visszaüzent, hogy nem mehet, mert kántorizál. A liturgia végén lejött a kórusról, s a falusiak csak azt látták, hogy beültették a fekete autóba, és elmentek vele. Nem Edelénybe, hanem csak a falu szélére, mert kimentek megnézni a legelőt. S amikor azt rendben találták, csak azt mondták: – Titkár elvtárs, maguk nyerték meg a televíziót.

A 80-as évek elején történt, hogy a megyei pártvezetéstől vizsgálók járták a vidéket, mert fel akarták mérni a helyzetet, hogy melyik faluban építsenek új hidat. Csak kevés pénz volt erre a szándékra, így jól meg kellett gondolni, hogy ki érdemli meg az új építményt. Így jutottak el Baskóra. Késő volt már, mire odaértek, és a falu is csendes volt. Csak a templomból hallatszott ki az ének. Benéztek a templomba és megdöbbenek, hogy **milyen szépen és milyen sokan imádkoztak** odabenn. Kijöve onnan ezt mondták: – Ide kell, hogy építsünk új hidat, mert itt van élet!

Több olyan egyházközségünk volt, ahol **többnaposak voltak a templombúcsúk**. Volt, hogy hat-nyolc liturgia is volt szombat-vasárnap: elhunytakért, távolba elköltözöttekért, háziasszonyoknak, diákmise, s természetesen a nagymise körmenettel. Volt ott mindenkinek program, idősebbeknek és fiatalabbaknak is. A vásárt egybekötötték a búcsúval, vagy éppen beatmisét szerveztek a fiatalok. Papgyerekek és messzebről jött barátai aludtak a parókia minden helyiségében. Kispapjaink nyaranként körbelátogatták a vidéket. Sok kapcsolat volt a fiatalok között. Így lehetett, hogy a 80-as évek közepén, több nyáron is rendezhettek a fiatalabb papok ifjúsági találkozót falvainkban. Ebben az időben volt olyan, hogy a 30 egyházközségünknek 10 kispapja volt! Az első népszámlálásoknál érdekes volt látni még azt is, hogy azokban a kis falvakban, ahol görögkatolikus pap(család) élt, még a magukat római katolikusoknak vallók száma is nagyobb volt, mint máshol. Mert az ott élő gyermekek a legnagyobb természetességgel tartoztak a paphoz, a templomhoz.

Pedig a híveink nem voltak jómódúak. De buzgók és jószívűek igen! Hányszor mondták a tornabarakonyiak: – Főtisztelendő úr! Amíg a faluban két liter tej lesz, addig az egyiket odaadjuk a papnak! A 70-es évek közepén mondták az egyik szomszéd falu reformátusai: – Milyen jó nektek, görögkatolikusoknak, hogy van nagybőjtötök! Mert mire eljön az aratás, nekünk már nincs szalonnánk, de nektek még van! A 90-es évek elején egy esperesi látogatás alkalmával megkérdezték Viszló 90 éves papját:

- Főesperes úr, hányan járnak vasárnaponként templomba?
- Mindenki, fiam, az egész falu – válaszolta.

Viszlói utca

Búcsú Irotán, 1953

Az új városokban és a Miskolc környéki egyházközségekben is **megmaradt a hívek vallásossága, buzgósága. És mindezt átadták a már oda születő következő nemzedéknek.** Ennek köszönhető, hogy az odaköltöző második nemzedék idején több templomunk is épült ezeken a településeken. Csakhogy ezek a települések már nem az Exarchátushoz tartoztak. De hát ilyen volt a Búza téri templom is! Egy-egy karácsony előtt vagy nagyböjtben és nagyhéten itt gyönt az Exarchátus majdnem fele. Bejöttek az emberek a piacra vagy a megyeszékhelyre vásárolni, és mindezt összekötötték a lelkük megtisztulásával is. Miskolc és az Exarchátus kapcsolatát jól mutatja az is, hogy a rendszerváltás utáni másfél évtizedben Miskolcon (tehát a területén kívül) lett az Exarchátusnak óvodája, általános iskolája., egyetemi kollégiuma, sőt a végén még (leendő) püspöki székháza is. Sajópálfalán együtt adtunk hálát a befejezett tanévért, a Miskolc környéki és az exarchátusi hittanosainkkal.

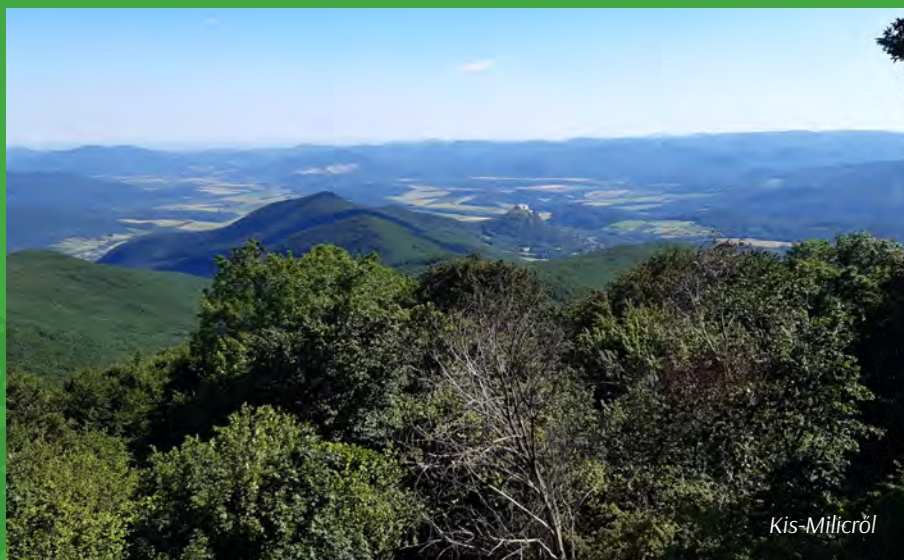
Közben Magyarországon érlelődött egy új vágy: váljon teljesé a magyar görögkatolikus egyház szervezete, egy metropólia alakulásával. Bő két évtized alatt különböző konferenciákon, találkozókön egyre többet és többen szóltak a fejlődés ezen lehetőségéről. Mint annak idején a hajdúdorogi mozgalomban, most főleg az exarchátusi hívek és papok kezdtek szervezeten és rendszeresen imádkozni azért, hogy a Szentatya hallgassa meg és teljesítse vágyukat. Itt éreztük legjobban, hogy ahogyan az életterünk változott, meg kell hogy változzanak az egyházmegyei határok Borsodban és a szórványban is. Természetesen ezt a vágyat leírták és elküldték a pápai nunciusnak is. A szándék komolyságát mutatta, hogy görögkatolikus egyházunk minden esperesi kerületében imádkoztak ezért, sokan böjtöt ajánlottak

föl, vagy zarándoklatot és jócselekedeteket a megvalósulandó „három püspökségért”. S ahogyan 1968-ban a Szentszék kiterjesztette a hajdúdorogi püspök joghatóságát az egész országra (a Miskolci Apostoli Exarchátus önállóságát megtartva), úgy 2011-ben, majd 2015-ben életszerűbbé vált görögkatolikus egyházunk szerkezete is.

Idén centenáriumot ünnepelhetünk. Hálásak vagyunk a Gondviselésnek, hogy **hűségben és reménységben élhettünk** az elmúlt évszázadban. És hálásak vagyunk az elődeinknek is, akiktől elleshettük, megtanulhattuk, hogy hogyan kell görögkatolikusként élni, imádkozni, ünnepelni. Olyan jó volt készülni erre az ünnepre, s még jobb volt, hogy a készüllet során nagyon hamar megegyeztünk: lehetnek nagyszabású ünnepségeink, beszélhetünk a múlttól-jelenről-jövőről, de a legfontosabb, hogy imádkozunk legalább száz napig egy-egy kerületben – mert van miért, van kiért.

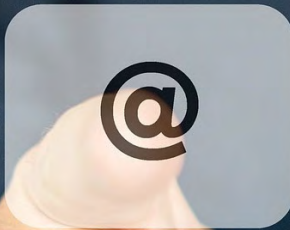

Remélem, ezekkel a történetekkel sikerült előhívni néhány szép emléket, elindítani néhány szebb gondolatot. Mennyi minden mást is – ami szép vagy tanulságos – elmondhatunk még a saját múltunkból! Görögkatolikus nagycsaládunkban sok-sok hasonló, megőrzendő emlék lakozik. Ne vesszenek el ezek, gyűjtsük össze közös emlékezetünkben! És éljük meg a jelent, annak nagyszerűségében – hiszen a ma megélt történések és a mai emberek példái lesznek a jövő nagyszerű emlékei. Még sok mozaikdarabka kell, hogy teljessé váljon a kép.

Kis-Milicről

Nigériai herceg, sose látott udvarló és a feltörekvő gamer a monitor túloldalán

TÓTHNÉ ESPÁN MARGARÉTA

Az internetes csalók leggyakoribb és legbiztosabb módszerei

Az internet története az 1960-as években kezdődött, katonai fejlesztések civil szférába való átszivárgásával. Ez a ma már az egész világot összekapcsoló számítógépes hálózat hozta létre a kibertert, vagyis egyfajta alternatív teret a valódi világ mellett. Széleskörű elterjedése az 1990-es évek elején kezdődött: főleg kommunikációra, rendszerek összekötésére használták. Csakhamar pedig megjelentek azok is, akik ezeket a funkciókat mások átéjtésére használták.

A kiberpszichológia az alkalmazott pszichológia egyik területe (Magyarországon leggyakrabban digitális pszichológiaként emlegetik). Az első könyvet 1996-ban publikálta a témában John Suler amerikai pszichológus, felismerve, hogy a kibertérben (számítógépes rendszerek és hálózatok) zajló interakciók hatással vannak ránk, az online és offline tér keveredése érdekes viselkedésváltozásokat eredményezhet.

Az internetes csalásokról **Turányi Tatjánát**, a Quadron Kibervédelmi Zrt. kiberpszichológiai és oktatási tanácsadóját kérdeztük.

Rádió- és tévéműsorok, újságcikkek, tanulmányok, kisvideók, de még filmek és sorozatok is foglalkoznak napjainkban az internetes csalásokkal. Gondolhatnánk, hogy ha ennyiféle fórumon érkeznek hozzánk az információk, annyi árulkodó jelle hívják fel a figyelmünket, akkor lassan mindenkihez eljut, mire is kéne figyelni, hogy ne verjenek át. Ennek ellenére mégis napi szinten hallhatunk döbbenetes csalásokról, eltűnt személyiségről, milliokról, behálózott emberekről. Érdeemes tudni, mik az árulkodó jelek.

MINDEN CSALÓ KÖZÖS PONTJA

Az internetes átverések egyidősek a világhálóval?

Már az internet hajnalán megjelentek az úgynevezett nigériai típusú levelek. Ezekben a feladó például nigériai hercegnek mondja magát, akinek sok millió dollárja van a bankban, amit szeretne a címzettre hagyni, vagy az ő segítségét kéri, hogy hozzájusson a pénzéhez. Mára a módszerek nagyon megváltoztak.

Létezik valamiféle kategorizálás a netes csalások világában?

Léteznek romantikus csalók, akik a pénz miatt próbálnak behálózni valakit. Adathalászat révén napi szinten próbálnak

törbe csalni potenciális vásárlókat vagy eladókat a különböző online piactereken. A közösségi oldalakon rengeteg befektetési csalással is találkozhatunk. Vannak a zaklatók, akik nem csalók, nem a szó szoros értelmében vett bűnözők, de képesek akár valaki online identitását, profilját is ellopni az áldozat lejáratása érdekében, viszont ezzel bűncselekményt követnek el. Végül pedig ott vannak a pedofilok, akik a különböző platformok által rengeteg gyereket tudnak elérni. Ennek sokszor nincs azonnal látható jele, megakadályozni sem tudja az ember.

Bűnügyi filmekben gyakran feltárják, milyen apró stiklikkel kezdte valaki a

bűnözői pályafutását, mondhatni hogyan kezdte bontogatni a szárnyait. Hogy jut el valaki az ártatlan böngészéstől a csalásig?

Először is az ilyen személyek nem rendelkeznek szilárd morális alapokkal. Vannak, akik gamerként kezdik. Játsszának mindenféle internetes játékot, és az előrébb jutáshoz virtuális vagy valódi pénzért megvásárolható eszközök kellenek. Akinek nincs pénze, esetleg feltöri más fiókját, vagy megtanulja kijátszani a rendszert, csaláshoz folyamodik, hogy a játékos-státusza emelkedjen. Aki ezt rendszeresen csinálja, később már a nagyobb stiklikről sem retten vissza.

Fiók feltörése, rendszer kijátszása – mindenképp szükség van informatikai tudásra?

Nekik vannak bizonyos számítástechnikai ismereteik, de ez nem azt jelenti, hogy abból lesz internetes csaló, aki ért is a programozáshoz. Magyarországon jó pár eset volt a közelmúltban, amikor például ukrainaiakat kaptak el emiatt. Volt valaki, aki megfelelő informatikai tudással létrehozott egy hálózatot, aztán csak a gépek elé ültettek egyszerű embereket, akik telefonon végigvezették az áldozatokat a szükséges lépéseken, telepítették velük egy adott szoftvert, majd megszerezték a banki belépési adataikat. Komoly informatikai tudás azért sem kell, mert ilyen szolgáltatásokat már akár rendelni is lehet a dark weben.

MÁSOK KÁRÁRA A „JÓ ÜGY” ÉRDEKÉBEN

Meddig mehet el az, akinek van is alapos tudása?

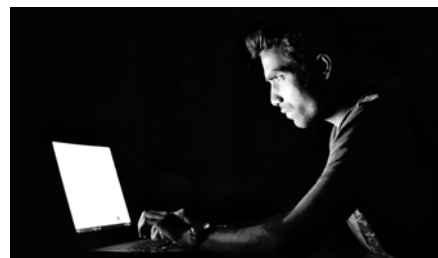
Vannak olyan hackerek, akik nem feltétlenül a pénzszerzés miatt tevékenykednek, hanem valamilyen politikai vagy társadalmi cél érdekében ellehetetlenítenek egy weboldalt, szolgáltatást, lekapcsolják egy intézmény áramellátását. Akár egy ország valamilyen ellátórendszerét is le tudják állítani. És ezeket sok esetben államok finanszírozzák. Ukrajnában tavaly decemberben a Kyivstar mobilszolgáltatót érte kibertámadás, ami miatt több napra teljesen leállt a cég telefon- és internet-szolgáltatási rendszere. Ehhez nyilvánvalóan hatalmas finanszírozás és kiterjedt informatikai háttér kell.

Ha már finanszírozás... A közösségi oldalakon gyakran emlegetik a fizetett hozzászóló kifejezést. Ez is létező dolog?

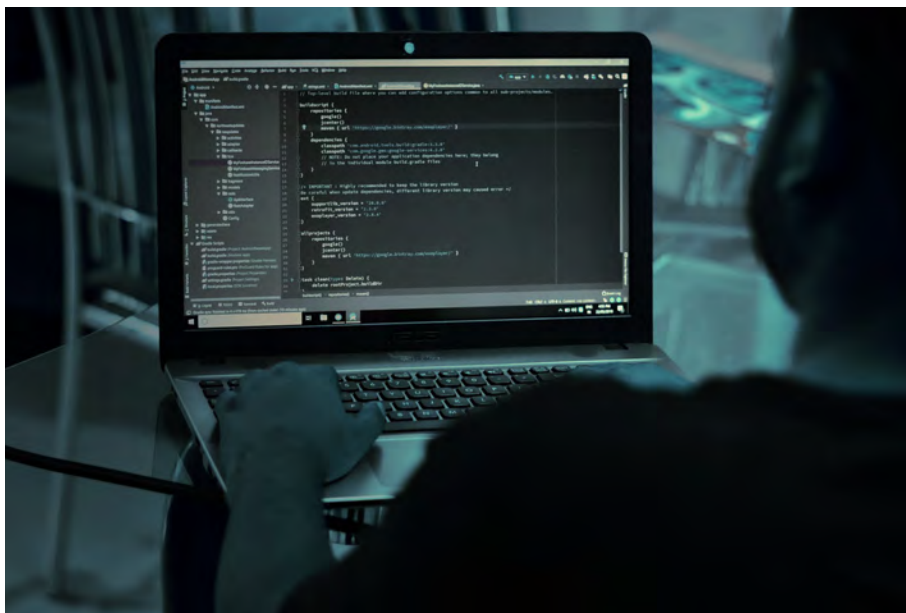
Persze. A dezinformáció is nagy veszélyt jelent. Az Európai Unió Kiberbiztonsági Ügynöksége 2030-ra a tíz legnagyobb kiberfenyegetettség forrása között a 4. helyen említi a dezinformációt. Téves információkkal a kívánt irányba lehet fordítani az emberek gondolatait. Így volt ez például az oltásellenes tartalmakkal is. Vagy ha a piac működését vesszük alapul: sok szolgáltató van, egyre nagyobb a verseny, könnyen visszajelzést adhatunk egy termékéről, amit aztán sok ember lát. A cég a legpozitívabb képet akarja mutatni. Van, hogy cenzúrázzák a hozzászólásokat, törölnek minden negatív véleményt, vagy megbíznak valakit, aki hamis profilokról

kezd hozzászólásokat gyártani. Korábban azt javasoltuk, hogy mielőtt bármit letöltünk vagy megveszünk a netről, mindig nézzük meg az arról írt véleményeket. De már ezt sem tudjuk jó szívvel ajánlani, mert a visszajelzéseket sokszor nem emberek írják, hanem chatbotok garmadáját engedik rá hamis profilokról a véleménymezőre. Ezek az eredeti nyelven kiszűrhetetlenek. De ha egy oldalon magyartalan szöveggel találkozunk, abból az legalábbis sejthető, hogy nem magyar ember írta, hanem külföldi weboldal automatikusan lefordított szövegét látjuk.

A háttérben tehát lehet pénz, hatalom, félreinformálás. De mi motiválja például az internetes trollokat, akik gorbomba vagy oda nem illő hozzászólásokkal borzolják a kedélyeket?

Ők a saját frusztráltságuk miatt állnak át az internet sötét oldalára. Vagy egyszerűen a hatalmukat szeretnék fitogtatni, miközben elbújnak a képernyő mögött. De sokszor csoportokba tömörülnek és különböző bűncselekményeket követnek el együtt.

FELKÉSZÜLETLENÜL A KIBERTÉRBEN

Beszéljünk kicsit a másik oldalról, a családok áldozatairól. Vannak árulkodó jelek, mégis sok a sikeres család. Miért dőlünk be?

Egy korszakváltás tanúi vagyunk. Az elmúlt évtizedben annyi fejlődés történt a technológia terén, mint az azt megelőző 100 évben. Ehhez nem tudtunk ilyen gyorsan adaptálódni. A mi generációnk, a fiatal felnőttek és a nálunk idősebbek megfelelő felkészítés nélkül kerültek ebbe az információs közegbe. Olvassuk a kommenteket, üzeneteket és bele sem gondolunk, hogy egy hamis profil áll mögöttük. De ha folyamatosan megkérdőjelezünk mindent, amit az interneten látunk, akkor egyáltalán használni sem fogjuk, pedig sok jó dolgot is hozott. Amire szükség van, az az egészséges paranoia.

Az Ön adatainak védelme fontos a számunkra

Mi és partnereink tárolunk és/vagy férünk hozzá információkhoz egy eszközön, például sütik formájában, és személyes adatokat dolgozunk fel, például egyedi azonosítókat és standard információkat, amelyeket az eszköz személyre szabott hirdetésekhez és tartalomhoz, hirdetések és tartalmak méréséhez, közönségmérésekhez és szolgáltatásfejlesztéshez küld. Az Ön

ELFOGADOM

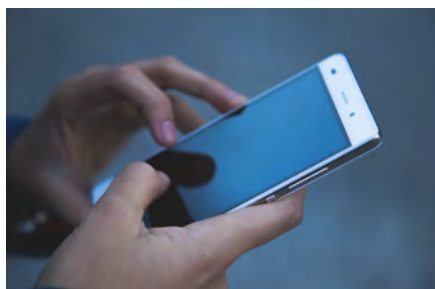
TOVABBI LEHETŐSÉGEK

NEM FOGADOM EL

Valahol már mémet is láttam arról, hogy egyik leggyakoribb hazugságunk az „Elolvastam a felhasználási feltételeket.” Alapvetően mennyire van tisztában egy különösebb informatikai tudással nem rendelkező ember azzal, mit fogad el egy-egy kattintással, regisztrációval?

Szerintem az ilyen mögöttes információkra 98%-ban nem figyelünk oda. Még én magam sem, mert rengeteg időt mindent elolvasni, hiába fontos ez az adatvédelem szempontjából. Amikor iskolába jártunk, ez még nem volt alapvető szükséglet, nem tanították meg nekünk. Einstein mondta, hogy a technológia felgyorsulása

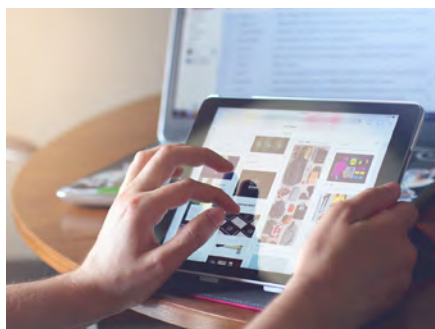
nem azt a kívánt üdvöt hozta el nekünk, hogy nyugodtan hátradőlhetünk, hanem épp ellenkezőleg, egyre gyorsabban kell megcsinálnunk mindent. Teljesíteni kell a munkahelyen, rohanni a gyerekért, foglalkozni a párunkkal, önmagunkkal, és ebben a rohanásban azokra a dolgokra, amik az internet biztonságos használatához kellenének, nem jut idő.

A KRITIKUS GONDOLKODÁS A KULCS

Vannak kifejezetten veszélyeztetett csoportok? Sokszor azt tapasztalom, aki mindent elhisz, amit az újságban olvas, az az interneten látottakban is vakon megbízik.

Igen, és ez érthető is, mert például a mi korosztályunk szülei számára az írott szónak még van becsülete. A különböző médiumoknál van egy szerkesztőség, ahol ellenőrzik a tartalmak valóság alapját. De az interneten olyan tartalmak is keringenek, amiket ellenőrzés nélkül vesznek át egymástól az emberek, portálok. Aki napi szinten követi a híreket, annak sincs ideje mindent legalább 5 forrásból leellenőrizni. Hogy van-e kifejezetten veszélyeztetett korosztály? Mindegyik az, csak más szempontból. Az idősebbeknek épp azt kell megtanulniuk, hogy nem minden igaz,

Süti beállítások

▼ Szükséges sütik

▼ Teljesítmény- és elemzési sütik

▼ Reklám- és célzási sütik

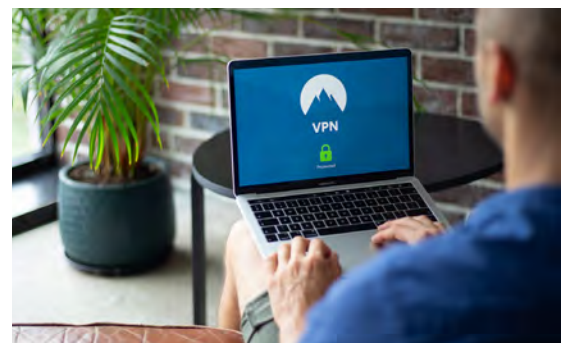
További információ

Amennyiben kérdésed merül fel a sütikkel kapcsolatos irányelveinkről és választási lehetőségeidről, kérlek, lépj kapcsolatba velünk. **Kapcsolat**

Összes elfogadása

Összes elutasítása

Kiválasztottak elfogadása

amit a neten látnak. Kritikus gondolkodásra van szükség. Átalakulás történhet a netezési szokásokban életkori, családi változásoknál. Például amikor valaki nyugdíjba vonul, több szabadideje lesz, elkezd „felfedezni” az internetet, ezzel fokozottan veszélyeztetetté válik. Akinek gyereke születik, az szeretne büszkélkedni vele, rengeteg információt oszt meg róla, még ha korábban jobban oda is figyelt az adatvédelemre.

Mi van, ha ez a kritikai gondolkodás nincs meg? Hiszékenyek lennénk?

Van egyfajta pozitív elfogultság bennünk. Hiába hallunk a sok csalásról, azt gondoljuk, velünk ez nem történhet meg. A hiszékenység is emberi tulajdonság,

és a csalók ezekre alapoznak. Amikor felhívják telefonon egy banki szöveggel, azt próbálják elérni, hogy ne gondolkodjunk, hanem minél sürgősebben reagáljunk. Emiatt leszünk sokszor áldozatok. A külső ingerek feldolgozására van egy automatikus és egy reflektív rendszerünk. Ha az agyunk minden egyes döntésnél, válasznál igénybe venné azt az energiát, ami az alapos átgondoláshoz kell, akkor fel sem kelnék reggel az ágyból, mert lefárasztana minden egyes lélegzetvételt. Emiatt sok dolog már automatizáltan működik. Ha ez lép életbe, és nem a megfontoltság, illetve a korábbi tapasztalatok elemzése, akkor át tudnak verni. Továbbá arról sem érdemes megfeledeznünk, hogy biztonságérzetünk annál nagyobb, minél ismerősebb

számunkra egy helyzet. Amikor például egy e-mailt olvasunk, a fejünkben a saját hangunkon „mondjuk” a szöveget. A saját hangunk pedig nyilván ismerős, tehát a természetes védelmi ösztönünk is tompul. Ezért rákattintunk arra a bizonyos adathalász hivatkozásra, még ha előzetesen meg is tanultuk a jelet, amelyekre figyelni kellene.

Magyarul is elérhető, díjmentes vagy ingyenes próbaverzióval rendelkező szűrőprogramok:

Norton Family,
Safe Family by McAfee,
Windows Family,
ESET Internet Security,
NetPajzs – Yettel.

Az NMHH által javasolt szülői felügyeleti eszközök teljes listája elérhető a média- és hírközlési hatóság oldalán.

NÉHÁNY JÓTANÁCS A NETES CSALÓK KISZÜRÉSÉHEZ AZ ÓVATOSSÁG JEGYÉBEN:

Ha egy idegen túl kedves, egy termék, szolgáltatás szokatlanul olcsó, az gyanakvásra ad okot.

Az okostelefonokra érdemes telepíteni a gyanús telefonszámokat felismerő alkalmazást. Az ismeretlen számokra rákereshetünk a böngészőben is, mert több netes fórumon közzéteszik ezeket a megkörményezett emberek.

A magyartalanul megfogalmazott üzenetek – főleg furcsa névvel párosulva – mindig gyanúra adnak okot.

Legyünk óvatosak a közösségi oldalakon futó nyereményjátékokkal! Teljes web- és közösségi oldalakat másolnak le a csalók, akik sokszor a valódi nyereményjátékos poszthoz írnak hozzászólást, és az adatfelvételhez egy linket adnak meg. Erre rákattintva kérnek adatokat, amelyek megadásával akár a bankszámlánkhoz is hozzáférhetnek.

Vigyázzunk a szerencsehozó linkekkel, és az üzenetben akár ismerősöktől kapott „szerintem ezen a videón te szerepelsz” típusú hivatkozásokkal!

Az adok-veszek oldalakon a csalók sokszor másoktól lopott képekkel készítik el kamu hirdetéseiket. Sokszor elég csak az adott termék nevére rákeresni, hogy nem ugyanazzal a képpel hirdet-e valaki más is. Kérjünk külön képet valamilyen beazonosítható dologgal (pl. a termék és mellette egy toll). Érdemes megnézni a hirdető profilját is. A mindössze pár nappal korábban létrehozott profilokban ne bízunk meg.

Ha a bank vagy valamilyen szolgáltató nevében keresnek telefonon, az jó eséllyel átverés, ahogyan az üzenetben kapott linkek sem megbízhatóak. Szintén nem hitelesek a rendőrség nevével aláírt e-mailek olyan büntetésekről, amikről addig fogalmunk sem volt. Érdemes egy központi telefonszámon érdeklődni ezek hitelességéről.

Soha ne jelöljünk be/vissza olyan személyt, akit nem ismerünk!

Ne higgyünk annak, aki a világ másik feléről épp minket választ ki több millió dolláros vagyona örökösének.

Ne vegyük fel a telefont külföldi telefonszámnak, ha nem várunk telefonhívást másik országból.

Ne adjunk meg túl sok információt a közösségi oldalakon, mert jelszavainkat sokszor alapinformációkból (saját vagy gyerekünk születési dátuma, neve) hozzuk létre, és a tálcán kínált adatokból az erre programozott rendszer, de egy ráérős ember is kitalálhatja belépési adatainkat a közösségi profilba, netbankba.

Tájékozódjunk megbízható forrásból! Amelyik weboldalon nem tüntetik fel az üzemeltető, a szerkesztőség, a cikkírók nevét, nincs sem telefonszám, sem e-mail cím, amin elérhetőek, az jó eséllyel megbízhatatlan.

Katolikus cserkészzet, olasz-magyar identitás, Máriapócs

Carlo Volpe ötgyermekes családapa, ügyvezető, cserkész, közösségépítő. Bizonyára sok ilyen szicíliai katolikus férfit találni, aki azonban folyékonyan beszél magyarul és Mosonmagyaróváron él, ráadásul velünk, görögkatolikusokkal is szoros barátságot ápol, minden bizonnyal csak egy van. Többnyelvű családról, szolgálatról, cserkészetről és Máriapócsról beszélgettünk vele.

Carlóval Telkibányán találkoztam, ahol több tucat családdal, köztük negyven gyerekkel nyaralt. Kacsaringós, vadregényes út vezet a hegyközi faluba, az út két oldalán sorakozó erdő fái átnyúlnak az út fölött, lombjaikkal egymásba karolva zöld alagutat formálnak, a levelek között átszűrődő napsugár imitt-amott arany nyalábokkal festi meg az aszfaltot. A faluban a főútról lekanyarodva a hathektáros erdőben megbújó egykori Károlyi-kastély felé veszem az irányt. Festői környezetben, hatalmas fenyők ölelésében áll a ma már szállóként működő épület. Hívom Carlót, aki már integet az étterem teraszáról. Mosolygós arc, tagadhatatlanul olasz külső, szelíd nyugalom – így tudnám jellemezni. Arra a kérdésemre, hogy magyarul, vagy angolul beszéljünk, magától értetődően vágja rá, hogy „természetesen magyarul!”

Hogy kerültél Magyarországra?

Három hónapra kaptam megbízást egy olasz cégnél, húsz év lett belőle – mosolyog Carlo. Informatikai, pénzügyi vezetőként dolgoztam, majd hat évig egy budapesti bankban, ott ismertem meg a későbbi feleségemet, aki folyékonyan beszélt olaszul. Láttam olasz nyelvű szentmisén is, és kiderült, hogy aktív tagja a *Comunione e Liberazione* nevű katolikus mozgalomnak. Második gyermekünket vártuk 2013-ban, amikor eladták a bankot, ahol dolgoztam, és Milánóban kezdtem dolgozni. Ez a munka mindössze három napig tartott, mert közben megpályáztam az olasz tulajdonba került Óvártej ügyvezetői állását. Mikor az állást elnyertem, fölmondtam odakint, és jöttem vissza. Azóta dolgozom Mosonmagyaróváron, és élünk itt a családommal.

Aktívan részt vettetek a budapesti *Comunione e Liberazione (CL)* mozgalomban. Meséj erről!

Ez egy katolikus lelkeségi mozgalom felnőtteknek, mely az egyház céljainak megvalósítása érdekében tevékenykedik. Hangsúlyozza az egyház tanításán alapuló közösség fontosságát. 1954-ben alapí-

totta Olaszországban egy pap, mert hiába volt az ország 97%-a katolikus, a fiatalok nem tudták megélni és magyarázni saját hitüket. Magyarországon kb. 40 éve van jelen ez a mozgalom.

Óvárra költözve nem hiányzott ez a közösség?

Pozsonyba jártunk át, az ottani közösség elég közel volt hozzánk. Aztán a nappalinkban elkezdtek találkozni a helyi katolikus szülőkkel, családokkal, majd, mikor kinőttük a nappalinkat, a plébánián folytattuk a találkozókat, és kialakult egy kb. húszfős csoport, akikkel rendszeresen együtt imádkozunk, kirándulunk, lelki gyakorlatokon veszünk részt. Most a budapesti és mosonmagyaróvári családokkal nyaralunk együtt.

Miben más ez a közösség, mint mondjuk a Fokoláre, a Schönstatt, az Antióchia és hasonló lelkeségi mozgalmak?

Minden mozgalomnak van egy karizmája, árnyalatokban különböznek egymástól. Mi a Szentírást és az alapító, Giussani atya írásait olvassuk, értelmezzük, és próbáljuk megérteni, másokkal is megértetni, hogy nemcsak érzelmileg, hanem értelmileg is érdemes hinni Krisztusban.

Mit gondolsz, miért van ma szükség ezekre a lelkeségi mozgalmakra, miért nem elég sok hívőnek a saját hite?

Nem hinném, hogy ez csak a mai világban van így. A középkorban indult például Szent Ferenc, Szent Domonkos mozgalma is, ők kiemeltek, hangsúlyoztak olyan dolgokat, melyek nem voltak előtérben az egyház tanításában, a hit megélésében. Ahhoz hasonlíthatnám a jelenséget, hogy a gulyást minden háztartásban egy kicsit másképp készítik. Valaki több paprikával vagy több sóval szereti, valaki tesz bele ezt vagy azt, de attól még mindegyik gulyás. Ilyenek ezek a mozgalmak is. Van, aki jobban szeretné hangsúlyozni az életében a szociális munkát, van, aki a lelki gyakorlatot, van, aki a szemlélődést, van, aki a közös imádkozást, de mindannyian ugyanannak a katolikus egyháznak vagyunk tagjai.

Olasz létedre folyékonyan beszélsz magyarul. Mi a család nyelve otthon?

Az olasz. Mind a feleségemmel, mind a gyerekekkel olaszul beszélünk. Mivel rajtunk kívül a gyerekek mindenkivel magyarul beszélnek, néha magyarul szólnak hozzám, de ilyenkor „sajnos nem értem a magyart”. Apósom sváb, a feleségemmel

gyerekkorában németül beszéltek otthon. Ő is ezt teszi a gyerekekkel. Ez részünkről tudatos, így már kiskoruktól három nyelven beszélnek folyékonyan.

Milyen konyha dominál nálatok?

Inkább az olasz, mert az gyorsabb (nevet). De főzünk magyar ételeket is, sőt, keverjük néha a két konyhát.

A gyermekek is részt vesznek a CL életében?

Ez egy felnőtteknek szóló mozgalom, de nyilván, ha összejövünk, a gyerekeink együtt játszanak, és együtt vannak a szokásos, közös nyaralásunkon is. Az egyházközségben nem volt kínálat a gyerekek számára, ezért az ő számukra létrehoztam egy cserkészcsapatot. Mikor meséltem az egyházközségi szülőknek, hogy én 24 éves koromig cserkészkedtem Olaszországban, azt mondták: „na, Carlo, akkor csinálj nekünk cserkészcsapatot!” Elkezdtem keresni katolikus cserkészeket a környéken. Pozsonyban voltak legközelebb, ők az Európai Útmutatók és Cserkész Szövetséghez (UIGSE-FSE) tartoztak.

Meséj az Európai Cserkészekről!

1956-ban alapították Kölnben, és annyiban tér el a nemzetközi cserkészektől, hogy katolikusok, és csapataink nem kodeukáltak. Anyaszervezetünk az Európai Útmutatók és Cserkészek Uniója, mely 27 országban van jelen. Szent II. János Pál pápa 2003-ban krisztushívók pápai jogú magántársulásává nyilvánította. Magyarországon 1999-ben létrejött a Magyarországi Európai Cserkész Egyesülete, de már nem volt aktivitás. Jelenleg 3 csapatunk van: az 1. sz. mosonmagyaróvári Beretta Molla Szt. Johanna, a 2. sz. budapesti Pietrelcinai Szt. Pió, illetve a 3. sz. budapesti Szt. Vlagyimir és Olga ukrán nyelvű csapat. Célunk, hogy értelmes, jó állampolgárokat és magabiztos keresztény felnőtteket neveljünk a gyermekekből. Nevelési módszerünk a cserkészpedagógia négy pillérére épül: kézügyesség, egészség és

erőnlét, jellemfejlődés és mások szolgálata, ami kiegészül a katolikus hit fejlesztésével. Pártfogónk Szűz Mária. Az „Ad Mariam Europa!” (Máriához, Európa!) szövetségi kiáltás összefoglalja a minket életető Mária-lelkiséget. Az alapító, Robert Baden-Powell által megfogalmazott mottót – „Légy résen (Be Prepared!)” – az „Estote parati!” evangéliumi kifejezéssel fordították latinra, utalva Krisztus szavaira: *Legyetek hát készen, mert az Emberfia abban az órában jön el, amelyikben nem is gondoljátok!* (Lk 12,40 és Mt 24,44) Ez a mi jelmondatunk.

Milyen korosztályokat céloznak meg az európai cserkészek?

Nálunk három korcsoport van (8-11; 12-16; 17-21 évesek), fiúk és lányok számára egyaránt, az alapító által létrehozott klaszter felosztást követve. A 8-11 éves lányok, a *katicák* mottója: „Íme, itt vagyok”. Játékos, természetszerető, készségfejlesztő, szerető közösségben a boldog család „klímáját” szívják magukba. A 12-16 éves lányok az *útmutatók*, már komolyabb próbákat kiállva készülnek föl az élet nehézségeivel való szembenézésre, s arra, hogy egészséges, kiegyensúlyozott, saját egyéniséggel rendelkező, Istent szerető, embertársait segítő nőkké váljanak. A legnagyobb lányok a *rangerek*, akik a lelki, társadalmi, kulturális és fizikai élet elmélyítése által teljesítik be útmutató-létüket. A közösség, út, hit és szolgálat témájában elsajátított technikák és készségek fölkészítik őket, hogy egyházukhoz hű, embertársaikat segítő, kiegyensúlyozott, boldog családayak legyenek.

A legkisebb fiúk a *farkaskölykök*, akik a keresztény derű, hűség és őszinteség lelkületében élve megtanulnak „jól játszani, és jól élni”. A mások szeretetének szokása azáltal alakul ki, hogy gyakorolják a mindennapi jótetteket. A *felfedezők* élete csupa kaland. Az őrben mindenki felelősségteljes feladatkörököt tölt be, így elsajátítják az elsősegélynyújtás, főzés, tájékozódás és túlélés fortélyait. A szabad ég alatti létet életük „edzőtermévé” teszik, hogy kifejlesszék saját személyiségüket, és hogy segítsék felebarátaikat. A legnagyobb fiúk a *roverek*, akik útjuk során sa-

ját életük döntéseit érlelik, hogy ezek által férfivá váljanak a szó teljes és keresztény értelmében. Az *elindulás szertartása* által – ami a cserkészfogadalom megkoronázása – arra törekcsenek, hogy folyamatos és önzetlen felebaráti szolgálatot teljesítsenek, összhangban saját hitéletükkel.

Magyarországon kevesek számára ismert a cserkészzetnek ez a formája. Hogyan fogtál hozzá a szervezéshez?

Gyermekeim számára olyan katolikus cserkészteket kerestem, mint amelyet kisfiúként én is megtapasztaltam. Az interneten keresgélve megtaláltam az Európai Cserkészteket, de az egyetlen magyar csapat, a dunakeszi éppen megszűnt. Így hát elkezdtem tanulmányozni a környező országok európai cserkészcsapatát. Láttam, hogy a szlovákoknál egy görögkatolikus püspök, Cyril Vasil aktív tagja a mozgalmnak, ezért segítséget kértem egy görögkatolikus pap barátomtól, Dobos András atyától. Az ő segítségével Milan Lach segédpüspök atya irányított a pozsonyi cserkészvezetőhöz, egy olaszul is jól beszélő fiatal ügyvédhez, aki segített a szervezésben, így alakult meg 2017-ben a mosonmagyaróvári csapat. 2023-ban egy budapesti és egy budapesti ukrán csapattal is bővültünk.

Ünneplitek valahogy a magyarországi alapítás 25. évfordulóját?

Természetesen! Noha az egyesületet hivatalosan 1999-ben hozták létre, valójában már legalább 10 éve létezett. Februárban Győrben szentmisén voltunk, melyet Veres András püspök atya mutatott be. A helyi magyar cserkészek is velünk ünnepeltek, utána közös programon vettünk részt velük, mivel azon a

héten volt a cserkészte alapítójának születésnapja. Áprilisban, a Margit-szigeten országos napot tartottunk, amin Beer Miklós püspök atya is jelen volt. A jubileumi ünnepek csúcspontjaként szeptember 6-7-én nemzetközi zárandoklatot tartottunk Nyírbátorból Máriapócsra, ahol Cyril püspökkel akathisztoszt imádkoztunk, a Szent Liturgiát pedig Fülöp metropolita végezte a bazilikában. A Szűzanya oltalmába ajánlottuk az új cserkésztevet, és mindenekelőtt a békéért imádkoztunk.

Miért éppen Máriapócsra zárandokoltatok?

Mivel az európai cserkészek körében erős a Mária-tisztelet, mindenképpen egy Mária-kegyhelyet szeretnénk volna választani. A jubileumi zárandoklatra jönnek szlovák, ukrán, román és nyu-

gat-európai cserkészek is, ezért olyan helyszínre esett a választásunk, amelyet nem csak a magyar, hanem a környező országok zárandokai is látogatnak. A görögkatolikusokhoz amúgy is több szállal kötődünk – nemcsak az alapításban nyújtott segítségre gondolok, hanem például a budapesti ukrán csapatunkra, de a szlovák és román csapatok többsége is görögkatolikus. És amúgy is fontos megtapasztalnunk, hogy az egyház két tüdővel lélegzik, egy nyugatival és egy keletivel.

Nosztalgia

Egy úgynevezett lelkigyakorlat után érkezünk meg a szállásunkra, az esti órákban. Csak a világosban ébredve tűnik fel, hogy a ház, ahol az elkövetkező néhány napot töltjük, keletelve van. Mivel még ebben az évezredben emelheték, nagyon valószínű, hogy nem azzal az építészeti, vallási, ökológiai, egyszóval kapcsolati tudatossággal tervezték és pozícionálták, aminek erejében eleink elhelyezték életüket és létüket a teremtett világban.

Inkább egy ősbib, elemibb és tudattalan megragadottságból fakadó esztétikai tudatosság vezérelhette az építőket. Ha az ember itt a pirkadó hajnal hangjaira ébredve a megfelelő időben kilép az ágyból és a megfelelő helyen áll meg néhány percre, akkor a feltároló panoráma első képe is erről beszél. Erről a szépség iránti vágyról. A szépről mint okról és kezdetről.

Most nyaralunk. Hófehér pokrócba csavarva várom a hajnal hűvösében, hogy megláthassam az első pillanatot, amikor felbukkan alakja. Amikor a hozzánk legközelebbi csillag belép az égboltunk kék kapuján. Nem tudom miért, de ha láthatom, ez a pillanat mindig olyan érzéssel tölt el, mintha bennem is felkelne egy nap. Még szintelen a táj. A dolgok körvonalai már kivehetőek, de még kevés a fény. Egy kismadár szokatlanul közel ül mellettem. Karnyújtásnyi távolságból, a terasz korlátjáról tekint rám és szól hozzám. Nem hoztam magammal semmi melegebb ruhát, mert sietve készülődtünk, és azt gondoltam, úgyis jó időnk lesz. Várakozás közben eszembe jutnak az elmúlt nyarak közös útjai, a megpihenéseink. Azt hiszem, idővel egyre nosztalgikusabb va-

gyok, ahogy talán mindenki, aki előtt már kevesebb nap vár érkezésre, mint amennyi mögötte van.

A csend országútján kelve, sugaras karjaiban az első fénykazallal most érkező nappal való találkozás akarva-akaratlan is emlékeztet valami örökre: a belém száműzött és hálába láncolt örökkévalóságra.

Nemcsak a szállásunk tengelye van beirányítva kelet felé, hanem emlékezésem erővonalai is. Nem csak a Jeruzsálemtől keletre, az Olajfák hegyének délkeleti lejtőjén fekvő egykori kisváros, Betánia miatt, melyről a lelkigyakorlat nevét kapta. Betánia a szegények, a nyomorúság, a szenvedés, a szomorúság házának helyt adó település. Valóságos helyszíne volt Krisztus gyakori és különösen is személyes látogatásainak, baráti találkozásainak.

Nem csak miatta, inkább a hazától még keletebbre fekvő bibliai helyszín miatt is emlékezem. A Ninivei-fennsík miatt. A hely, amely 2014-ben nemcsak geográfiailag lett számomra is – nyugati emberként – valóban Közel-Kelet. Egy a tér és az idő vörös fonálán lüktető újabb csomópont miatt, amely 2014. augusztus 6-ról 7-re virradó éjjelen keletkezett a történelem sokszorosan és szüntelenül „átvérzett szövetén”.

Ahol a világ lelkiismereteként szolgáló, és erre a küldetésre rendelt kereszténység gyökereit, a kezdetekre megszakítás nélkül visszanyúló közösségeit egy újabb exodusszal, kegyetlen üldöztetéssel támadta meg a hazugság örült uralma alatt masírozó terroristák serege.

Ezrek és ezrek, javarészt férfiak, mintegy utolsóként menekültek azon az éjjelen, miután a nőket, a gyermekeket és a gyengébbeket már előre küldték egy biztonságosabb lakott területre. A lehető legkevésbé távol, az évezredes, mind az első civilizációnak, mind a Megváltónak – tágabb értelemben – bölcsőt adó otthonaiktól.

Tíz évvel ezelőtt. Ekkor lett Karakosh városa és környéke egy újabb „Krakatau hatású”, de nem elsősorban természeti vagy szociális, hanem kulturális és spirituális katasztrófa kráterévé. Miképpen az üldözöttekre, úgy az üldözőkre nézve is. A szenvedés, a pusztulás, a gazdagok és hatalmasok igazi szegénységének, megátalkodottságának és nyomorának jele lett ez a nap, az egész emberiség „emelkedve zuhanó” zarándokútján.

Amint a Krakatau kitörésekor 1883-ban a térségében hajózó tengerészek is idejekorán tudomást szereztek a közelgő veszélyről, úgy sokan tudhatták tíz évvel ezelőtt is, hogy mi vár a Közel-Kelet keresztényeire. Ahogy a vulkánkatasztrófa előtt három hónappal több kilométer magas füstoszlop jelent meg, úgy Karakosh, Moszul, Szindzsár és számos, a termékeny félhold földjébe ültetett békés közösség felett is már évekkel ezelőtt láthatóan gyülekezni kezdtek az „átokzivatart” hozó sötét fellegek.

Az akkori természeti csapás okozta minden valószínűség szerint a legerősebb hanghullámot, ami az emberiség történetében valaha keletkezett: a Krakatau pusztulását a kelet-afrikai és ausztrál partoknál is hallani lehetett, mondhatjuk, hogy a Föld legtöbb pontján értesültek a katasztrófáról. A robbanás során keletkező sokk hullám állítólag hétszer kerülte meg a bolygót.

Azon az éjszakán, amikor elárultatott a ninivei fennsík népe, az üvöltő csend hetvenszer hétszer futotta körbe a vilá-

got. Mert feketén alvadt a csend akkor a világra. Igen, a bekövetkező eseményeknek és egyáltalán a Közel-Kelet – a Fel-támadott emlékéit a kezdetek óta őrző – helyszínein megtörtént pusztulásnak is voltak előjelei. A világhatalmak hajóinak tengerészei, a kormány(os)ok nem látták vagy nem akarták látni? Vagy csak fedezékből nézték ezt is, mint egykor a tudósok, katonák a kísérleti atom-robbantásokat, és végül a felkelő nap országára, az egész emberiség magasra törő szörnyű mélységeiből ledobott és eleve halálra nemzett emberfegyverek zuhanását?

Mióta tíz éve emlékezhetem arra, hogy leromboltatott a „Közel-Kelet Vatikánja”, már tudom, hogy augusztus hónapja más jelentős események, megrendítő évfordulók, történelmi napok és éjszák emlékének az ideje is. Ilyenkor van mire és főképpen kikre emlékezni. Had-üzenetek, háborúba lépések, Beneš-dekrétumok, Hitler hatalomra lépése, a a Porajmos, a cigány holokauszt, Hiroshima és Nagaszaki elpusztítása, az asszír mártírok napja... Hogy csak a legismertebbeket említsem.

De augusztus 6. egyben egy kiemelkedő keresztény ünnep is: Krisztus színeváltozásának az ünnepnapja. Amely szintén előjel volt. Előjele a golgotai megfeszítésnek. Erről beszélt is Jézus a tanítványainak a Tábor-hegyről lefelé jövet.

Mi is megyünk lefelé a családdal az Öreg-hegy mellőli szállásunkról a vízpartra. Töprengök, hogy vajon tudok-e a szívemmel is emlékezni, nemcsak a fejemmel? Hogyan is kapcsolódhatnék igazán? Írjak, vagy ne? Ha igen, továbbítsam vagy ne? Hiszen annyian félreérthetik.

Emlékszem egy emlékezésemre, amit sokan nem értettek meg. Nem az ő hibájuk. Talán túl személyes volt, és túl sokféleképp értelmezhető. Egy kisfilmet próbáltam készíteni, amikor szívemmel

is észleltem a keresztényüldözést, mint jelenvalóvá lett, de múltbelinek vélt valóságot. Ebben az egyszerű, barlangrajz típusú filmben egy ősi ortodox ének vásznára feszítve képek jelennek meg, és elhangzik egy párbeszéd. Az akkor alig kétéves kislányom és köztem. Kezemet tapogatva kérdegeti:

- Ez miért van itt?
- Melyik?
- Ez itt.
- Mert megcsíptem a metszőollóval és ilyen nyoma lett neki.
- És ez miért van itt?
- Hát talán mert megszurta a rózsatövis.
- És ez miért?
- Észre se vettem, és megvágtam a kés-sel.
- Ez miért van itt?
- Ez?
- Igen.
- Ez a gyűrűtől. A jegygyűrűtől.
- És miért ilyen piros a tenyered?
- Hát biztos azért, mert sokat dolgoztam.
- De miért ilyen hideg a kezed?
- Hideg? Hát azért, mert nem fogtad meg és még nem melegedett fel. Megfogod?

Leértünk a partra. Kevesebben vannak, mint ilyenkor szoktak. Valahogy nyugodtabb ma a környék. Visszafelé sétálva megszólít egy már messzebből is ránk mosolygó külföldi apuka. Ritka szép tekintetű ember, és vele van egy gyermek. Talán a kislánya. Érdeklődik, hogy hol lehet biciklit bérelni. Tízéves koromban voltunk először a Balatonnál, de itt most először vagyunk. Így nem tudunk segíteni megtalálni a célját. Legszívesebben kezdet fognék vele. A kölcsönös mosolyunk keltette hullámokat hálásan meglovagolva haladunk tovább a sétányon.

Elhaladunk a helyi kertmozi mellett. Vetítőfalának utca felőli hátoldala egyben a filmesek fala is. Különösen is megdöbben-

tő a látvány: rajta van hazánk egyes fiainak, lányainak megörökített kéznyma.

A lelkigyakorlat mottója az emlékezésre és a számbavételre hívott. Elhangzott egy vers is, és benne egy kulcsszó: „emlékbe-törés”.

Vajon milyen lehetett az az utolsó nap-felkelte ott, tíz évvel ezelőtt a Ninivei-fennsík felett? És milyen lehetett az első az éjszakai menekülés után? Vajon milyen emlékek emelkedtek fel és süllyedtek el az akkor virrasztók, a testvéreim szívében?

Mintha a kismadár a terasz korlátján cseppnyi hangjával is emlékezni segítené. És mintha egészen onnan, a „Kelet Rómájának” porával tollában, ezer és ezer kilométerről érkezve repült volna most hozzám egy évtizedes télbe borult forró országból, tenyérnyi hazám parázsló nyarába.

Levetem a fehér takarót magamról. Mivel is lehetne jobban felszítani az emlékezés hamvadó tüzet, mint a jelen fuvallataival? Kisbetűs porszem vagyok, de akkor is egy nép, egy közösség, egy család, az egyetlen test egyes tagjainak halálát hirdetem és hittel vallom a feltámadásukat Krisztusban, amíg Ő el nem jön.

Emlékszem egy másik filmre is. Egy igazi filmre, nagybetűvel. Egy utolsó nagy műre. A címe Nostalgia. Az alkotó a film végén – az esetleges félreértések miatt is – így határozza meg a cím jelentését:

„A nostalgia szó egy másik ember szenvedésével való szenvedélyes azonosulásra utal.”

Szenvedélyes azonosulásra.

VÁCI MIHÁLY

Gyalog szerettem volna jönni

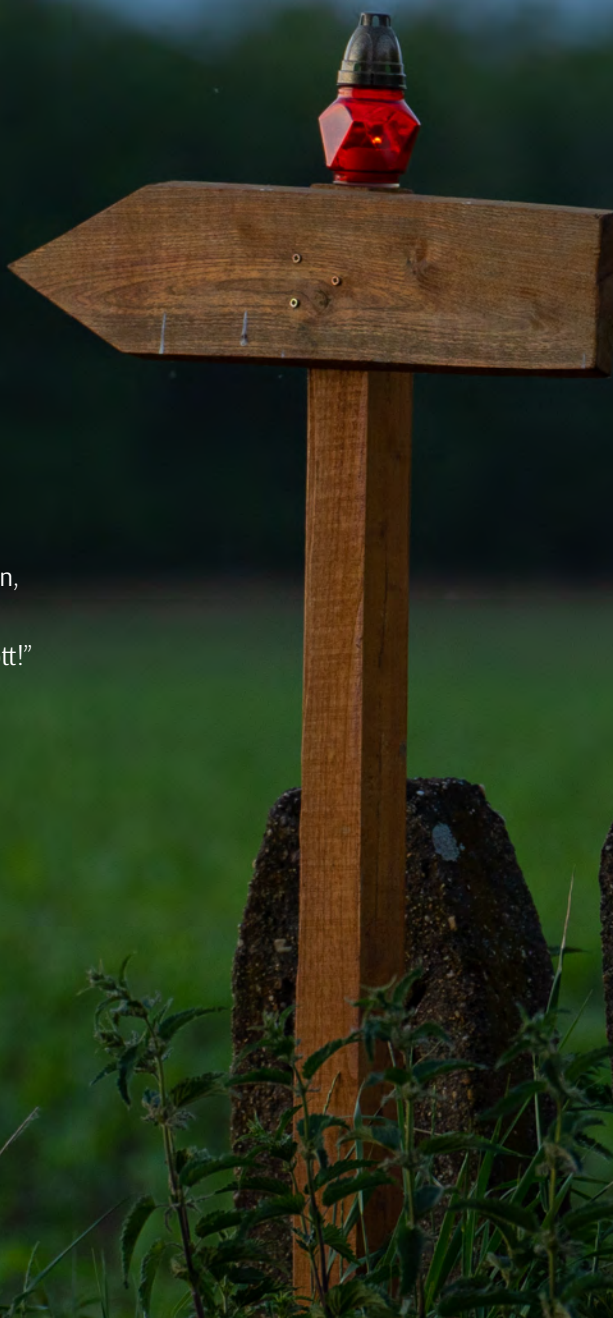
Gyalog szerettem volna jönni
a porral lepett füveken,
mezítláb; hogy frissen érzem,
ha felmelegszik a szülőföld
pora; mikor megérkezem.

Gyalog szerettem volna jönni,
hogy érezzem: – a telt kalász,
a rét sok térdeplő füve
elém borul, el nem eresztve,
s lábam kérve kulcsolja át.

Gyalog szerettem volna jönni:
át a szorgalmas földeken,
mindenkinek által kiáltni,
mezsgyén átlépni, kezetrázní:
„Na és a munka, hogy megyen?”

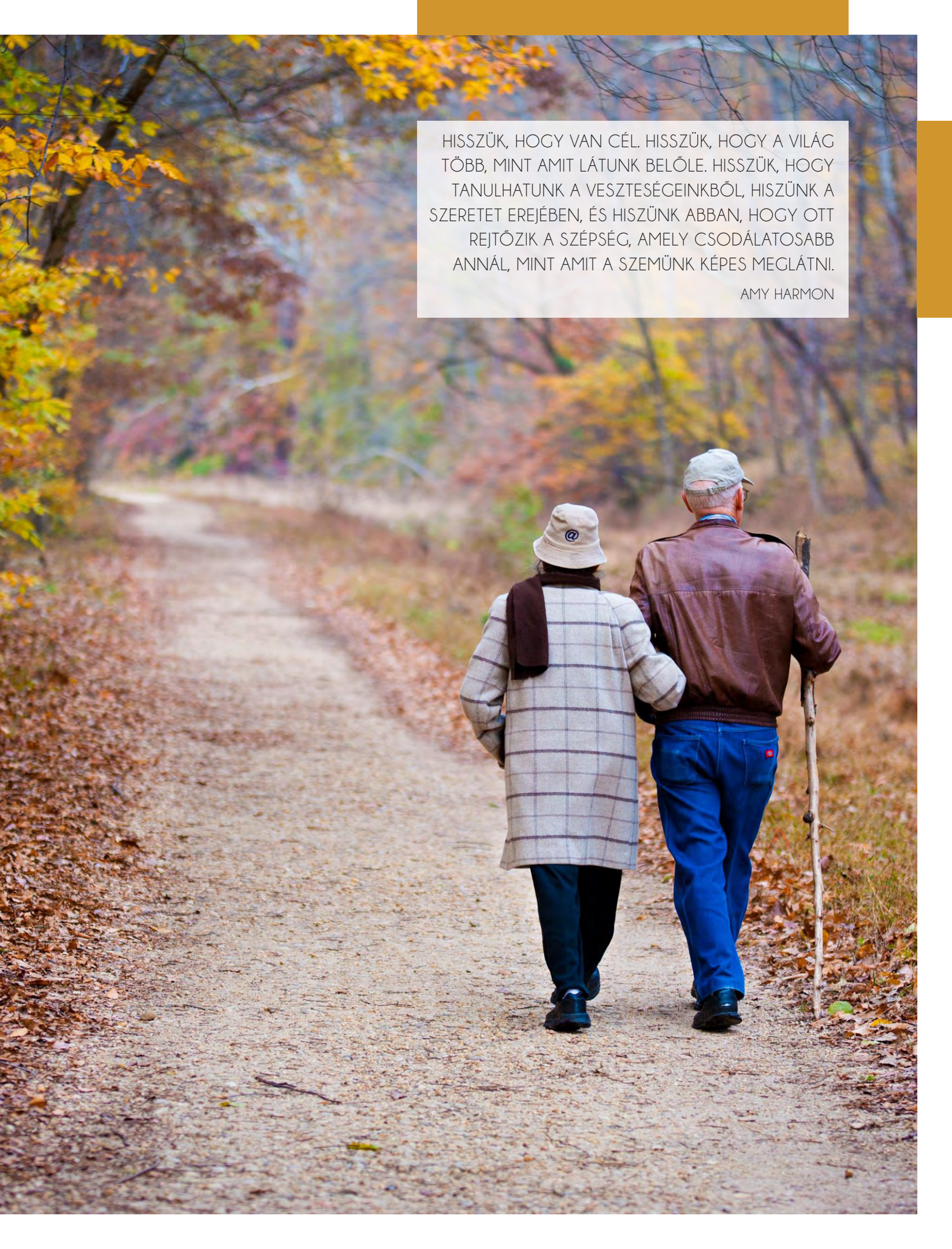
Gyalog menni az utcán végig,
előre köszönetni ott.
Tornácokon üldögelni, mint régen,
hogy mindenki arcomba nézzen,
s mondják: – „Semmit se változott!”

Én gyalog fogok hazamenni
a porral lepett füveken,
mezítláb, hogy sírva érzem,
ha felmelegszik a szülőföld
pora, mikor megérkezem.

HISZÜK, HOGY VAN CÉL. HISZÜK, HOGY A VILÁG
TÖBB, MINT AMIT LÁTUNK BELŐLE. HISZÜK, HOGY
TANULHATUNK A VESZTESÉGEINKBŐL, HISZÜNK A
SZERETET EREJÉBEN, ÉS HISZÜNK ABBAN, HOGY OTT
REJTŐZIK A SZÉPSÉG, AMELY CSODÁLATOSABB
ANNÁL, MINT AMIT A SZEMÜNK KÉPES MEGLÁTNI.

AMY HARMON

HÁZASSÁG HETE 2024

A Házasság hete 1997-ben indult Angliából, 2008-tól Magyarországon is tartják. A keresztény egyházak és civil szervezetek egyhetes programsorozatának célja, hogy különböző eseményekkel, előadásokkal megismertesse a hagyományos értékeket, amelyek örömtelivé és sikeressé tehetik a házasságot, valamint segítséget nyújtanak a házasságra készülőknél és a párkapcsolati problémákkal szembesülőknél. A Görögkatolikus Metropólia országsszerte több helyszínen kapcsolódott be a programokba, a görögkatolikus sajtó munkatársai pedig interjúorozatot készítettek: a Házasság hete minden napján egy-egy házaspár történetét mutatták be. Hét nap, hét házasság, hét élethelyzet, egy közös pont: a feltétlen szeretet, az Istennel kötött hármasság kapcsolat mindent legyőző ereje. A képes interjúkat elosztva közöljük a Görögkatolikus Szemlélet idej számaiban.

BRÓDY-SZILÁGYI ICUS

Otthonról haza, szétszakadva is együtt

Nem lehet nem észrevenni. Színes egyéniség, a maga vidámságával, extravagáns megjelenésével. Jó a társaságában lenni, ragadós a jókedve. Pedig felkaphatná minden nap a fekete kardigánt, tükrözve a hangulatát, vagy felülhetne egy érzelmi hullámvasútra. De nem teszi, nem engedi meg magának. Menekült: a szó szoros értelmében – az orosz-ukrán háború viszontagságai elől. Immár két éve él Debrecenben két lányával, Karinával és Veronikával. Férj és apa nélkül kellett felépítenie egy új jövőt családjának. A semmiből. Beszélgetés Diana Zhurinával, a Szent Efrém Görögkatolikus Iskola némettanárával.

Hogy kerültek Debrecenbe?

Lassan két éve, hogy Debrecenbe jöttünk Ungvárról. Előtte nagyon sokat imádkoztunk és reméltük, hogy talán elmúlik a háború, és nem kell az otthonunkat elhagyni, de nem így alakult. Viszont az elsődleges motivációnk a gyerekek voltak: oda szeretnénk volna menni, ahol könnyebben be tudnak illeszkedni, és jól is érezhetik magukat a nehézségek ellenére is.

Hogyan lehet elindulni egy ilyen ismeretlen úton?

Sok segítséggel. A Katolikus Karitásznak nagyon sokat köszönhetünk. Ingtalant kellett keresnünk, meg persze nekem munkát. Az unokatestvérem egyébként debreceni, ő már tizenöt éve itt él, ő is segített minket ebben. Eleinte nehéz volt: mégis csak egy új ország, új élet, mindent fel kellett fedezni, újratervezni. Szerencsénk is volt, hiszen én elég aktív típus vagyok, egyfajta kihívásként éltem meg a dolgot, és tudtam, hogy a Jóisten velem lesz. Persze sokat voltam szomorú, hiszen a férjem, Vladimir Ukrajnában maradt

még fél évig. Nagyon aggódtam, nehogy behívót kapjon, mert akkor viszik a front-ra. A férfiaknak nagyon nehéz odakint, nem biztonságos. Nem tudnak kimenni a házból sem, online dolgoznak.

Mondhatni, hogy Debrecenben a görögkatolikus egyház felkarolta a családot.

Mikor Magyarországon megtudták az adatok feljegyzésénél, hogy görögkatolikusok vagyunk, máris a Szent Efrém Iskolát ajánlották. A kisebbik lányom el is kezdte itt a tanulmányait. Persze az első lépések nem voltak olyan könnyűek, mert ukrán oktatás után egy magyar iskolában tanulni nem egyszerű. Az idősebb lányom pedig a Csokonai Vitéz Mihály Gimnáziumba ment, ahol német-angol tagozatra került, neki már egy kicsit könnyebb dolga volt a nyelvi beilleszkedés terén. Sőt:

ma már magyarul gondolkodik és álmodik is.

Most pedig már két éve, hogy én is itt dolgozom a Szent Efrém Iskolában német-

tanárként. Úgy érzem, a munkatársak is elfogadtak.

Térjünk vissza Vladimirhez!

A férjem tehát nem tudott azonnal velünk jönni, mert az otthoni vállalkozását le kellett zárnia, hivatalos ügyintézés miatt ott kellett maradnia, de mindig meglátogatott minket Magyarországon ebben az átmeneti időszakban. Egy pénteken azonban hívta az ismerőse Ukrajnából, hogy már ne is menjen vissza Debrecenből, mert nem fog tudni többet kilépni a határon külföldre.

Így maradt itt, egy hátizsákkal, ahogyan látogatába jött.

Nehezen élte meg, váratlanul érte a hír.

Téged nem?

A nők abból a szempontból szerintem könnyebb helyzetben vannak, hogy miniket mindig motiválnak a gyerekek: intézni kell nekik az iskolát, segíteni őket az első lépésekben. Ezek a teendők minket, nőket lekötnek. De a férfiaknak más a missziója: fenn kell tartani a családot. Ott forogtak Vladimirban is a gondolatok: mit fogunk csinálni a későbbiekben?

Hova fogunk menni? Hogyan fogunk tovább élni ebben az új világban?

Végül is az lett, hogy még távolabbra került tőletek.

Igen, a férjemnek van egy ismerőse Angliában, és meghívta magához, hogy építsék együtt a vállalkozását: autókerekeskedéssel foglalkoznak. Amit tudtunk, anyagilag befektettük az üzletbe, lesz, ami lesz alapon. Sokat dolgoznak, és sajnos nem sűrűn tud Debrecenbe jönni. Főként ünnepeken igyekeznek meglátogatni miniket. Apa és férj nélkül nem könnyű... De segít a Jóisten, tudom. Nem sokkal érkezésünk után felfedeztem az Attila téren a görögkatolikus templomot, rendszeresen járok oda, és érzem, hogy Isten velünk van, csak ő tud nekünk segíteni, hogy ki- bírjuk ezt a nehéz időszakot.

Hiszen

Krisztusnak sem volt egyszerű, igaz? Cipelte a saját keresztyét, hát felvettük mi is a miénket!

Miért imádkoztál legutóbb?

Mindig kérem a Jóistent, hogy ne legyünk olyan nagy távolságban a férjemmel. Igaz, hogy 22 éve vagyunk házasságban, de akkor is

szerettük volna, ha együtt vagyunk. A gyerekeknek is nagy szükségük van apára. De a férjemnek más ötlete volt. Mi mentünk el hozzá Angliába egy hónapra. Kipróbáltuk, milyen lenne, ha mi költöznénk oda. Teljesen más kultúra, más emberek. Nemcsak angolokkal, hanem rengeteg külföldivel van tele az ország. És ők már egy más Angliát szeretnének felépíteni, éppen ezért az angolokban már nagyon kevés a bizalom az idegenek iránt. Emellett a gyerekek sem érezték magukat biztonságban. Egyértelmű volt, hogy visszajövök a gyerekekkel Magyarországra.

Mikor érezted, hogy új otthonotok van?

Egy év kellett hozzá, mire azt éreztem, hogy mindenki beilleszkedett. Mikor a gyerekek már nemcsak az osztálytársakról, hanem a barátairól számoltak be.

Akkor már éreztem, hogy itthon lehetünk Magyarországon. Vegyes családból származom, anyukám magyar volt. Az itteni tradíció, kultúra sokkal közelebb áll hozzám, mint bármely másik. Nagyon hálásak vagyunk, hogy így befogadtak minket.

Mit tanultatok a férjeddal ebből?

Elsősorban azt, hogy nem szabad feladni, minden nehéz helyzetből fel kell állni, tovább kell menni. Keresni a fényt az alagút végén, és persze támogatni a másikat a döntéseiben.

Biztos voltak azért nehéz időszakok is.

Igen. Olyankor felhívtam őt, sokat beszélgettünk. Sőt: felhívtam a barátnőmet is, aki pszichológus. Ő azt tanácsolta, menjek, fedezem fel a várost, keressek olyan kikapcsolódási lehetőségeket, amik feltöltöntenek. Le kellett foglalni magamat, hogy ne rágódjak se a múlton, se a jövőn. Most a futás és a fotózás lett az új hobibim. Egyébként

még jobban összekovácsolt bennünket ez a két év. Nem eltávolodtunk egymástól, hanem szorosabb lett a kapcsolatunk.

Pedig két év alatt sokat változik az ember.

Igen, és ez a változás látványos volt: nemcsak én, de a gyerekek is észrevették, hogy az apjuk egy kicsit megváltozott. Nem olyan, mint volt. Jeleztük is neki, hogy talán kicsit elszokott a családi légkörtől, mert ugye csak magával kellett törődnie hónapokig, de most, hogy újra többet vagyunk együtt, újra igazodni, alkalmazkodni kell egymáshoz.

Mi lehet a titkotok?

Mindig, mindent meg kell beszélni. Ha tetszik valami, azért, ha nem, akkor azért érdemes megvitatni. Még ha sokszor nem kellemes, akkor is. Azt is bátran ki merem jelenteni, hogy felfrissült a házasságunk. Nagy vágyakozással várjuk mindig a pénteki napokat, amikor látogatónak jön a férjem. Ugyanakkor aggodás is eltöltötte a gyerekeket. A nagy távollét megijesztette őket, vajon meddig lesz apa

meg tudnak minket látogatni. Újra megtapasztaltam az életben, hogy a fényt akarom látni, és menni előre, én már nem akarok hátra nézni, mi volt Ukrajnában. Most már második éve érzem, hogy ha igyekszünk jók maradni, jót cselekedni másokkal, akkor a Jóisten is olyan embereket küld mellénk, akik szintén jók és megkönnyítik az életünket. Ez velünk is így történt.

Végeláthatatlan ez a háború. Ráadásul mire újraépítik az országot, az még nagyon sok idő.

Csak szépen, lassan, lépésről lépésre kell haladni hozzá.

Minden jó, ha a vége jó! Mi a happy end?

Debrecenben hamarosan nyílik a BMW-gyár. A férjem nagyon ügyes volt, elküldte az önéletrajzát, és kapott is egy állásajánlatot! Nagyon boldogok vagyunk, most egyelőre továbbképzésre kell járnia Németországba, így már hetente egyszer el tud jönni hozzánk látogatóba. Júliustól pedig Debrecen lesz az ő otthona is. Végre egy fedél alatt leszünk újra!

Nekünk most az az elsődleges, hogy a család újra egyben legyen, támogassuk egymást a nehézségben, és hisszük, hogy a Jóisten is mindenben mellettünk áll.

és anya együtt, esetleg elválnak? Sajnos, sok ismerősüknél szétmentek a szülők. Persze nyugtattuk őket, hogy minden rendben lesz.

Ha minden rendeződne otthon, hazamennétek?

Már nem. Már itt vagyunk itthon, befogadtak minket, és biztonságban vagyunk. Engem a munkahelyemen megbecsülnek, nagyon jól érzem magam a kollégák és a diákok körében. A gyerekeinknek pedig barátai vannak, ami nagy boldogsággal tölt el. A rokonok, akik kint maradtak, nem laknak nagyon messze. Bármikor

” A FÉRJ ÉS FELESÉG SZERETETE AZ AZ ERŐ, AMELY ÖSSZETARTJA A TÁRSADALMAT. A FÉRFIAK FEGYVERT RAGADNAK ÉS AKÁR ÉLETÜKET IS FELÁLDOZZÁK EZÉRT A SZERETETÉRT... AMIKOR EGYETÉRTÉS URALKODIK, JÓL NEVELTEK A GYEREKEK, RENDBEN VAN A HÁZTARTÁS, ÉS A SZOMSZÉDOK, BARÁTOK ÉS ROKONOK DICSEKIK AZ EREDMÉNYT. NAGY ELŐNYÖK SZÁRMAZNAK EBBŐL A CSALÁDOKNAK ÉS A TÁRSADALOMNAK EGYARÁNT. HA NEM ÍGY VAN, MINDEN ÖSSZEZAVARODIK ÉS A FEJE TETEJÉRE ÁLL. ”

(Aranyszájú Szent János)

Bármilyen nyugőm, nyavalyám van, évek óta az első gondolatom, hogy majd Ildikó kitornáztatja, megköpölyözi, meggyógyítja. És a dolgok nagy része rendeződik is a segítségével. Adjuk-vesszük nála a kilincset. Észrevettem, hogy az utóbbi években számos ismerőssel találkozom edzőteremben, amit 27 éve működtet nők számára Nyíregyházán. Sokan csak sportolni járnak ide, de jónéhányan érkeznek valamilyen fájdalommal vagy sérüléssel. Ami azonban mindenki számára tetten érhető, az az Ildikó személyiségéből áradó, szeretetteljes gondoskodás, ami megteremti az általa működtetett hely varázsát.

Úgy is lehet edzeni, hogy az élmény legyen

BESZÉLGETÉS **TÖRÖKNÉ DÁVIDA ILDIKÓVAL**

Mesélsz kicsit a gyerekkorodról?

Van négy testvérem, nagy családban nőttem fel. Édesanyámék és édesapámék is nyolcan voltak testvérek. Egyszerű, térszben dolgozó emberek voltak. Édesapám traktort vezetett, édesanyám is a földekre járt dolgozni. Sokat kellett nekünk is segíteni ahhoz, hogy a következő tanévre mindenünk meglegyen, és hogy előre jussunk az életben, de mindemellett nagyon sok időt szakítottak ránk. Ez sok fontos dologra megtanított bennünket. Nem gazdagságban, de nagy szeretetben éltünk, mindenünk megvolt, amire szükségünk lehetett, amiért a mai napig hálás vagyok.

Miként emlékszel vissza, mit csináltak a családdal együtt?

A munka mellett sokat beszélgettünk, a szüleink próbálták átadni, amit ők tanultak a szüleiktől. A kirándulás nem fért bele ennyi munka mellett, de a dohánytörések alkalmával sokat énekelünk. Ilyenkor sok népzenei tanítottak, és ekkor meséltek a gyerekkorokról is. Ezek az együttléte alkalmasak voltak hosszú beszélgetésekre, és így nem unatkoztunk közben.

Természetesen volt idő játéokra is, de a szüleim nem kértek számon bennünket vagy tanultak velünk. Egyszerűen csak megkérdezték, hogy „megtanultál, gyermekem?“, és ha igen volt a válasz, akkor adtak még egy kis munkát, amit meg kellett csinálni.

Mi tehát magunknak tanultunk. Egy fontos mondatot viszont jól bevéstek a

fejünkbe: ha nem akarunk egy életen át földeken dolgozni vagy kemény fizikai munkát végezni, akkor tanuljunk. És ez így is lett, mert minden testvéremnek és nekem is sikerült egy kicsit előrébb jutni az életben.

A fenti útmutatás alapján hogyan alakultak a tanulmányaid?

Pócsperiben jártam általános iskolába, utána Nyírbátorban gimnáziumba, amit nem szerettem, így azt csak később, levelező tagozaton fejeztem be.

Fodrász szerettem volna lenni, jó kézügyességem is volt hozzá, de abban az időben ez még nagyon protekciósan működött, és hiába voltam jó tanuló, nem vettek fel.

Először női ruhakészítőnek tanultam, de végül a vendéglátásban helyezkedtem el. Sokat dolgoztam pincérként, pultosként, sőt, boltvezető-helyettesként is. Ezekben az években rájöttem, hogy ennél többet szeretnék, és akkoriban kezdtem a sporttal foglalkozni.

És ez hogyan kezdődött pontosan? Sportoltál gyerekként?

Igen, még pedig nem is rosszul. Minden versenyen ott voltam, még a gimnáziumban is. Ez főleg atlétikát jelentett akkoriban, de kézilabdáztam is egy ideig. Kicsit mindig jobban érdekelték az erőnléti sportok, a temperamentumos, aktívabb mozgás.

A szakmunkás iskolában nem volt lehetőség sportolni, utána viszont újrakezdttem, és beiktattam a mindennapjaimba. Abból, amit kerestem, nem tellett többre, csak olyasmit sportoltam, amit egyedül el tudtam végezni.

Ezért volt nagyszerű az a lehetőség, ami 27 évvel ezelőtt talált meg minket, hogy csináljunk egy női edzőtermet. Először teljesen másban gondolkodtunk, amihez nem is volt nagy kedvem. De Budapesten, egy kiállításon megtaláltuk ezt a lehetőséget, és belevágtunk. Először kicsiben indultunk, és később évről évre bővítettük. Mára már elértük azt a maximumot, amit a hely adottságából ki lehetett hozni.

Én pedig ez idő alatt folyamatosan képeztem és képezem magam ebben a témában. Mindig vannak új dolgok és új lehetőségek, én pedig igyekszem ezeket szem előtt tartani. Ameddig lehet, tanulok és kép-

zem magam. Jó példa erre, hogy amikor még én tanultam a testépítést, akkor voltak bizonyos sportgyakorlatok, amikre azt mondták, hogy ne végeztessük. Ilyen volt például a nőknek a guggolás, mert hogy megerősíti a térd körüli izmokat, és csúnya lesz. Az évek során aztán bebizonyították, hogy ezek a gyakorlatok hasznosak és jók. A világgal együtt folyamatosan fejlődik a sporttudomány is. Amit régebben rossznak tartottak, nem biztos, hogy megállja a helyét a jövőben is, ezekhez az ismeretekhez pedig folyamatos tanulásra van szükség.

Amikor a kezdetekről beszéltél, úgy hangzott, mint ha ez csak egy vállalkozásnak indult volna. A közben eltelt évek alatt azonban ez az életformád lett, mindent erre építettél. 27 évvel ezelőtt gondoltad volna ezt? Jellemző rád, hogy mindenbe ilyen szívvel-lélekkel állsz bele?

Amit szeretek, azt szívvel-lélekkel csinálom. Eleinte nem gondoltam, hogy ezzel ilyen komolyan fogok foglalkozni, azt meg végképp nem láttam, hogy a rehabilitáció irányába fogok orientálódni. De menet közben kezdtem megtapasztalni, hogy mire van szüksége a testemnek. Később pedig a fiam egy olyan sportot választott, az amerikai futballt, ami nagyon sok kihívást kínált e téren: hogyan lehet a legjobban segíteni az ebben a sportban szerzett sérülésekben. És ha én nemcsak egy fiát segítő édesanya, hanem edző is vagyok, akkor miért ne próbáljam meg?

Amikor ez irányba kezdtem el magam képezni, akkor bebizonyosodott számomra, hogy mekkora szükség van erre napjainkban. Elsősorban megelőzés kell, specifikus prevenciót kell alkalmazni minden sportolni vágyó embernél, ez az egyik legfontosabb elv, amit a sportrehabilitációs tanulmányaim alatt megtanultam.

Tehát akkor a sportrehabilitáción tanult ismereteidet vitted tovább az amatőr sportolók körében tartott edzéseidre is?

Igy van, ezt alkalmazom az edzéseimen. Nemcsak egyszerű erőnléti edzést tartok, hanem figyelem a vendégeim mozgását is, és ha valami nem megy olyan jól nekik, akkor egy kicsit más irányba indulunk, vagy

egy kicsit másképp végezzük a feladatot, hogy jobb és hasznosabb legyen számukra. Én ezt úgy tudom bevinni az edzéseimbe, hogy észre se veszik, hogy másképp csinálják, vagy másképp kellene, hogy csinálják.

Mi jár a fejedben, amikor valaki első alkalommal felkeres téged, hogy edzeni szeretne nálad? Miként fogsz hozzá a munkához?

Elsőnek mindig arra figyelek, hogy kinek milyen a kisugárzása. Ha megérzem, hogy tudok vele dolgozni, akkor onnantól kezdve mindent megteszek, hogy megtaláljuk a közös hangot, hogy meglegyen a szimbiózis. Ez nagyon fontos, mert az edzéseket nem lehet úgy végezni, hogy távolságtartás van köztünk.

Az edzéseket mindig úgy kezdem, hogy megkérdezem a vendégemet, hogy van aznap. Mert nem csak az edzésterv számít, amit én aznapra kitaláltam neki, hiszen az nem fog működni, ha ő erre nincs felkészülve. És ha bármi probléma van, igyekszem figyelembe venni, és változtatok az elképzeléseimen.

Hogy állítod össze az edzésterveket? Az edzőtermedben nagyon sok módszer és eszköz rendelkezésre áll. Jól gondolom, hogy nem köteleződtél el egyetlen módszer mellett, hanem nagyon sok mindenből építed össze az edzéseket, amiket az évek során tanultál?

Megtanultam egy rendszert, ami alapján a test a legjobban formálható, alakítható.

Megtanultam, de közben rájöttem, hogy a nőknek nem erre van szükségük. A férfiak könnyebben dolgoznak egy rendszer sze-

rint, mint a nők. Nekünk szerteágazóbb a figyelmünk, több mindenre van rálátásunk. A férjfedző inkább végigmegy az előre kitalált programon még akkor is, ha látja, hogy az nehéz a kilensnek, és meggyőzi, hogy az miért lesz végül jó neki. Én inkább változtatok ezekben az esetekben annak érdekében, hogy jól érezze magát. Mert a nőknek ez a fontos. Én ezzel magamból indulok ki, mert tudom, hogy ha nekem valami nem esik jól, azt nem csinálom szívesen.

Az én alapelvem az, hogy nem 2-3 hónap alatt kell eredményt elérni, hanem be kell iktatni a mindennapi életükbe a rendszeres sportot. Nem az a célom, hogy rögtön nagy izomlással kezdjünk. Először megmutatjuk az izomnak, hogy dolgoznia kell, az felveszi a ritmust, és később jön az izomláz is. És közben szép lassan igyekszem belecsempészni az edzésekre, hogy legyen nehezebb rész is, és közben folyamatosan nézem, hogy mit bír el az adott ember. Ha több emberrel edzem együtt, akkor sem kérem ugyanazt tőlük, mert nem vagyunk egyformák.

Edzőteremben teljesen hétköznapi nőkkel foglalkozol, akik között vannak fiatalok, középkorúak és vannak egészen idősek is.

A legfiatalabb vendégeim 14-16 évesek, a legidősebb 82 éves. Ő 18 éve jár hozzám személyi edzésre. Nagyon sok mindent megéltem vele, amiről már korábban beszéltem is. Vele is megtapasztaltam hogyan kell változtatni a korról megfelelően az edzéseken, és nemcsak a kivitelezésben, hanem a kommunikációban is.

Mindenkivel másképp kell beszélnem, s ez is a szépsége a szakmának, hogy mindig

meg kell újulnom, mert a változó körülményekhez folyamatosan alkalmazkodnom kell, és mást kell nyújtanom.

A körülmények tényleg folyamatosan változnak, mert van, aki reggel jön, van, aki este, van, aki fizikai munkából, van, aki szellemiből, és te mindezzel nagyon jól rezonálsz.

Ezért is kérdezem meg mindenkitől, hogy milyen napja van. Aki délután jön, és nehéz volt az egész napi szellemi tevékenység számára, akkor azzal nem koordinációs gyakorlatokat fogok csináltatni. Mert hogyan is várhatnám el tőle, hogy keményen használja az agyát, és még élvezze is az edzést? Azt szeretném, hogy minden edzés élmény legyen, és úgy hozzam ki belőle a maximumot. Közben azért oda-pakolok egy kis súlyt, és mégiscsak megcsinálunk egy-egy kihívást. Az a fontos, hogy neki legyen jó, és ne nekem. Mert nem én leszek azzal több, ha megcsináltattam vele valami nehezét, hanem ő. Rám az a feladat hárul, hogy ezt a kitartást fenntartsam benne, azt a kis plusz lökést adjam, hogy megcsinálja.

A kitartásról jut eszembe, hogy 27 éve csinálod ezt, és számomra szinte hihetetlen, hogy 27 évig ugyanott nap mint nap, még ha fejlődés és tanulás is folyamatosan, végeredményben ugyanazt csinálod. Téged mi motivál?

A vendégeim. S bár nagyon sokan vannak, akik évek óta járnak hozzám, de velük is megy az idő, és mindig mást kell csinálni. Nap mint nap megvan ebben a kihívás, mert változnak ők is, én is. Az a feladatom, hogy folyamatosan fenn tudjam tartani az érdeklődésüket, hogy érezzék a kihívást az edzésben, jól érezzék magukat, és meg tudják csinálni, amit kérek. Ha valaki mégis megunja, akkor úgy szoktunk elválni, hogy azt kérem tőle: csak ne állj le, hanem csinálj valami mást. És ha úgy gondolsz, várlak vissza! Ilyen vendégem is van, nem is egy.

Sajnos azonban az a tapasztalatom, hogy akik elmennek, sokan nem sportolnak tovább.

Fontosnak tartom elmondani, hogy rengeteg jó edzés módszer elérhető ma már, de ami a legfontosabb a csonttritkulás

megelőzése miatt a nők számára minden egyéb sportág mellett, az a súlyzós edzés és az ellenállással szembeni edzés. Amikor eljön a menopauza időszaka, akkor ez komoly problémává tud válni. Az ellenállásos edzéssel azonban le lehet lassítani ezt a folyamatot, vagy akár meg is lehet állítani, sőt akár el se kezdődik. Emellett csinálhatunk mást is, de ezt a fajta edzésformát ne hagyjuk ki! Én is sokoldalúan próbálom az edzéseket összeállítani, de a súlyzós edzést sose hagyom ki.

A motivációról már beszéltünk. De emellett beszéljünk egy kicsit a hitedről is! A nyíregyháza-jósvárosi görögkatolikus egyházközség aktív tagja vagy. Mindig templomba járó ember voltál?

Vallásos családból származom. Nálunk kötelező volt a vasárnap reggeli kismise, nem aludhattunk túl sokáig. Akkor mehettünk a nagymisére, ha előző nap valami nagy munka volt, olyankor megengedték a szüleink, hogy tovább aludjunk. A vasárnapi templomba járást sikerült édesanyámnak úgy átadnia, hogy fontosnak érezzük. Pócspetriből jártunk a máriapócsi búcsúkra is. Örömmel számítottam, amire akkor mehettünk el, ha azt kiérdemeltük. És meg is tettünk mindent érte, mert szerettünk templomba járni.

Amikor Nyíregyházára kerültem, sokáig hazajártam liturgiára, mert nem találtam meg Nyíregyházán a helyemet. Végül a jósvárosi templomban leltem rá arra a közösségre, ahol a mai napig jól érzem magam. Az egyházközségben is azt csinálom, amit szeretek, szívesen segítem őket, amivel csak tudom, és ők is viszonozzák ezt. Olyan közösség alakult ott

ki, ahol öröm lenni. Az egyházközségben egy másik oldalam dominál. Erre jó példa, hogy csak tíz év után tudták meg, hogy van egy edzőtermem. Nem titkoltam, csak nem szoktam erről magamtól beszélni. Ha megkérdezik, akkor szívesen elmondom. Ha tovább érdeklődnek, szívesen beszélök róla, és ha valaki eljön, szívesen meg is mutatom. A templomba önmagam miatt járok. Akkor nem az a lényeg, hogy én ki vagy mi vagyok, hanem hogy ott mit tudok hozzátenni a közösséghez.

Amellett, hogy azóta már az egyházközségben is vezetsz egy gerinctorna kört, ott mégis inkább arról ismernek, hogy Ildikó az, aki a legfinomabb kenyeret süti...

Nagyon szeretek kenyeret sütni, jó tíz éve foglalkozom ezzel. A férjem nagyon szereti a kenyeret, és gondoltam, hogy jó kenyeret szeretnék neki adni, és így szívesen sütök.

Meg szokták kérdezni, hogy a fogyókúrával ez hogyan fér össze. Hát úgy, hogy nem fogyókúrázunk, hanem mozgunk (nevet). Természetesen figyelünk az étkezésünkre, és kenyeret is azért kezdtem el sütni, mert jó minőségűt szerettünk volna enni. Csak olyan kenyeret sütök, amit szívből csinállok. A Jósavárosban is kérdezték tőlem, hogy mit teszek bele, és elsoroltam. Ennyi az egész? – kérdezték.

Nem, mert a lényeg az, hogy a szeretetemet próbálom beledagasztani. És akkor azt mondták, hogy ezt akkor neked kell csinálni ezentúl, mert ezt még így senki sem mondta. Így ragadt rám a kenyérsütés, és így ismertek meg úgy, hogy Ildikó, aki a kenyeret süti.

Időnként egy-egy nagy munka alkalmával mondogattam a lányoknak, hogy nekem most muszáj a gerincemet megnyújtani. És akkor megkérdezték: Ilyeneket tudsz? Ezt miért nem mutatjuk meg a többieknek is? Így történt, hogy ezek után Mártika megszervezte a gerinctornát a közösségi teremben, ahonnan azóta már többen járnak az edzőterembe is hozzám.

Jártál többször Csíksomlyón, voltál Lengyelországban, Rómában. Ezek a zárandoklatok mit jelentenek számodra?

Nagyon fontosak ezek a zárandoklatok, és ezeket szeretem magamban és a családommal megélni. Ezek azok a helyek, amelyek a lelkem feltöltődéseinek színterei. Ebben a férjem aktívan részt vesz és támogat. Bár ő evangélikus családból származik, és az édesanyja vallásos volt, ő nem nagyon gyakorolta a hitét, ezt én hoztam az életébe vissza. Szokták is mondani a Jósavárosban, hogy „Pali, te már görög vagy, te ide tartozol”, mert minden fontos eseményen ott van velem és támogat. És a zárandoklatokkal is így van. Ez oda-vissza nagyon jól működik köztünk.

Szokták mondani, hogy minden sikeres férfi mögött áll egy erős nő. Ez a vállalkozás elsősorban egy női vállalkozás, szóval a te karriered és vállalkozásod mögött van egy nagyon erős, háttértámasz férj.

Pali már nyugdíjas, s amíg dolgozott, nekem kellett mögötte állni. Most már fordult a kocka, ő támogat engem, sok mindent levesz a vállamról, és segít.

Nemcsak az egyházközség fontos neked, hanem a természet is úgy működte, hogy itt egy közösség vesz körül.

Én is így gondolom, és ez is volt a cél. Itt élünk a terem fölött, és ebből kifolyólag hozom egy kicsit az otthonomat a terembe, és viszem a természetet az otthonomba is.

A családom úgy jár be ide, mintha hazajárna. A férjem, Pali jár szerelni a gépeket. A fiam úgy jár be, mintha hazajönne, és ezt a vendégek is természetesen kezelik. Sőt, a vendégeim lányai is elkezdtek már edzeni, a sportoló fiúkat pedig elhozzák rehabilitációra.

Mondhatom, hogy egy kicsit koedukált terem vagyunk, mert az amerikai focisták is idejárnak kezelésre, ők a szívem csücskei. Segítem őket a rehabilitációban, ott vagyok velük a pálya szélén is mint rehabilitációs tréner. Több vendégnek kezelem a férjét és a fiúgyereket különböző problémákkal. Úgy érzem, fontos számukra, hogy olyan emberhez hozhatják el a párjukat, fiaikat, akiben ők is megbíznak. Ebbe a kis közösségbe ez is belefér.

Emellett női közösségként is létezünk: kibeszélhetünk, szabadjára engedhetünk mindent, nemcsak az erőnket, hanem a lelkünket is. Igyekszem olyan hangulatot teremteni, amiben kiadhatjuk magunkból, aminek ki kell jönnie, nem kell szégyenkezniük semmi miatt, lehet kacagni, és nem kell visszafogni magunkat, mert mindent megbeszélhetünk. Azt is megfigyeltem, hogy szinte bárkit bárkivel összerakhatok a vendégeim közül, mindenki szívesen tornázik bárkivel, talán pont azért, mert kicsit itt mindenki otthon van.

Egy-egy edzés során sok mindentről esik szó. Neked eközben egy kicsit pszichológusnak is kell lenni, titkok őrzőjének, „gyóntatónak”. Ez nem terhel meg nagyon?

Az edzői szakmát komoly tanároktól tanultam, akiknek nagyon hálás vagyok. Amikor én tanultam, akkor sokkal hosszabb tanulmányokat végeztünk, azóta szinte gyorstalpaló tanfolyammá vált ez a képzés. Ma már nincs kommunikáció, sem pszichológia, kimondottan csak az edzésre fektetik a hangsúlyt.

Bevallom, az én agyam is elfárad néha. Ilyenkor egy kicsit a család issza meg a levét, mert amikor felmegyek, akkor csendre vágyom. Ekkor gyakran sütök-főzök és csinállok olyan hosszadalmasabb feladatokat, mint a hájastésztagyúrás vagy a kenyérsütés. Ezek kikapcsolnak és visszatöltenek: megélem a magányomat, kiélem a csendemet és összeszedem a gondolataimat. „Miért mondta ezt? Hogy is volt? Mi lenne neki jó? Mit mondjak neki legközelebb?” Mindezeket végiggondolom, és ezzel felkészülök a következő találkozásokra.

Egyetlen vendégem volt a 27 év alatt, amikor azt mondtam, hogy nem tudok vele dolgozni. Megpróbáltam vele is, egy edzést végigcsináltam, de éreztem, hogy nem megy. Ő nem maga miatt, hanem mások nyomására jött el, én pedig nem vagyok képes úgy dolgozni, hogy csak azért járjon hozzám valaki, hogy meglegyen a bevétel. Én azokra az emberekre szeretném fordítani az energiámat, akik maguk miatt edzenek.

Biztos vagyok benne, hogy most is tervezel valamit. Ami ebből publikus, azt megosztod velünk?

Egy új vállalkozásba is belekezdtem, ami szorosan kapcsolódik ahhoz, amit eddig csináltam. Segíti egymást a kettő, viszont ez egy picit nagyobb falat, és egy kicsit időigényesebb is, de ha ez összeáll, és a kettő együtt tud működni, akkor a vendégeimnek még sokkal többet tudok segíteni.

Úgy kerültem kapcsolatba a Bemertéripiával, hogy az egyik sportolómata nagyon gyorsan kellett felállítanom egy sérülésből. Abszolút lehetetlennek tűnt, hogy egy térsérülésből két hét alatt olyan mértékben rehabilitáljam, hogy teljesíteni tudjon, de meg kellett oldanunk, mert a rendvédelmi egyetemre jár, és ha ott nem teljesíti a kihívásokat, akkor nem engedik tovább. A Bemertéri segítségével és a rehabilitációs terápiámmal sikerült visszaállítani úgy, hogy tudta teljesíteni a kihívást. Azt a fajta mikrokingest, amit a mozgással is beindítunk, ez a módszer még jobban tudja segíteni.

Ebben a terápiában azt tartom a legjobb dolognak, hogy úgy segítheti az emberek életét, hogy sok esetben nem kell orvoshoz menni, mert otthon is alkalmazható. Nekem is óriási segítség a munkámban, többször alkalmazom edzéseken is, fájdalom esetén pedig mozgásban is tudom használni. Nem ismerek más fizioterápiás eszközt, amelyet úgy lehet alkalmazni, hogy közben lehet tornázni.

Ismerek sok rehabilitációs eszközt, de egyik sem alkalmas prevencióra. Egyedül a Bemertéri alkalmazható egyszerre prevencióra és rehabilitációra. És emellett én egészséges embereknek is szeretnék segíteni, és nem mindenáron csak betegeket kezelni.

Hogyan látod magad, meddig akarod ezt csinálni?

Nem kötöm időhöz. Úgy érzem, hogy akár életem végéig is csinálhatom, ha minden adott lesz hozzá, de ezt majd a Jóisten segít eldönteni, és azt is, ha meg kell állnom, és át kell adnom. Addigra biztos itt lesz az az ember is, akit nekem be kell tanítanom, és folytatja.

Fotók: P. Tóth Nóra, Jósavárosi egyházközség, magánarchívum

ILDIKÓRÓL MONDTÁK:

Az edzés velem és a csapattársaimmal a mindennapok részévé vált. Mozgunk, tiltakozunk, nevetünk, leizzadunk, és csak egyszerűen jól érezzük magunkat. (Mónika, 52)

Minden alkalommal kitolja a határait, így az edzés végére azt érzem, nincsenek határait. (Boglárka, 38)

Mindenből kihozza a jót. A fájó vállból éppúgy, mint az erőtlen lélekből. Mindig van személyes mosolya. Vállalkozóként is van ideje a közösségre. Nélküle a jósavárosi egyházközségben nem sülné ki a kemencében a búcsúí ebédhez a friss kenyér. (Irén, 64)

Hiába szerzek be újabbnál újabb változatos sérüléseket, nyavalyákat. Nem lehet rajta kifogni: mindent kimasszíroz, kitornáztat belőlem! (Mariann, 52)

Szakmailag felkészült, jókedélyű edző. Melegséggel és odafigyeléssel tölti meg az edzőtermet. Mindenkihez van egy-két jó szava. Tíz éve hozzá járok, és még legalább ennyit szeretnék. (Judit, 45)

Nem csak edzeni járok hozzá, hanem barátomnak is tekintem. Hiszen az elmúlt 16 évben „felneveltük együtt a gyerekeinket”, „megfőztük a vasárnapi ebédet”, nevtünk, szomorkodtunk, és ha kellett, egymás „pszichológusai voltunk”. (Viki, 48)

Párizs megér egy mesét, avagy gondolatok a Himnuszról, a balsorsról és az olimpiáról

Lefekvéshez készítettük a csajokat. Éppen Janka lányom feküdt az ölemben, s a tápszert itta, amikor Kós Hubert díjátadójára került sor. A feleségem ölében két gyermek volt, így egyedül Teodor fiam tudta méltóságteljesen meghallgatni a magyar Himnuszt. Szólni sem kellett neki: felállt, a szívére tette a kezét (nagyjából el is találta a helyét...), és néhány szövegmondatát is mondott, amit tudott már belőle.

Bevallom, nagyon szeretem a himnusunkat. Nemcsak énekelni, szeretem sportversenyek előtt vagy után meghallgatni is, s közben nézni a sportolók arcát, akik éneklnek. Vagy inkább imádkozzák. A magyar Himnuszt imádság. Áldáskéréssel kezdődik. „Isten, áldd meg a magyart!” Amikor Kölcsey Ferenc megírta a verset lakhelyünkől, Rozsálytól nem is olyan messze, Szatmárcsekén, arra gondolt: az Istennel minden könnyebb lesz. Olvasok egy Csernus Imre könyvet, ami a magyarságról szól. A *magyarok*, ez a címe. A közismert pszichológus sok érdekes és fontos dolgot ír a könyvben, de nemzeti himnusunktól nincs elájulva. Való igaz, bár nem hallottam még a világ összes országának himnusát, a különböző nemzeti himnuszok inkább hasonlítanak egy indulóhoz, ami pörgős, gyors, valami győzelmi zene. Esetleg éppen az uralkodó dicsőítése. Ezzel szemben a magyar himnuszt inkább lírai, szomorkás, ódaszerű. Baj lenne ez?

Csernus doktor szerint már az nem jelent jót, hogy a Himnuszt első sorában jókedvet, meg bőséget kérünk, aztán pedig védelmet. Mintha mi ezt önerőből nem tudnánk kiharcolni, nekünk ehhez külső segítség kellene. Végül esztendőt is kérünk, arra a balsorsra, mely hazánkat sújtja évszázadok óta – hiszen „megbűnhődte már e nép a múltat, s a jövőt.” Mintha más népek nem lennének gondjai. Mint ha máshol nem lett volna soha háború, megszállás, nyomor. A magyar csak panaszkodni tud. Bevallom, én még sosem néztem ilyen szemmel a magyar Himnuszt. Hogy ez egy (ahogyan Imre doktor fogalmaz...) búvárbélelt nép kesergése,

jajveszékelése lenne. Én a Himnuszt mindig felemelt fejjel éneklek, büszke vagyok arra, hogy magyarnak születtem!

Viszont van, amiben egyetértek Csernus dokival. Vajon egy külföldről jövő ember vagy egy külföldi állampolgár milyennek láthatja a magyart? Depressziós? Boldogtalannak? Szomorúnak? Magányosnak? Esetleg üldözöttnek? Vagy valóban búvárbéleltnek, akinek semmi nem jó az életben? Valahol bicskanyitogatónak érzem a média, a bulvársajtó, a fotelszakértők reakcióit az idei ötkarikás játékokkal kapcsolatban. És most elsőként a sportteljesítményről írnék. Az átlagos ember (mint én is), egy fárasztó nap végén leheveredik a kanapéra, esetleg szisszent egy sört, megnézi az olimpiai úszódöntőket, aztán meg fröcsög egy jót az interneten, hogy ennek a Milák Kristófnak inkább edzenie kellett volna, meg időben érkeznie Párizsba, hogy engedheti ezt meg magának, hogy lehet valaki ennyire nagyképű... Egy úrúszás után, egy félelmetesen jó, ráadásul hazai közönség előtt megtámoga-

tott francia mögött másodikként ért célba az olimpián, nyert egy ezüstérmét, a magyar ember meg ki van akadva. Azt most hagyjuk, hogy a *Nemzeti Sport* a másnapi címlapjával hogy feldobta a magas labdát a rengeteg károgónak. „Még mindig hiába várjuk az aranyat.” Címlapon az aznapi ezüstösök: Milák és a kardvívó válogatott. Kínos, hogy így jelent meg a csütörtöki lapszám. („Nemes bosszút álltak” Kós Hubert és férfi párbajtörözőink, akik a következő két nap szállították az aranyukat.)

Hogy veszi a bátorságot bárki, aki nem sportolt versenyszerűen, semmit nem tud arról, mekkora áldozattal, lemondással jár az élsport, hogy beleszálljon valakibe, aki az életét feltette valamire, amiben egyébként kivételesen jó, de most volt még nála is jobb? Erről szól a sport. Küzdök a célokért, de mindig lesznek ellenfelek. Ellenfél nélkül a győzelem sem esik olyan jól... Teljesen megértem Milák Kristófit, és támogatom abban, hogy nem áll szóba újságírókkal. A verseny utáni érzelmektől túlfűtött spontán nyilatkozatoknak egyébként sincs sok értelme. Majd ha lesz mondanivalója, elmondja. Ő biztos nem a farsangi jelmezéről akar majd beszélni... Igen, Szoboszlai Dominiktól egyszer ezt kérdezte egy magyar újságíró. Még a Liverpool középpályása szégyellte el magát. Van az a szint, ami alá nem kéne süllyedni. Sportolóinkat pedig hagyni kéne, hogy kizárólag az előttük álló cél elérésével foglalkozzanak. Lehetünk mi alapvetően sportnemzet, de ettől még kis ország vagyunk. És kár belekeverni a politikát: ha az éremtáblázat első tíz helyének egyikén szerepelnénk, akkor is kis ország lennénk.

Nem azt mondom, hogy ne álmódjunk nagyot. Ne értsen félre senki. Csak ne

legyünk búvalbéltek egy olimpiai ezüst-érem után. A kedvenc sztorim **Szilágyi Ároné**. A legutóbbi három olimpián nyert, idén viszont már az első körben kiesett egyéniben. A megmondóemberek már bújtak is ki barlangjaikból, s a nyaralás, a motivátlanság, a felkészületlenség, a katasztrofális szavak uralták két napig az online médiát. Egészen addig, amíg csapatban ezüstérmes nem lett, valami félelmetesen nagy vívással. Legutóbb 1996-ban jutott egyáltalán döntőbe a kardcsapat! Nem mintha neki bármit bizonyítania kéne még, de igazolta emberi és sportolói nagyságát. Rengetegen székáltak az egyéniben történő korai búcsú miatt. Aztán negyedik olimpiájáról is éremmel távozhatott, mert csapatban kárpótolta az élet: **Szatmári András**, **Gémesi Csanád** és a fiatal **Rabb Krisztián** társaként, helyenként parádés vívással ezüstérmes lett. A legenda tovább él!

Aztán ott van szegény **Kovács Richárd**... A máriapócsi bokszoló élete első olimpiáján ötödik lett, a legjobb 8 között vértett el egy francia ellen. Hát, amilyen köpködést az interneten olvastam róla... „*Gyáva volt, nem mert kezdeményezni, ez nem boksz volt, mintha nem is olimpián lenne...*” Hölgyeim és uraim, olimpiai 5. helyezetről van szó! Lehet utána csinálni.

A teniszező **Fucsovics Márton**nak pechje volt, hogy Rafael Nadallal már a legelső körben össze kellett csapnia. Voltak kifejezetten szép adogatásai, nem vallott szégyent a mi fiúnk, a magyar kommentelő viszont mással sem foglalkozott, csak azzal, hogy miért nem nemzeti színű felsőben teniszezik. „*Hát milyen hazafi az ilyen?*” Még csak véletlenül sem azt nézzük, hogy egyébként megizzasztotta a világ egykori legjobbját. Hanem hogy egy külső szemlélő nem látja rajta, hogy magyar... „*Bezzeg Nadal, ő büszke spanyol, és ez a felsőjén is megmutatkozott...*”

„*Balsors, akit régen tép...*” Óriási balszerencsével veszítették el **férfi kéziseink** a norvégok elleni meccset. Végig nagyon jól játszottunk, a meccs nagy részében vezetünk is. Talán 7-8 másodperc volt hátra, amikor döntetlen állásnál a győzelemért támadhattunk. Igazából a döntetlen sem lett volna annyira rossz eredmény. Az egyik legbiztosabb kezű játékosunk, Imre Bence kihagyta a ziccet... Üsse kavics,

legfeljebb döntetlen lesz. Vagy nem. Két másodperccel a vége előtt a norvégok megnyerték a meccset. És most mi lesz? Ássuk el Imre Bencét? Vagy a szövetségi kapitányt, Chema Rodriguezet? Ez magyar betegség, csak velünk fordulhat elő, a koncentráció hiánya, bénák vagyunk... Sok mindent lehetett olvasni a meccs után. Vajon három nappal korábban, mikor a lányok az utolsó másodpercekben verték a brazilokat, ugyanilyen kommentek születtek? Húsz év után először volt ott mindkét kézi- és vízilabda-válogatottunk. Én nagyon örülök ennek. Mindkét kézicsapatunk piszok nehéz csoportba került, és helyt álltak. Lássuk ezt is, még mielőtt bárkit keresztre feszítünk.

Visszatérve Milák Kristófra. Valóban egyedi módját választotta az olimpiára való felkészülésnek, sokan, még a hazai úszótársadalom sem tudta biztosan, hogy ott lesz-e az olimpián, s ha ott lesz, milyen állapotban érkezik. Aztán 200 méter pillangón ezüstérmet szerzett, nem tudta megvédeni olimpiai bajnoki címét, a francia Léon Marchand lehajrázta az utolsó 50 méteren. Volt egy jó estéjük a kárognak: „*Biztos az erőnléte nincs rendben...*” „*Bezzeg, ő azt hiszi, mindent tud...*” „*Egyedül akarta megcsinálni, hát látjuk, hogy sikerült neki...*” Ezt a nevet egyébként érdemes megjegyezni: Léon Marchand. Élete első olimpiáján 4 aranyérmet nyert. A házigazda nemzet aranyérmeinek negyedét ő szállította. Szóval ettől a fiútól ki lehetett kapni. Még ha egyébként ő maga is azt nyilatkozta olimpiai győzelme után, hogy Kristóf jobb nála. Csak éppen a szövetség vezetői voltak annyira ostobák (mert erre sajnos nincs jobb szó...), hogy

kikotyogták az olimpia előtt, a magyar fiú nem edz rendszeresen. Ez egy olyan infó, amire lehetett építeni, egy egész versenytaktikát is, s ez alapján Milák Kristófból fel lehetett készülni. És tényleg, Kristóf a hajrára elfogyott. Na de mit tehet itt egy sportoló: a főszám, amiben olimpiai címvédő volt, elúszott. Muszáj a pillangón virítani. Milák Kristóf nem foglalkozott a kritikákkal. Néhány nap múlva remek taktikával, erejét beosztva, megnyerte a 100 méter pillangót. A barlanglakók meg visszamásztak rejtekhelyükre szotyizni.

Milák Kristóf történelmet írt azzal, hogy két olimpiáról is győztesen tért haza. Az ő neve megkerülhetetlen a magyar sportban, s legyünk igen büszkék rá. És a végén láttuk már mosolyogni is. Bravó, Kristóf!

Én egy vízilabda érmet és egy kajak-kenu aranyat egyébként vártam volna (már csak azért is, mert 40 éve nem ért úgy véget olimpia, hogy ebben a sportágban ne szállítottunk volna legalább egyet a legfényesebb medálból), de különösebben csalódott nem vagyok, mert helyettük brillíroztak mások. **Kós Hubert** úzását aki látta, nem fogja elfelejteni, milyen tökéletes hajrával előzött az utolsó 20 méteren. Annyira ki voltunk már éhezve az első magyar aranyérmekre, csodálatos élmény volt! **Férfi párbajtőrscapatunk** elsősége nem feltétlenül volt előre kalkulálva – a szív diadala volt, amit teljesen megérdemelt a **Siklósi Gergely, Koch Máté, Andrásfi Tibor, Nagy Dávid** összetételű csapat. **Milák Kristóf** elhallgattatta kritikussait – akiből volt persze bőven... **Rasovszky Kristóf**, Úristen, mekkorát ment... És mellette **Betlehem Dávid** is felállhatott a dobogóra, harmadikként

ért célba a 10 km-es nyíltvízi úszáson. Egészen félelmetes sportemberi teljesítmény ez mindkettejüktől – de különösen az, ahogyan örültek egymás sikerének! Ők nem riválisok, hanem bajtársak voltak Párizsban. Sosem néztem eddig tékvandót. Egy sport, amiben a cél, hogy fejbe rúgd a másikat – lehetőség szerint pörgő rúgással. Az alig több mint 18 éves **Márton Viviana**, aki minden idők hetedik legfiatalabb és első tékvandós olimpiai bajnoka lett Magyarországnak. És még az utolsó napra is maradt aranyérem: az öttusázó **Gulyás Michelle** állva hagyta a teljes mezőnyt, még egy kávéra is lett volna ideje célba érés előtt.

A **férfi kardcsapat** ezüstérme egyrészt azért megsüvegeendő, mert 1996 után jutott újra döntőbe a csapat, és mert **Szilágyi Áronnak** és **Szatmári Andrásnak** nagyon mélyről kellett visszakapaszkodnia az elrontott egyéni szereplés után. A kajakosok ezüstérmeik miatt aligha bánkódnak, s **Halász Bence** kalapácsvevő is győztesként ünnepelheti második helyét – a győztesről ugyanis utólag kiderült, hogy nem Kanadából, hanem egy

másik bolygóról érkezett. Jelentkezzen, aki a sportpisztolyos **Major Veronikától** bronzérmet várt! Bár aranyunk nem lett, videózás után **kajak négyesünket** is bronzérmesként jutalmazták – **Pupp Noémi, Fojt Sára, Csipes Tamara, Gzásó Alida Dóra** öröme felért az aranyérmesek boldogságával, ráadásul a Csipes–Gzásó duó egy ezüstöt, a Pupp–Fojt páros egy bronzérmet is beletett a közösbe!

Országúti kerékpárban sporttörténelmet írtunk: **Vas Blanka** és **Valter Attila** is 4. helyen ért célba, előbbi 157, utóbbi 273 km-t tekert, mindkét eredmény elképesztő! Rozsályban eddig is mindenki biciklivel járt (lassan, de biztosan a pap is rá szokik...), lehet, hogy a jövő olimpikonjai köztünk élnek? Vas Blanka versenyének a második felét láttam, nagyon sokáig a győzelemért ment, s a dobogóról is csak célfotóval maradt le, tényleg centiméterek döntöttek. Büszkék lehetünk rájuk – és lehetnek ők is magukra! Szegény **Németh Nándor** úszónk bronzérme is nűanszokon múlt. Konkrétan egyetlen századmásodpercen – én valószínűleg már ott, a medencében gutaütést kap-

tam volna, pedig hát higgyük el, olimpiai negyediknek sem lehet olyan rossz lenni. A birkózó **Muszukajev Ismail**től sokan dobogót vártak, nem is járt messze tőle, végül be kellett érnie a pontszerző ötödik helyvel. Akárcsak **Losonczy Dávid**nak, aki előtt nem csak a teljesítménye miatt kell, hogy kalapot emeljünk: jótékony célra ajánlotta fel az olimpiai prémiumát.

Magát az olimpiát, ami nem volt mentes a botrányoktól, nem ezzel a jelzővel illetném. A párizsi játékokról évek múlva is sokaknak a megnyitó ünnepség fog elsőként eszébe jutni – nem véletlenül. Nincs jobb szó arra, ami az olimpia megnyitóján történt: émelyítő. Nekem ne akarja senki beadni, hogy minden, Leonardo da Vinci *Utolsó vacsora* című festményével való hasonlóság, kvázi egyezés csak véletlen egybeesés volt. Lobb, provokáció. Betegség. Itt az olimpia, ami a sport ünnepe lehetett volna. Részben az is volt. A legtöbbet mégsem egy gólról, egy asszóról vagy egy világrekordról beszéltek. A botrányos megnyitóról, valamint az algériai bokszolóról, aki biológiailag férfi, XY kromoszómával és magas tesztoszteronszinttel – de ne legyünk kirekesztők, hadd verje büntetlenül a nőket. Merthogy közöttük versenyezhetett. Szerencsétlen olasz ellenfele 46 másodperc alatt feladta, majd a verseny másnapján inkább visszavonult. Tavaly a Nemzetközi Ökolívó Szövetség eltiltotta Iman Helifet, de a NOB engedte versenyezni – hogy aztán meg is nyerve az olimpiát. A negyeddöntőben Hámori Lucát győzte le egyhangú pontozással, aki a vereség ellenére derekasan helyt állt. A Nemzetközi Olimpiai Bizottságnak mérlegelnie kellett volna, és jobban átgondolnia, mekkora hibát követnek el azzal, ha engedik az algériait nők között versenyezni.

Persze, emlékezzünk inkább a szépre... Jó volt látni kardvívóink mosolyát az ezüstérem után, gyerekeimmel együtt szurkoltunk Kós Hubertnek, s megkönnyeztem a párbajtőrözők díjátadóját az aranytussal megnyert finálé után – hiszen ők, a mi honfitársaink is könnyeztek a pódium tetején. Meghajoltak a legyőzött japánok előtt. Mi pedig meghajlunk előttük. A 14. helyen végezni egy olyan versenyben, ahol több mint kétszáz nemzet indult, azt hiszem, nem égetni valóan rossz teljesítmény, érdemes megnézni, milyen országok előztek meg minket: USA, Kína, Japán, Ausztrália, Franciaország, Hollandia, Nagy-Britannia, Dél-Korea, Olaszország, Németország, Új-Zéland, Kanada, Üzbegisztán. Európában a hatodik legjobb nemzet lettünk! Miközben megelőztük többek között a spanyolokat, svédeket, norvégokat, brazi-

lokat, belgákat, svájciakat, portugálokat, görögöket, argentinokat, törököket és a szomszédos országok közül mindenkit! Ez szép, sőt, több mint szép! Az elmúlt olimpiákat mérlegre téve nagyjából a helyünkön voltunk Párizsban is, nincs miért szégyenkezünk. Kis ország vagyunk, kis lélekszámmal, mégis sportnemzetként tekinthetünk magunkra. Ami fontos: a világ is így tekint ránk. Mert ezeket az eredményeket, statisztikákat, ezt az éremtáblázatot a világ is látja. Lehet, hogy felhúzza a szemöldökét, és azt sem tudja, Magyarországot melyik kontinensen keresse a földgömbön, de ettől még látja, és nem tehet mást, mint hogy gratulál, és elismeri honfitársaink eredményeit.

A szerző további írásai a lucusatya.blog.hu oldalon olvashatók.

„Isten, áldd meg a magyart!”

A Hortobágy-pusztától az Arab-sivatag homokdűnéiig

Ifjabb Sebestyén Sándor, a neves nyíregyházi szobrászművész fia nemrég hazautazott Dubajból, hogy részt vegyen azon az ünnepségen, amelyen édesapja, idősebb Sebestyén Sándor életművét is felvették a települési értéktárba. Ez az esemény lehetőséget teremtett arra, hogy fia rendkívüli élettörténete eljusson hozzánk, és később interjú formájában életre keljen. A Dubajban élő sólyomtenyésztőtől megtudhattuk, hogy édesapja posztumusz elismerése mélyen megérintette, valamint azt is, hogy a természet és a ragadozómadarak iránti szenvedély egész életét végigkísérte. Pályafutása Amerikától, Németországon, Spanyolországon és Walesen át Dubajba vezette, ahol Sheikh Mohammed bin Rashid Al Maktoum, az Egyesült Arab Emírségek miniszterelnökének privat sólyomtenyésztését irányítja. Inspiráló történetében hangsúlyozza édesapja gyakran hozzá intézett szavait: „Ne felejtse el, bármi lehet belőled, amit megálmodtál.”

Sebestyén Sándor utazása a sólyomtenyésztés különleges világában

Édesapád, idősebb Sebestyén Sándor életútja nemrég bekerült a települési értéktárba. Dubajból utaztál haza, hogy részt vegyél az ünnepségen. Hogyan tekintesz az elismerésre és miért volt fontos, hogy személyesen is jelen legyél az eseményen?

Számomra a családi kötelék mindig is az élet alapját jelentette. Nagyon jelentőségteljes volt számomra, hogy édesapám bekerült az értéktárba, mert úgy érzem, hogy megérdemelte ezt a tiszteletet. Bár az elismerést posztumusz kapta meg, úgy vélem, hogy élete során is érdemes lett volna ilyen elismerésben részesíteni. Édesapám életműve jelentős hatással volt a megyére, ahol mindig segített, és ahol tehetségét elismerték. 14 év elteltével is hiányzik nekünk, és fantasztikus dolog volt, hogy ott lehettünk az ünnepségen húgommal, Judittal.

Hogyan vezetett az életed a solymászat irányába?

8-9 éves voltam, amikor a Krúdy utcából a Kertvárosba költöztünk, ahol felnőttem. Nyíregyházán egy szoros közösségben nőttem fel, ahol mindenki ismerte egymást. Édesapám révén sok művész-szel, zenésszel, orvossal találkozhattam, ami széles látókört adott, de ugyanakkor megismertem a kétkezi munkát is. Mátrafüreden erdősztechnikusnak tanultam. A középiskolai éveim alatt tovább erősödött a természet iránti szeretetem, amelyet otthonról hoztam. Már akkor volt kapcsolatom a ragadozó madarakkal, sok időt töltöttem a Hortobágyon, ragadozómadár-bemutatókon. Bár gyerekként nem tudtam pontosan megtervezni a jövőmet, édesapám és édesanyám mindig támogattak az utamon. Nem láttam mást, csak pozitív példákat, és ez a hozzáállás formálta a jövőmet. Később Sopronban az Erdészeti Egyetem vadgazda mérnöki szakára jártam.

Akkor a szakmai pályafutásod Magyarországról indult.

Igen, aktív tagja voltam a Magyar Madártani Egyesületnek, és letettem a solymászati elméleti és gyakorlati vizsgát a Magyar Solymász Egyesület keretein belül. A legjobb magyar solymászként tanultam. 1999-ben egyedülálló lehetőséget

kaptam Magyarországon, ahol egy német tenyésztő telepén dolgozhattam. Aztán félbeszakítottam a tanulmányaimat, és 2000-ben azzal a nagy vágygal mentem el Amerikába, hogy ott megtalálom az amerikai álmot.

Ha jól sejtem, nemcsak megtaláltad, hanem meg is valósítottad...

Egy barátom javaslatára indultam el a tengerentúlra, hogy ott próbáljak szerencsét. Az utam során bejártam 35-40 államot, és bár az út maga kalandos volt, fantasztikus emberekkel találkoztam. A célom az volt, hogy egy sólyomtenyészetben dolgozhassak. Az akkor még újdonságnak számító e-mailezés sikert hozott: 100 el-

küldött levél közül kettőre érdemi válasz érkezett, az egyik Oklahomából, a másik Dél-Dakotából. Végül az utóbbi mellett döntöttem, ami egy családi vállalkozás volt. A család három év alatt megtanított sólymot tenyészteni, aztán Amerikából visszamentem Európába.

Miért döntöttél úgy, hogy visszatérsz Európába?

Az édesanyám betegsége miatt. 2003-ban új lehetőség adódott Németországban, ahol a világ egyik legnagyobb sólyomtenyészetében dolgozhattam. Három év után a projekt átkerült Spanyolországba, a Pireneusok közé, ahol több száz sólyommal dolgoztam. Ott ismerkedtem meg a feleségemmel is, aki egyébként szintén magyar. Ezután Angliában dolgoztam két szezont. Közben Dubajból kaptam megkeresést. A sivatagi éghajlat ugyan nem vonzott, de a lehetőség komolyan tűnt. Sheikh Mohammed bin Rashid Al Maktoum miniszterelnök privát sólyomtenyészetét akarták felépíteni, és engem választottak ki erre a feladatra.

Hogyan figyeltek fel rád Dubajból?

Nagyon kevés sólyomtenyésztő van a világon. Ez olyan, mint egy nagy család, mindenki ismer mindenkit, így tudták, hogy mozdítható vagyok. Körülbelül száz ember foglalkozik ezzel a világon, ebből 20-25 komolyan, tíz pedig rettentően komolyan. Mi az utóbbiba tartozunk. Egy jelentős tenyészetet akartak létrehozni, és kerestek valakit, aki megvalósítja.

Ennyire megbíztak benned és a szakmai tudásodban?

Bár az arabok nem bíznak meg könnyen másban, és komoly munkát kell végezni ahhoz, hogy elnyerje az ember a bizalmukat, a szakértelmem és szorgalmam miatt idővel teljesen megbíztak bennem. Most már én szelektálom a sólymokat, és nem szólnak bele a részletekbe, a végeredmény a fontos, amivel teljes mértékben meg vannak elégedve. Az alapoktól kezdtem el építeni mindent. Nagyon sok energiát fektettem abba, hogy a mesterséges környezetet tökéletesen kialakítsuk: a hőmérsékletet, a páratartalmat, a fényviszonyokat és a higiénias feltételeket. 10 év alatt elértem, hogy több hónapos szabad-

ságot tudok kivenni. Hálás vagyok Istennek és a családomnak, hogy lehetőséget adtak arra, hogy kiteljesedjek. Ma egy olyan sólyomtenyésztést irányítok, amely a nevem alatt működik, és a világ egyik legkomolyabb tenyésztete. A Közel-Keleten, ötezer kilométeres körzetben, nincs még egy ilyen hely, mint a miénk. Az „MRM falcon breeding” márka a nevemhez szorosan kötődik, annak minden részletét én terveztem, még a logót is.

Mi számít végeredménynek, „produktnak” a sólyomtenyésztésben?

A végeredmény az, amikor a sólyom teljes egészségben és tökéletes tollazattal ül a tuskón, ami az év tenyésztési eredményét jelenti. A minőséget tartjuk szem előtt, nem a mennyiséget. A sólyomtenyésztés ma már egy komoly üzlet. A sólymok tenyésztésének célja a vadászat és a versenyeken való részvétel. A tenyésztőtelep a külvilágtól elzárt hely, ahová nem mehet be senki. Az arab világban a solymászat évszázadok óta a kultúra szerves része, rendkívül érdekes világ, ami főként a férfiaké. Nagyon szeretik a versengést, főleg, ha az állataikról van szó. A tenyésztésünk az egyetlen a világon, ami nem a piacra tenyészt, hanem ez a sejk saját privát kollektívája. A madarak nincsenek beárazva.

Mi a munkaköröd pontos megnevezése? A tenyésztés mellett vadászatra is képzel sólymokat?

Hivatalosan sólyomtenyésztő és solymász vagyok. Az én feladatom a sólymok tenyésztése és szelektálása. A madarak tanítása nem rám hárul, de minden évben részt veszek a sólymok tréningezésében és versenyeken is, ahol a sólymok galambokra vadásznak. Az elvárások magasak, de az eredmények magukért beszélnek: évente több száz egészséges és sikeres sólymot tenyésztünk. Ma fogtuk ki az utolsó madarakat, és örülnöm kellene, de az agyam már a következő szezonon jár.

Van még lehetőség a fejlődésre számodra a sólyomtenyésztés területén?

A sólyomtenyésztésben jelenleg a szakma csúcsán állok. Tíz éve dolgozom ezen a területen, és még további tíz évet tervezek, amivel örökre beírnám a nevemet az arab solymászkönyvekbe. A terveim között szerepel, hogy idővel fokozatosan csökkentsem a munkát, például kevesebb hónapot dolgozzak, és nyugdíjas éveim felé közeledve inkább a szezonális munkára koncentrálnék.

És hol tervezi eltölteni nyugdíjas éveit az arab világ sólyomtenyésztésének magyar kiválósága?

Mindig kétlaki életem volt. Magyarországon nem töltünk annyi időt, hogy az legyen a családnk székhelye. A legkedvesebb barátaim azonban ott vannak, és a szívemet mindig megdobogtatja az Alföld vagy a Bükk. Én ott vagyok boldog, ahová a munkám szólít, és ahol a családom van. Nyugdíjas éveimben oda akarok menni, ahol nyíltszívű és rendes emberek vannak. Ha később úgy döntünk, hogy Magyarországon telepedünk le, akkor Nyíregyháza környékét választom, ez nem kérdés.

13 és 17 évesek a lányaid, fontos számodra, hogy megismerjék a gyökereiket, Nyíregyházát?

Számomra nagyon fontos, hogy tudják, honnan származnak. Én elsősorban tiszai gyerekek vallom magamat, nagyon kötődöm Nyíregyházához és ehhez a homoki folyóhoz, ahol sokat horgásztam

édesapámmal. Nyíregyházát és környékét bemutattam nekik, és szeretném, ha tisztában lennének a gyökereikkel. Néha úgy érzem, hogy nem végzek elég alapos munkát ezen a téren, de a feleségem és a kisebbik lányom nemrég Erdélybe utaztak, hogy megismerjék a Fogarasi-havasokat és a Szent Anna-tavat. Fontos, hogy megértsék, Erdély, bár határ választja el

tőle, továbbra is Magyarország bölcsője, és meg kell ismerniük a magyar történelmet és kultúráját.

A lányaid érdeklődnek a solymászat iránt? Lesz kinek átadni a stafétabotot?

Bár nem szeretném őket erőltetni egy bizonyos irányba, érdekel, hogy esetleg egyikük folytatja-e ezt a hagyományt. Bár nem biztos, hogy a sólyomtenyésztés lesz az ő útjuk, de ha érdeklődnek iránta, örömmel tanítom meg nekik. A mai világ sokféle hatással bír és lehetőséget kínál, ami eltávolíthatja a fiatalokat eredeti céljaiktól. A média és a társadalmi nyomás sokszor elhomályosítja az emberek előtt az igazi lehetőségeket. A világ folyamatosan változik, és nem mindig könnyű megtalálni a megfelelő célokat a mai kor kihívásai között.

Megjelent a Nyíregyházi Napló XXXI. évfolyam 32. számában.

A szerző a Nyírszölösi Parókia tagja, a Nyíregyházi Napló vezető szerkesztője.

„Ne felejtse el, bármi lehet belőled, amit megálmodtál.”

Világszám a Hortobágyon

KILENCLYKÚ HÍD, SZÜRKE MARHA, PÁSZTOROK, LOVASNAPOK – EZEK JUTNAK ESZÜNKBE, HA A HORTOBÁGYRA GONDOLUNK. ESETLEG VADASPARK, MADÁRKÓRHÁZ, VONULÓ DARVAK. VAN AZONBAN A HORTOBÁGYNAK EGY REJTETT KINCSE, MELY TÚLZÁS NÉLKÜL VILÁGSZÁM, EZ PEDIG A PENTEZUGI REZERVÁTUM.

A látogatóközpontból kanyargós aszfaltút vezet a vadsparkig, mely a nemzeti park járműveivel közelíthető meg. Ezen túl kezdődik a látogatók elől elzárt háromezer hektáros pusztja: a vadlovak birodalma. A nemzeti park a kilencvenes évek közepén a fokozottan védett szikes táj ökológiai fenntartása érdekében megfelelő állatállomány betelepítéséről határozott, ekkor esett a választás két őshonos, de régen eltűnt fajra: a rekonstruált őstulokra és a Przewalski-lóra. Az őstulok valaha Eurázsia egyik legnagyobb testű szarvasmarhája volt, az

utolsó élő példányt 1627-ben jegyezték föl. A kipusztult állat rekonstruálását az 1930-as években kezdték meg az őstulokhoz hasonló nagytestű, szilaj, igénytelen szarvasmarhák keresztezésével. A program elindítójáról Heck-marhának keresztelték a rekonstruált állatot, mely kinézetben jelentősen hasonlított a festményeken megőrkített őstulokra. Az 1999-ben betelepített néhány tucat Heck-marhát a nemzeti park azóta tudatos szelekcióval további nagytestű marhákkal keresztezi, hogy az őstulokhoz minél több tulajdonságában hasonló állatot hozzon létre. Ma 250 rekonstruált őstulok él itt. (A hortobágyi tulok elnevezés hivatalos bejegyzését is indítványozták a hazai szarvasmarha törzskönyvezésben.) A rekonstruált őstulok állomány mára a világ legnagyobb félvad állománya lett.

A Przewalski-ló a világon egyetlen, ma is élő vadlófaj. A Bel-ső-Ázsiában őshonos állat tízezer évvel ezelőtt egész Eurázsia sztyeppéin nagy számban élt, az emberi térhódítás, a vadászat és a háziasítás miatt azonban teljesen eltűnt. Egy orosz

utazó, Nyikolaj Przewalski 1875-ben látott egy szabadon élő példányt Ázsiában, de nem ismerte a fajt. Évekkel később egy koponyát és egy bőrt szerzett, amit Szentpétervárra küldött. Itt azonosították a vadlovat, melyet Przewalski-lónak neveztek el. 1900-ban 4, a következő évben 28 példányt sikerült befogni. 1932-ben a prágai állatkertben fajtamentési tenyésztőprogram indult. Ehhez csatlakozott a Hortobágyi Nemzeti Park 1997-ben, amikor a pentezugi pusztára 22, gondosan kiválasztott vadló érkezett Európa különböző állatparkjaiból és rezervátumaiból. Azóta közel 300 példány él a hortobágyi pusztán, szigorúan elzárva a látogatóktól. Élőhelyük és életük olyannyira háborítatlan, hogy a területen bármiféle mezőgazdasági tevékenység tilos.

A vadlovak teljesen magukra vannak hagyva, emberi beavatkozás nélkül élik az életüket. Ellenállnak hőségnek és hónak egyaránt, ám a kancákért való versengés néha halálos kimenetelű. Lehet, hogy egy gyöngye csikón lehetne segíteni, ám a nemzeti park célja nem az állomány növelése, hanem a Przewalski-lovak természetes, vad életmódjának biztosítása.

Életterük villanypásztorral van körülveve, mely a vadlovakat és az őstulkokat visszatartja, ám az apróvadak szabadon közlekedhetnek a területen.

Néhány munkatárs több mint tíz éve gyakorlatilag együtt él a lovakkal, figyelik, tanulmányozzák életmódjukat, bonyolult szociális kapcsolataikat, családi és baráti kötelékeiket.

A vadlovakat egész életük során a szaporodás hajtja, és állandóan ürüléket hagynak maguk után – melyek szaga révén rengeteg információt közölnek egymással. Az erős ménnek több kancával párosodnak, akikkel – majd később csikóikkal – háremet alkotnak. A kancák több évig maradnak ugyanabban a háremben, melyet a mén védelmez, de az évek múlásával új háremhez csatlakozhatnak. Több éves megfigyelés és drónos vizsgálat után bebizonyították, hogy a vadlovak bonyolult, de nagyon is logikus szociális hálót alkotnak. Azok a kancák például, amelyek éveken ezelőtt ugyanannak a háremnek voltak tagjai, majd más-más háremhez kerültek, később egy közös hárem tagjaiként szoros kapcsolatban lesznek egymással.

A tenyésztés olyan sikeresnek bizonyult, hogy mára 300 körül mozog a vadlóállomány a Hortobágyon. A világon jelenleg nagyjából 2200 regisztrált Przewalski-ló él, a pentezugi rezervátumban tehát a vadlovak közel 15%-a rója a szikes pusztát, amellyel ez a világ legnagyobb félvad körülmények között élő állománya. Az állomány oly mértékben szaporodik, hogy számos lovat más helyre szállítottak az elmúlt évek során. Került ló a Budakeszi vadsparkba, Ausztriába, Spanyolországba, Oroszországba, és Mongóliába is. A példányok kiválasztását a genetikai adatbázis alapján a prágai állatkert intézi, akik folyamatosan ellenőrzik a regisztrált egyedeket. A több évtizedes kitartó megfigyeléssel, tanulmányozással, tudatos tenyésztéssel elért sikerei miatt a hortobágyi vadlórezervátum megkerülhetetlen szereplő lett a Przewalski-ló megmentésében, mondhatjuk: va(d)lóban világsztár.

Kalauzaink: Medgyesi Gergely Árpád, a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság (HNPI) igazgatója, Kerekes Viola, a HNPI vadlóprojektjének vezetője, aki ránézésre névről ismeri az összes egyedeket, és Csobán Péter projektasszisztens segítségével kísérnek minket a hajnali pusztán beljebb és beljebb, s olyan információ-

mennyiséggel halmoznak el a vadlovakról, hogy azt befogadni is nehéz. A terepjáró lassan zötykölődik a kemény talajon. Előttünk néhány méterre fiatal kígyászölyv áll az úton, talán zsákmányát őrzi. Megállunk, úgy csodáljuk ezt a fenséges ragadozót. A távoli mocsár magas fáin idősebb példány alakja feketéllik. Továbbhaladva, az út menti kiszáradt fatörzseken impozáns, kék vártamadár tartja szemmel a környéket: szalakóta keresi zsákmányát.

Húszperces zötykölődés után kiszállunk az autóból, innen már csak gyalog szabad menni, nehogy megriadjanak a vadlovak. Autóból csak kettőt ismernek: Gergelyét és Violáét. A közelben a legendás Czinege János számadó egykori kunyhója, körülötte kiszáradt fák: nem bírják az utóbbi évek aszályát. Az egyiken épített madárodú, peremén két pelyhes kékvércse-fióka kíváncsiskodik. Szüleik idegesen röpködnek a közeli fákon, nincsenek hozzászokva ennyi emberhez. Szemünk előtt, a távolban sárgás-fekete csíkként terül el a vadló-ménes. Ahogy a repedt, szikes talajon száraz lótrágya, sziki pozdor és magyar sóvirág között közelebb érünk, úgy rajzolódnak ki e fenséges, ősi állat tulajdonságai. Alacsony, zömök testalkat, sárgásbar-

na színezet, itt-ott csíkos lábak, rövid, egyenes sörény, mely a farokkal egyetemben sötét színű. A hatalmas ménes együtt mozog, de azon belül teljesen elhatárolható csoportok, háremek baktatnak együtt. Hamarosan megindulnak a víz felé a reggeli iváshoz. Addig állnak, porfürdőt vesznek, ha túl közel kerülnek egymáshoz, rúgják-harapják egymást. Csak a csikók és néhány kanca ül. Nem szabad csöndben osonnunk, mert akkor azt hiszik, ragadozók vagyunk, akik be akarják őket cserkészni. Szaladni és kiabálni sem szabad, mert megriadnak, és ki tudja, mikor lehet őket ismét közelről látni. Szerencsénk van, hiszen előfordul, hogy csak egy kilométerről látszanak, most viszont mintha csak elénk jöttek volna. Komótosan, a megszkott hangerőn beszélgetve közelítjük meg őket. Egészen közel kerülünk hozzájuk, talán tíz méter sem választ el bennünket. Órákon át sétálgatunk közöttük, szívjuk magunkba az ismertet, és csodáljuk ezt az ősi állatot, mely évezredek óta ugyanígy rója a pusztákat. A születő magyarság törzsei is ilyenek látták őket az ázsiai sztyeppéken. Aztán néhány ezer évvel később a Kárpát-medencében, a Pentezugban ismét találkoztunk velük, hogy nem sokkal később a magyar tudomány hírvivőjeként ismét az őshazában tudjanak élni szabadon, vadon.

OBÁGY LACUS **Nyűg volt, de legalább a futball győzött** VISSZATEKINTÉS A LABDARÚGÓ EURÓPA-BAJNOKSÁGRA

Nem ez volt minden idők legjobb foci Eb-je (sőt...), de a spanyolok megmentették a mundér becsületét, rájuk mindenképpen jó lesz visszaemlékezni. Bár válogatottunk ezúttal nem jutott tovább a csoportból, a legkésőbbi rendes játékidős gól és a legfiatalabb csapatkapitány rekordja immár a miénk. Láttunk besülő csatárokat, leköszönő klasszisokat, biztonságra törekvő edzőket... Voltak csalódások, de volt néhány kellemes meglepetés is. Nem ez volt minden idők legjobb foci-Eb-je, de emlékezzünk meg arról, amiről érdemes!

Magyar mustra: csalódást keltő teljesítmény, vagy csak szembe jött a realitás?

Mi, magyarok tényleg elhittük, hogy ennyire jók vagyunk... Mert 14 meccses veretlenségi sorozatot építettünk fel. Mert a Nemzetek Ligájában oda-vissza elvertük az angolokat, és győztünk Németországban is. Mert veretlenül abszolváltuk a selejtezőket. Mert tavaly nyáron két játékosunk is a Premier League-be igazolt. Utólag már okos az ember, de kár volt ezért az előzetes hurráoptimizmusért. Az, hogy csoportunkban a harmadik helyen zártunk, de a skótokat sikerült megvernünk, szerintem egy dolgot jelent: a helyünkre kerültünk. Ez a realitás. Tíz évvel ezelőtt még örültünk volna, ha kijutunk egy Európa-bajnokságra... Most meg szidjuk a csapatot, amiért csak egy meccset nyert meg, és a csoportban ragadt? Talán lett volna olyan csoport és meccsbeosztás, aminek következtében van esélyünk továbbjutni. Például, ha Skóciával kezdünk, és a németekkel zárjuk a csoportkör. Vagy ha a belgák helyett mi kerülünk Szlovákia, Románia és Ukrajna mellé. Ezek már soha nem fognak kiderülni. És emiatt kár is keseregni.

Az biztos, hogy tőle szokatlan módon **Marco Rossi követett el súlyos hibákat Svájc ellen. Ám becsületére legyen mondva, tanult belőlük.** A játékhánnal küzdő **Szalai Attilához, Lang Ádámhoz** és **Fiola Attilához** való görcsös ragaszkodás, csak mert korábban a válogatott stabil emberei voltak, akikre lehetett számítani, nem volt élete húzása. Mint ahogy az is régen rossz, ha az első cserénk, akit a kispadról rendszeresen be tudunk küldeni, az **Kleinheisler László.** Viszont Marco Rossit kizárólagos felelőssé tenni azért, mert nem jutottunk tovább, elég nagy ostobaságra vall. Szerintem senki nem számított arra, hogy legfontosabb játékosaink közül többen is betlizni fognak. **Willi Orbán, Kerkez Milos** és **Schäfer**

András is gyengén futballozott, legalábbis önmagukhoz képest. **Nagy Ádám** is, de én a másik háromtól jóval többet vártam, ezért őket külön kiemelném. Willi Orbántól öt év alatt nem láttam 3 olyan hibát, mint amit az első két meccsen bemutatott (kettőből gólt is kaptunk).

Utólag kiderült, hogy csapatkapitányunk, **Szoboszlai Dominik** nem volt teljesen egészséges. Hallottam olyan véleményt, miszerint ezt kommunikálni kellett volna a torna előtt. Szerintem meg jó, hogy nem derült ki. Gondoljunk bele, ha minden ellenfél arra játszik, hogy válogatottunk legjobbja sebezhető... Sajnálom Dominikot, mert sokat bántották, és nem mondom, hogy nem kapott jogos kritikákat is, de azért mégiscsak adott egy gólpasszt, és tőle indult a skótok elleni győztes gólunk is. Az Eb-történelem legfiatalabb csapatkapitányaként nem vallott kudarcot. Lélekjelenléte különösen fontos volt Varga Barnabás horrorsérülésekor, amikor a helyi elsősegély gyorsasága felért a Német Lajhászövetség tempójával. **Varga Barnabás** egyébként nagyon szép gólt fejtett Svájc ellen. Rá alapvetően nem lehet panaszkodni – amikor a támadójátékunk nem működött, értelemszerűen ő sem kapott labdákat. Három komoly helyzete volt emlékeim szerint, abból egyet értékesített

– mindháromszor fejfel veszélyeztetett. Kobakkal egyébként nagyon veszélyes: ily módon Európa legjobb csatárai közé tartozik, ezért is volt aggasztó a fejsérülése. Meg azért is, mert nem nézett ki jól a szituáció. Szerencsére már jól van, azóta már a pályára is visszatért klubcsapatával, a Fradival.

Míg 2016-ban szürke mackónadrágja miatt Király Gábor volt az Eb magyar sztárja, idén **Ádám Martin** lopta el a show-t: kár, hogy nem a teljesítménye miatt vált a mémkésztők kedvenc céltáblájává... Sosem tudjuk meg azt sem, mi lett volna, ha **Loic Negó** pályára léphet az Eb-n. Az ő posztján **Bolla Bendegúz** egyébként a jobbak közé tartozott – bár ezzel nem feltétlenül őt akarom dicsérni, hanem legalább akkora kritika a többiek felé is. Bár csak egy meccsen lépett pályára, azon bebizonyította **Botka Endre**, hogy lehet rá számítani, csapatunk egyik legjobbja volt Skócia ellen – és azt hiszem, **Dárdai Márton** sem nyújtott rossz produkciót. Vagy legalábbis nem volt rosszabb a többieknél. (Ha őszinték akarunk lenni, Lang Ádám ideje lassan kezd lejárni a válogatásban...) Az Eb előtt nehéz döntés volt, hogy ki védjen. Marco Rossi **Gulácsi Péter** mellett tette le a voksát. Az örök elégedetlenkedők (és általában a fradisták), akik **Dibusz Dénes** mellett kardoskodtak, ezt mindvégig nehezményezték, de be kell látnunk, hogy nem Gulácsin múlt. Nem védett rosszul, sőt Svájc ellen nagy bravúrjai is voltak. Igazából csak a németek elleni első gól kérhető rajta kicsit számon – de annál a támadásnál még maga Gündogan is megállt, mert azt hitte, hogy lefújják szabálytalanság miatt.

Lehet, hogy az átlag magyar szurkoló csalódott amiatt, hogy nem sikerült a továbbjutás, ráadásul a játékunk is akadozott, de azt hiszem, a skótok elleni mérkőzés 90 + 10. percében esett győztes gól életre szóló élmény marad, és olyan eufóriát okozott, mint Szalai gólja az osztrákok ellen, Dzsudzsák megpattanói vagy Fiola gólja három éve. „KEVIN! KEVIN! RESZKESSE-TEK TI IS, NE CSAK A BETÖRŐK!” – egy újabb Hajdú B. klasszikus az örökkévalóságnak. **Csoboth Kevin** nagyon jól érkezett **Sallai Roland** beadására (aki egyébként a legjobb mezőnyjátékosunk volt a tornán, remélem, elviszi egy, a Freiburgnál nagyobb csapat – mondjuk – Angliába), az

újpesti játékos győzelemre született, még a nevében is benne van: KeWIN.

Nem vehetjük természetesnek innentől, hogy a magyar futball felfelé ívelő pályára áll. Zsinórban három Európa-bajnokságon ott voltunk, ez nagyszerű. Sikerült pontokat szereznünk, innentől már nem lehetünk elkeseredve. Láttuk a svájciakat. Lefocizták és kiejtették a címvédő olaszokat, pariban voltak a németekkel és az angolokkal. A németek is nagyon jók voltak. Játék alapján döntően lett volna a helyük – de már a 8 között találkoztak a spanyolokkal. És még így is volt esélyünk a továbbjutásra! Igaz, borzasztó ez a lebonyolítás. Mi vasárnap este lejátszottuk a meccsünket, és szerda estig nem derült ki, hogy továbbjutunk-e. Szánalmas, hogy bizonyos együttesek számolgattak, meg nem érdekelte őket a harmadik meccs. **Anglia és Portugália besegíthettek volna nekünk, de nem azért nem jutottunk tovább, mert ez a két együttes nem nyerte meg utolsó csoportmeccsét.** Ezt mi rontottuk el, a Svájc elleni első félidővel. Szlovéniának és Georgiának gratulálnunk kell, hogy idén ők szippanthattak a nyolcaddöntős levegőből, de alakulhatott volna másképp. **Ami viszont a lényeg: Marco Rossi marad a kapitány! Grazie, Maestro!**

Igazságtalan lett volna, ha nem a spanyolok nyerne.

Az Eb felejthető volt, a legtöbb csapatot látva úgy éreztem, a torna mindenkinek nyűg. Egy púp a háton. Kivételt talán csak a spanyolok képeztek, akik az első meccstől kezdve maximális fordulatszámon pörögtek, és még a tét nélküli har-

madik csoportmeccsüket is megnyerték Albánia ellen. (Tehát mivel nem tettek keresztbe a magyaroknak, őket szeretjük...) **Ha valakiben tényleg felmerül, hogy a spanyol válogatott nem érdemelte meg az Európa-bajnoki címet, vajon kit kellett volna még eltakarítani az útból?** Alapból a halálcsoportból érkeztek, ahol a legutóbbi két vb-n is dobogós horvátokat és az Eb-címvédő olaszokat győzték le. Igaz, hogy az azzurrik ellen csak egy öngóllal nyertek 1-0-ra, de játékban nagy volt a differencia, még az olaszok is szégyenkeztek saját teljesítményük miatt... Georgia ellen rövid ideig hátrányban voltak ugyan (egy öngólnak köszönhetően), de Mamardasvili bravúrjai nélkül lehet, nem ússzák meg tíz alatt a grúzok (így csak négyet kaptak), aztán a nyolc között a németeket, a négy között a franciákat, a döntőben az angolokat is megverték 2-1-re. Még a portugálokkal kellett volna játszaniuk, hogy elmondhassák, minden favoritot kipipáltak...

12 éve nyert utoljára Eb-t Spanyolország, merőben más focival. Nagyon szerettem a 2008–2012 között tündöklő válogatottat, kapujában Victor Valdes-szel Iker Casillas-szal, a védelemben Sergio Ramos-szal, Gerard Piquével és Carles Puyol-lal, a középpályán Xavival, Iniestával, Sergio Busquets-szel és Xabi Alonsóval, elől meg Fernando Torresszel és David Villával. De a jelenlegi csapat sokkal izgalmasabb, és a focija is az. A két Eb-t és vb-t is nyerő együttes játéka a taktikáról, a labdatartásról, a végsőig kijátszott akciókról szólt. A korszak legjobb válogatottja volt, ezt nehéz megkérdőjelezni. De a 2010-es vb-t csupa 1-0-s meccsekkel nyerte meg. Nem volt annyira látványos a játék. Persze nagyon stabil volt az a válogatott, gyakorlatilag nem volt gyenge pontja. Iker Casillas a 3 torna egyetlen egyenes kieséses meccsén sem kapott gólt (ez összesen 10 mérkőzés!), ami félelmetes teljesítmény. Nos, **Unai Simon** mind a négy meccsen kapott egyet, de belefért. A jelenlegi spanyol csapatban nincsenek világklasszis belső védők és fantasztikus gólvágó középcsatár, a kapusuk sem tartozik posztja legjobbjai közé... Viszont vannak posztok, ahol még erősebbek is talán, mint másfél évtizede! **Dani Carvajal a jobb, Marc Cucurella a bal oldalon hozott világklasszis teljesítményt.** Carvajal ebben az idényben minden trófeát megnyert, a Real Mad-

ridban és a válogatottban is kulcsembert volt – az Aranylabdára mégsem lesz esélye, mert jobbhátvéd. Pedig idén gólokat is szép számmal lőtt: az Eb-n is betalált, de ugyancsak övé volt a BL-döntő első gólja. Cucurella az egész Eb talán legnagyobb meglepetése, mert a Chelsea-ben finoman fogalmazva sem volt jó szezonja. Nem gondoltam előzetesen, de a Leverkusenen veretlenül bajnokságot nyerő, parádés teljesítményt nyújtó Alejandro Grimaldónak esélye sem volt mellette labdába rúgni...

A középpályán a Pedri, Rodri, Fábrián Ruiz hármastúnik olyan jónak, mint a Xavi, Xabi, Iniesta hármast – és Pedri kiválásával, valamint Dani Olmo bekerülésével ez a csapat nem lett semmivel sem rosszabb! Sőt Olmo három gólt lőtt, mellette adott 3 gólpasszt, de a legfontosabb megmozdulása talán az a gólvonalról kifejelt labda volt a döntő utolsó perceiben... Fábrián Ruiz nincs a helyén kezelve, pedig az ő szerepe sem elhanyagolható. Kicsit a 2008-as Marcos Senna jut róla az eszembe. Senki nem beszélt róla, pedig ő is ott volt Xavi és Iniesta mellett az Eb-győztes spanyol középpályán... Rodrinál mindig jó helyen van a labda. Az Eb legjobb játékosának választották – nehéz ezzel vitatkozni, de ez azért lehetett így, mert hiányoztak a nagyszerű csatártejesítmények a tornáról. Erről majd később. Előtte kicsit méltassuk a két szélsőt. Real Madrid szurkolóként én ritkán drukkolok egy ifjú Barcásnak, **de Lamine Yamal teljesítményét látva nem vagyok meggyőződve arról, hogy ez a srác nem fogja többre vinni, mint Messi.** Persze sokan voltak már kikiáltva „új Messinek”, vigyázni kell Yamalra, a játékperceire, a sérülésekre, meg hogy a földön maradjon... De ez a teljesítmény nagyon rendben volt. Az Eb legszebb gólját lőtte, ráadásul a franciákat sokkolta vele – és 4 gólpasszt is kiosztott! **Nico Williams** ugyancsak zseniális volt a másik oldalon. Ő Georgiának köszönt be, na meg a fináléban ő szerezte meg a vezetést. Az ő teljesítményük láttán észre sem vettük, mennyire súlytalan és indiszpónált volt a középcsatárunk, **Alvaro Moráta.** Mondjuk ő a korábbi legendás csatárokkal ellentétben – mint Puskás, Butragueno, Raúl és Morientes – felemelhette az Európa-bajnoki trófeát. Ráadásul csapatkapitányként.

Egy mondatot még illik írnom a sikerkapitányról. **Luis de la Fuente**ről én még nem hallottam a kinevezése előtt. A neve alapján és a fizimiskáját látva porondmeszternek is elmehetne egy cirkuszba, vagy valami kabarészínésznek. Mivel az I. világháború óta a spanyol szövetség alkalmazásában áll, jól ismeri mindegyik játékosát (talán még a dédszüleiket is), tudta, kit mire tud használni az együttesben. Nyert velük U19-es és U21-es Eb-t, s a 2021-es olimpián ezüstérmét szerzett a spanyol válogatottal. Szóval nem kezdő cserkész a szakmában. Mint egy nagyapa, úgy ölelte keblére unokáit a franciák kiejtése után. A németek ellen szerintem egyébként nem meccselt jól, hiba volt lehozni mindhárom kezdő támadóját, erre kis híján ráfaragott. De végül egy csereembere, **Mikel Merino** megmentette. A döntőben pedig **Mikel Oyarzabal** érkezett. (Hősei keresztneve láttán azon se lepődnek meg, ha valami ilyesmi párbeszéd zajlott volna a kispadon a német és az angol meccsen a kapitány és segítői között: „Mi kell a győzelemhez?” „Mikel.”)

Itt érdemes egy rövid időre megállni. **Érdekessége az idei Eb-győztes spanyol válogatottnak, hogy elsősorban nem a Real Madridra és a Barcelonára épült.** A korábbi sikercsapatban, ha csak a sztenderd kezdőt nézzük, mondjuk a 2012-es Eb-döntőben, kilencen (!!!) képviselték ezt a két együttest (Casillas, Arbeloa, Ramos, Pique, Xavi, Iniesta, Busquets, Xabi Alonso és Fabregas). David Silva és Jordi Alba a Valenciából érkeztek az Eb-re (utóbbi játékos a torna után a Barcelonába igazolt...) A 2012-es Eb-győztes spanyol csapat három együttesből állt össze? Vagány! Mondjuk legalább

az összeszokottság hiányára senki nem panaszkodhatott... **Az idei Eb-döntős spanyol válogatott 10 különböző klubcsapatból érkezett** – ráadásul Cucurella, Laporte, Fabian Ruiz, Rodri és Olmo légiósként! Egyedül a Bilbaót képviselte két játékos a kezdő csapatban. Egyébként Unai Simon és Nico Williams mellett más baszk játékosokat is érdemes piederesztálra emelnünk: Le Normand, illetve a németek elleni rangadót eldöntő Merino és a finálé győztes gólját szerző Orayzabal is a Real Sociedad futballistái. Új szelek fújnak Spanyolországban? Meglehet, de én inkább arra gyanakszom, hogy a két gigaklubban egyre kevesebb a minőségi, a válogatottba behívható spanyol állampolgár.

Kérdőjelek: mi volt ez az angoloktól és a franciáktól?

„Főnök. Köszönök neked mindent, amit értem és az országunkért tettél. Te vagy Anglia valaha volt egyik legnagyobb szövetségi kapitánya, és megtiszteltetés volt melletted szolgálni. Segítettél a nemzetünknek összekapcsolódni és újra hinni a csapatban. Annyi sok fénypontja volt és annyi emléket szereztünk együtt, amik örökké tartanak! Sok sikert a következő fejezethez! Biztos vagyok benne, hogy még látjuk egymást” – Harry Kane e szavakkal búcsúzott a nyolc év után távozó szövetségi kapitánytól, Gerath Southgatótól. Ha pusztán az eredmények alapján ítélünk, minden idők egyik legsikeresebb angol kapitánya köszönt el a válogatottól. Hiszen a négy világversenye közül három is elődöntőbe jutott, kétszer a győzelem kapujában buktak csak el. Igaz, a csúcs közelébe érve a korábbi generációk is rendre elhasaltak, sőt ennyire közel évtizedek óta nem járt az angol válogatott tornagyőzelemhez... Mégis, kicsit keserű a szánk íze, **mert a játékoskeretben lévő potenciál alapján talán nem túlzás azt állítani: ennek az angol válogatottnak nyernie kellett volna valamit.**

2016-ban, amikor Anglia elhasalt Izland ellen az Eb nyolcaddöntőjében, majd Sam Allardyce kérészetű kapitánykodása végén, egyetlen meccs után lemondásra kényszerült, nagyon mélyen volt az angol football. Southgate akkor beugrónak tűnt, végül megmentő lett. Sokat tett a nemzeti csapat felemelkedéséért. De **ezen az Eb-n**

már egyértelműen látszott, hogy a csapat túlnőtte a mestert. A válogatott legyengébb láncszeme maga a szövetségi kapitány volt. Ilyen fantasztikus képességű játékosokkal és futballzsenikkel nem lehet olyan biztonsági, kockázatkerülő, betojsi futballt játszani, amit az angoloktól láttunk – szinte végig. Rossz volt nézni ezt a vergődést, pedig olyan támadók voltak az angoloknál, mint **Jude Bellingham, Harry Kane, Bukayo Saka, Phil Foden...** Vagy **Col Palmer** és **Oli Watkins**, akik a kispadról beszállva szóltak hozzá a meccsekhez, érdemben is. **Jack Grealish, Marcus Rashford** és **Jadon Sancho** be sem kerültek a keretbe! Emiatt is kapott bőven kritikát Southgate, de arra nagyon kíváncsi lennék, akik ezt a triót hiányolták, kik helyett látták volna őket szívesen a csapatban... Az a legdurvább, hogy az angolok úgy is majdnem megnyerték az Eb-t, hogy a játékok nézhetetlen, pocsek, elviselhetetlen volt. Pedig én nem azt láttam rajtuk, hogy nyerni szeretnének – nem akartak kikapni! Vegyük a spanyolokat: ők nem játszottak hosszabbításra vagy büntetőpárbajra. Két kritikus meccsüket megnyerték az orosz rulett előtt, nem bízva semmit a véletlenre. Mert aki mer, az nyer... Southgate nem nyert, de minden ambivalens érzésünkkel együtt ő mégis mást hozott a szigetországba, talán ezért búcsúzott szinte minden játékosa érzelemdúsan, a köszönet szavaival tőle. Köszönjék is meg Gareth Southgate-nek ezt a 102 meccset az angolok, egy korszak ezzel az Eb-vel lezárult, s kíváncsian várjuk, hogy ki lesz az utód.

Az angolokkal ellentétben **Didier Deschamps**nak nem jutott eszébe önkritikát gyakorolni. Ő még angol kollégájánál is régebbi bútor: immár 2012 óta ül a válogatott kispadján. Veszített már Eb- és vb-döntőt, de van vb- és Nemzetek Ligája győzelme is. Igaz, hogy a legutóbbi 4 tornájából háromszor ő is a legjobb négybe vezette csapatát (ami mondjuk ilyen játékoskerettel nem biztos, hogy annyira nagy kunszt), de **szó szerint ez a kapcsolat is megfáradt. Az biztos, hogy játékosai közül nem tudta kihozni ezen a tornán a legjobbat.** Első akciógóljukat a hatodik (!!!) meccsükön szerezték: addig két öngól és egy büntető segítette őket. Sok minden történt azóta, hogy Laurent Blanc helyett Deschamps lett a kapitány (a 2014-es vb keretéből mindössze Giroud és

Griezmann volt benne az ideai csapatban is), nyugalmat hozott a válogatott életébe, ez vitathatatlan, mert a 2006-os vb-ezüst után volt néhány meglehetősen pocsek és vállalhatatlan világversenye a franciáknak, de lehet méltóságteljesen is távozni. És Deschamps ebben a helyzetben lehetett volna most elegáns... Zinedine Zidane most újra vakarhatja kopasz fejét, hogy mit kezdjen magával: mindenki tudja, hogy erre a kispadra pályázik évek óta az aranylabdás francia. Ezek után lehet, hogy jövőre újra leül a Real Madrid kispadjára, ahol egy mini francia kontingenst legalább trenírozhat Mendy, Camavinga, Tchouameni és Mbappé személyében.

Hol voltak a klasszis csatárok?

Kylian Mbappé, Harry Kane, Cristiano Ronaldo, Robert Lewandowski, Romelu Lukaku, Alvaro Moráta. Kinek ezért, kinek azért, de ez az Európa-bajnokság nem a klasszis középcsatárok tornája volt, és nem is fedeztünk fel magunknak új csatártehetséget. **Kylian Mbappé** az osztrákok ellen eltörte az orrát, ez az egész Eb-szereplésére rányomta a bélyegét. Mindössze egyetlen gólt szerzett, azt is büntetőből, és a legnagyobb helyzeteit csúnyán elrontotta – ezt a Mbappét eddig még nem láttuk. Az arcsérülése után talán óvatosabban ment bele a párharcokba, de mindent nem lehet az első meccsen szerzett sérülésére fogni. Mondjuk az is igaz, hogy én sosem játszottam orrtöréssel egy Európa-bajnokságon, és hajlamosak vagyunk megfedkezni arról, hogy a futballisták is emberek. Én Mbappét tippeltem gólkirálynak, attól elég messze állt. **Harry Kane** sokadmagával gólkirály

lett végül, de egyrészt sokat elmond az egész Eb-ről, hogy 3 gól is elég volt ahhoz, hogy valaki mesterlövész legyen, másrészt valószínűleg még maga Kane sincs megelégedve saját teljesítményével. Teljesen elszigetelve játszott a többiektől, kevés labdaérintéssel, látszólag nem is teljesen egészségesen – Southgate a végén már nem is erőltette, hogy végig a pályán tartsa. Volt már jobb tornája, de ő legalább szerzett három gólt! **Romelu Lukaku** is szerzett, de mindhárom elvették tőle – szabályosra pedig nem volt képes. Kicsit már sajnáltuk a belgát, akinek a 3 érvénytelen gólja ellenére nem volt igazi a helyzetkihasználása.

Robert Lewandowski mindössze másfél meccsen játszott, egy gólt büntetőből összehozott – igaz, szerencséje, hogy megismételték vele a tizenegyest, mert az első lövést Mike Maignan kivédte. Nem volt ilyen mázlija **Cristiano Ronaldónak**. A hatodik Eb-jén szerezhette volna gólt a februárban a negyedik x-be lépő ötszörös aranylabdás portugál, de még büntetőből sem sikerült betalálnia Szlovénia ellen: Jan Oblak, akivel korábban rengeteg csatát vívott a Real-Athletico meccseken, jól olvasta a szándékát, és védte a lövést. Mentségére szóljon: mindkét büntetőpárbajban vállalt lövést, és ott nem hibázott. **Alvaro Moráta** a horvátok elleni első meccsen lőtte az egyetlen gólját, majd a második meccsen volt még egy kapura lövése, és onnantól semmi. Nem ő vitte hátán a spanyol csapatot a végső győzelem felé. De csapatkapitányként ő emelhetette először magasba a trófeát. A 2018-as vb-n Giroud sem szerzett gólt, mégis a világ-bajnok franciák egyik legfontosabb játékosaként beszéltek róla. Talán néhány év múlva Morátáról is így fogunk diskurálni. A 2000-es Eb-n Nuno Gomes, 2004-ben Milan Baros, 2008-ban és négy évvel később Fernando Torres, 2016-ban Antoine Griezmann, legutóbb Patrick Schick. Az ideai Eb-ről melyik csatárra fogunk emlékezni?

Leáldoztak csillagok?

Az előző szegmensben említettek közül, bár hivatalos bejelentés még nem történt, meglehet, hogy **Robert Lewandowskít** és **Romelu Lukakut** már nem látjuk nagy tornán. Lehet ilyen érzésünk utóbbi honfitár-

sával, **Kevin de Bruyne**vel kapcsolatban is, aki állítólag szintén az arab világ felé tart – például Aymeric Laporte bebizonyította, hogy onnan is lehet Eb-t nyerni, de a belga passzmester oda alighanem már csak levezetni megy, és kicsit pénzt keresni, hogy nyugdíj után se legyen gondja a villanyszámlával. Szegény **Luka Modric**ot nagyon rossz volt látni összetörten a horvát kispadon, miután az olaszok a 98. percben szerzett góllal kiejtették őket. (Akkor még mi is mennyire tudtunk örülni, ez számunkra kedvező eredmény volt...) Minden idők legjobb horvát labdarúgója marad még egy szezont a Real Madridnál, sőt csapatkapitány is lesz, de válogatott karrierje nem fog az idők végezetéig tartani – ugyanez igaz a másik veterán horvát, **Ivan Perisics**re, aki súlyos sérülése után már annak is örülhetett, hogy pályára lépett az Eb-n. **Toni Kroos**ról tudtuk, hogy az Eb után az aktív játéktól visszavonul. Élete egyik legjobb szezonját produkálta, bajnokságot és BL-t nyert, az Eb-n is jól játszott (bár utolsó tétmeccsén túlpörgött kicsit, szerintem csak az iránta való tiszteletből nem állították ki, így nem piros lappal fejezte be játékos pályafutását, mint egykor Zidane). A csúcson hagyta abba – és emiatt a legnagyobb tiszteletet érdemli. **Thomas Müller** és **Oliver Giroud** is legendái voltak saját nemzeti csapatuknak, a válogatottban már többet nem látjuk játszani őket. A portugál **Pepe** ilyet nem mondott, bár 41 évesen egyelőre klub nélküli. **Cristiano Ronaldo** meg nagyerevével készül a 2026-os vb-re. Mert még nem született meg az a szövetségi kapitány, aki ki merné őt hagyni. Ha van egy kis esze a portugál szövetségnek, és ők is valóban ezt akarják, Eric Ten Haagot kell leültetni a válogatott kispadjára. Ő már egyszer sikeresen kiebrudalta CR7-et Manchesterből.

Ami kimaradt, de érdemes megemlíteni...

A németek. Nagy volt a nyomás a házigazdán, meg a fiatal szövetségi kapitányon, **Julian Nagelsmann**on is, de a németek sokkal jobbak voltak annál, mint amit előzetesen várni lehetett tőlük. Sőt, a spanyolok mellett ők voltak azok, akik játszották a futballt, és a sors tragédiája, hogy ez a két csapat nem a döntőben, hanem már a 8 között találkozott egymással. **Toni Kroos** reaktiválása nagyon jól sült

el, mint ahogy a két fiatal, **Jamal Musiala** és **Florian Wirtz** is remek tornán vannak túl. Hamis kilencesként Kai Havertz hozta, amit vártak tőle, míg **Niclas Füllkrug** csereként is igen veszélyesen és gólerősen játszott. A spanyolok ellen nagyon megélelünkült a támadójáték, amikor az ex-dortmundi pályára lépett. Ha valaki Dibusz miatt van kiakadva, aki már 3 Eb-n ült végig a padon, kérdezze meg **Marc André Ter Stegen**t, hogy érzi magát, hogy még egyetlen világversenyen sem védhetett egyetlen másodpercet sem. Kroos és **Thomas Müller** elbúcsúztak, **Manuel Neuer**nek sem lesz már sok hátra, mégis biztató a Nationalelf jövője: Nagelsmann kezében továbbra is jó kezekben lesz az irányítás.

Az olaszok. A címvédő nyújtotta az Eb egyik legkiábrándítóbb teljesítményét, bár számomra nem volt meglepő a vergődésük, én azt gondoltam, hogy már a csoportból sem fognak továbbjutni. **Luciano Spalletti** sem tudott felülemelkedni a problémákon. Igazi vezér nélkül, egyéniségek hiányában, gólvágó csatárokat nélkülözve, túl sok nyomot maguk után nem hagyva búcsúztak Svájc ellen. Sokat elmond az azzurriról, hogy legjobb játékosuk a kapus, **Gianluigi Donnarumma** volt. De ő gólokat rúgni nem tud.

A grúzok. Bocsánat, Georgia. Történetük első világversenyén nem vallottak kudarcot, sőt nemzeti hősként fogadták őket odahaza. Mondjuk, legyünk őszinték: diadalmenetük aligha valósul meg, ha a portugálok nem cserélik le az

alapkezdőcsapat 95 %-át, és van tétje számukra annak a meccsnek. **Giorgi Mamardashvili** az egész Eb egyik legjobb kapusteljesítményét nyújtotta, **Hvica Kvarachelia** a Napoliban megszokott pazar játékát hozta, **Georgi Mikautadze** személyében pedig megismert egy csatárt a futballvilág, mindhárom csoportmeccsen rúgott egy-egy gólt, így ő is társgólkirály lett.

Az osztrákok. Azt gondoltam, hogy jók lesznek, de arra nem számítottam, hogy a franciák és a hollandok előtt megnyerik a csoportot. Amennyire meglepő volt az, hogy négyesük élén végeztek, annyira megdöbbentő volt számomra a kiesésük a törökök elleni nyolcaddöntőben. Két szögletből kaptak két gólt, egyébként tehetséges focit játszottak a tornán, jó lett volna még látni **Marcel Sabitzer**t és társait.

A hollandok. Marco Van Basten, Rud Gullit, Robin Van Persie, Wesley Sneijder, Edwin van der Saar szintű klasszisuk kevés van jelenleg a hollandoknak, nem is vártak sokan tőlük elődöntős szereplést – de szimpatikus csapatként jó benyomást tettek rám, már amennyit láttam belőlük. **Cody Gakpo** három gólt lőtt, **Xavi Simmons** az elődöntőben rúgott egy nagyot, a védelemben ott volt **Nathan Aké**, **Virgil van Dijk** és **Denzel Dumfries** – nem is állt rossz nevek közül az Oranje. Az utolsó pillanatokban fosztotta meg az angol Watkins az elődöntőben őket a hosszabítás lehetőségétől.

Az ukránok. 4 ponttal még nem esett ki csoportutolsóként csapat, most ez is megtörtént, miután mind a 4 csapat 4 ponttal végzett az E csoportban. Real Madrid szurkolóként fáj kimondani, de keleti szomszédunk továbbjutása **Andriy Lunin**on ment el, aki a románok 3 góljából kettőben benne volt – és mivel a gólkülönbségen múltott, nyugodtan ráhúzzhatjuk a vizes lepedőt. Még most is tartom, hogy jobb az ukrán keret, mint a román és a szlovák, és elég fiatalok ahhoz, hogy ezt a jövőben be is bizonyítsák.

További szórakoztató sportelemzéseket, élménybeszámolókat, lelki olvasmányokat találnak a szerző blogján: lacusatyablog.hu

Foglalkoztató

LIBA PAPIRTÁNYÉRBŐL

Szükséges eszközök: 1 db papírtányér, olló, ragasztó, kis darab narancssárga papír, fekete filc, toll (párnából).

Elkészítés: A papírtányérből vágd ki a liba alapját. Ezután készítsd el a csőrét. Ehhez használhatsz narancssárga színes papírt, de kivághatod egy otthon talált, feleslegesé vált papírdobozból is. Ha még élethűbb libát szeretnél, készíts neki ugyanilyen színű lábakat is. A csőrt (lehet egyszerű háromszög forma) ragaszd a tányér felső részének végéhez.

Most a szárny következik. Ehhez használhatod a tányérből kivágott részt, így az anyaggal is spórolsz. A papírból készíts trapéz formát, aminek a szélesebb részét finoman vagdosd be ollóval, mintha tollak lennének. De ha van otthon kidobásra ítélt tollpárnátok, vagy találsz pár kihullott darabot, akkor egyszerűen csak ragassz fel néhány tollat a szárny helyére. Végül fekete filccel rajzold meg a liba szemét, a csőrtől kb. 2 ujjnyi távolságra.

Forrás: crawfordartgallery.ie

ORGOVÁNYI ANIKÓ

Szüret

Körte pottyán, dió koppan,
alma mosolyog a fáról,
mogyoró roppan, szőlő csusszan,
csurran a must a pohárból.

Szusszan a szilva,
rotytán a nedve,
megfőtt a lekvár,
kend a kenyérre!
Hamm!

ZELK ZOLTÁN

Őszi mese

Egy magas fa legszélsebb ágán élt a kis falevél. Mostanában nagyon szomorú volt. Hiába jött játszani hozzá a szellő, csak nem vidult fel.

– Miért nem hintázol velem? – kérdezte a szellőcske. – Láttam, most mindig egy kismadárral beszélgetsz. Ugyan mennyivel mulatságosabb ő nálamnál? No, de találok én is más pajtást!

A falevél erre sírva fakadt.

– Ne bánts, szellőcske, tudhatnád, mennyire szeretlek, és láthatod, milyen szomorú lett a sorsom. Azelőtt reggelenként arany napsugárban fürödtem, és fecskesereg köszöntött vidám jó reggelt. Most se napsugár, se fecskék. Hová lettek? Miért hagytak el? Nézd az arcom, a nagy bánattól egészen megöregedtem, már ráncos is, az esőcseppek naphosszat elülnek benne!

A szellő megsajnálta a falevelet. Megsimogatta, vigasztalta, de az zokogott, hogy leszakadt az ágról, és hullt a föld felé.

– Nem baj, ha meghalok – gondolta – úgysem ér már semmit az életem.

De a szellő nem hagyta kis barátját: szárnyára vette, s azt mondta:

– Oda vislek, ahová akarsz! Merre repüljünk? De a falevél bizony nem tudta.

Éppen akkor egy kismadár szállt a fára. Csodálkozott, hogy nem találja ott a falevelet; máskor már messziről intgetett neki, alig várta, milyen híreket hoz.

– Ott van a kismadár – ujjongott a falevél –, akivel beszélgetni láttál. Ő megígérte, hogy hírt hoz a fecskéről, talán már tudja is, merre kell utánuk menni!

Odarepültek hát hozzá. A kis madár elmondta, hogy egyik pajtása látta, mikor a fecskék összegyűltek s elhatározták, hogy itt hagyják ezt a vidéket, s elindulnak a tengeren túlra. Azt beszéltek: ott mindig aranyos napsugár ragyog.

– Menjünk utánuk – könyörgött a falevél.

A szellő nem kérte magát. Szálltak hegyen-völgyön, erdőkön, mezőkön, míg csak a tengerhez nem értek. Azon is átszálltak, mikor egy fecske suhant el mellettük. Rögtön észrevette a kis falevelet, aki több társával együtt olyan kedves házigazdája volt. Örömeiben gyorsan összehívta a fecskéket; de

mire odaértek, a falevél már nagyon fáradt volt. Ott himbálózott a ragyogó napsütésben. A fecskék énekeltek, a napsugár mosolygott, a szellő duruzsolt.

– Most már boldog vagyok – sóhajtott a falevél, aztán álomba ringatta a tenger.

Játéksarok

MELYIK IGAZ RÁD?

A játékvezető és a játékban részt vevő gyerekek közösen írják össze minél több eldöntendő kérdést. Például: Az állatkertet vagy a vidámparkot szereted jobban? Van testvéred vagy nincs? A kutyát vagy a macskát szereted jobban? Mit szeretsz jobban: tévézni vagy olvasni?

A játékosok sorakozzanak fel egy oszlopban a játékvezetővel szemben. Amikor a vezető felteszi a kérdést, az egyik válaszlehetőségnél (pl.: állatkert) jobbra, a másikonál (vidámpark) balra mutasson a kezével. Aki az állatkertet szereti jobban, az ugorjon jobbra, aki inkább vidámparkba szeret járni, az balra. Mindig várjunk 2-3 másodpercet, hogy a két csapat tagjai megnézzék, ki van velük egy véleményen. Ezután mindenki rendeződjön vissza, és jöhet a következő kérdés.

Ha nincs elég hely, lehet a padban ülni is játszani. Ilyenkor a játékvezető jelezze, melyik lehetőséget választók álljanak fel, és kik maradjanak ülve.

Libás népköltések Márton napra

Szentendrei legények,
Libát loptak szegények.
Nem jól fogták a nyakát,
A nyakát, sej-haj a nyakát,
Elgágította magát.

*

Száz liba egy sorba,
Mennek a nagy tóra,
Elöl megy a gúnár,
Jaj, de peckesen jár.

*

Libuskáim, egyetek,
mindjárt hazamehettek,
mire a nap lenyugszik,
ti is otthon lehettek.

JUNG KÁROLY

Szunnyadó mező

Szélirányba bólogat
A kukoricaszár,
Esőverte dülőúton
Már senki se jár.

Ördögcérna bokorban
Fácánytúk lapul,
Messze nyúló barázdából
Iramlik a nyúl.

Hétmérföldes léptekkel
Közeleg a tél,
Égbe nyúló villanydróton
Muzsikál a szél.

MESÉLJ!

Határozzunk meg néhány témakört a játékosok életkorának megfelelően. Például: család, barátok, hobbi, háziállat, kedves sport, tantárgy, utazás stb. Különböző színű papírból vágjunk ki a témaköröknek és a létszámnak megfelelő mennyiségű korongot, vagy használjunk színes cetliket. Például 5 témakör és 25 játékos esetén minden színből 5-5 darabot. A korongra felírhatjuk a témakört, de jelezhetjük a táblán is, melyik szín mit jelent. A korongokat tegyük egy nem átlátszó tárolóalkalmazásba, ami lehet sapka, doboz, papírzacskó is. Mindenki húzzon egy korongot és mondjon magáról néhány szót az adott témakörnek megfelelően.

Találós kérdések

Sok-sok gyöngyszem együtt lakik,
levelekkel takarózik.
Lehet lila, kék, zöld, sárga,
ha megérett, hordó várja.

Icipici lámpa
világít az éjben,
úgy repül,
mint a levél a szélben.

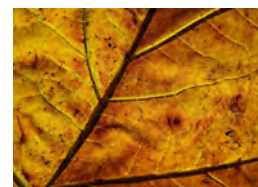
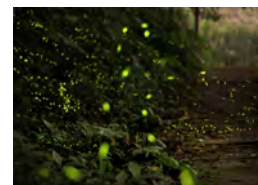
Ereiben nem kering vér,
Mikor sárgul, viszi a szél,
De ha papír, postás hozza,
Hogy kis ládádba bedobja.

Nincsen testem, nincs barátom,
nincs kenyérem, se lakásom,
eső eshet, mégse ázom,
nyargalászok hét határon.

Sünilabda, zöld a színe,
ősszel pottyán le a fűbe.
Benne barna golyó lapul,
nagyot pattan, hogyha gurul.

Június 4.

Június 13.

Június 20.

Június 7.

Június 16.

Június 24–28.

Június 2. Nagyszülők és unokák zarándoklátát tartották Máriapócscon. Az Ábel püspökkel közösen végzett Szent Liturgián Marton Zolt váci megyéspüspök mondott szentbeszédet.

Június 3. Megtartotta akadémiai székfoglaló előadását Végheő Tamás görögkatolikus pap, a Szent Atanáz Hittudományi Főiskola egyháztörténész professzora, az MTA-SZAGKHF Lendület Görögkatolikus Örökség Kutatócsoport vezető kutatója a Szent István Tudományos Akadémián Budapesten.

Június 3. Ábel püspök megáldotta a Nyíregyházi Egyházmegye saját építésű bölcsődéjét Mátészalkán. Az intézmény bejáratánál Noé bárkája fogadja az érkezőket. Ez az egyházmegye harmadik ilyen bölcsődéje.

Június 4. A Nyíregyháza-Rókahegyi Görögkatolikus Templom közössége is csatlakozott az Összetartozásunk Tüze kezdeményezéséhez: június 4-én 18 óra 24 perckor gyűjtöttek tüzet a trianoni békeszerződés aláírására emlékezve.

Június 7. A holokauszt magyarországi emléknapján márványtáblát állítottak a korábban ott élt zsidó családok tiszteletére Nyíregyházán, a Bethlen Gábor és a Síp utca sarkán. Az emléktábla-avatás után a Görögkatolikus

Múzeumban megnyitották a Magyar Zsidó Múzeum *Csillag a házon, csillag a kabáton* című vándorkiállítását.

Június 13. A Miskolci Egyházmegye centenáriumának jegyében szervezték meg az idei Akrofesztet Miskolcon. A közel háromszáz fiatal többek között a talentumokról, szerelemről és párkapcsolatról, imádságról hallgatott előadásokat. Először mutatkozott be közönség előtt a görögkatolikus papokból álló AcaPriest formáció. Az Atanáz püspök vezette vecsernye után pedig a Gedeon Reflects koncertjével zárult a program.

Június 15. Ábel püspök megáldotta a Nyíregyházi Egyházmegye legújabb templomának alapkövét Nyíregyháza-Rozsrétszőlőn. Az ott működő szervezőlelkeszséget hivatalosan 2013-ban alapították meg, 2019-ben pedig Ábel püspök parókiai rangra emelte. Parókusa Kovács Csaba atya.

Június 16. Centenáriumot ünnepeltek a Miskolci Apostoli Adminisztrátúra első felszentelt templomában Szuhakállón. Szarka József parókus meghívására az egyházközség több korábbi szolgálattevője is „hazalátogatott” az ünnep erejéig. A jeles alkalomból a parókia és a templom történetét feldolgozó kiadvány is megjelent.

Június 20. Küllemében Noé bárkáját formáló, szellemiségében pedig a keresztyén lelkiséget képviselő görögkatolikus bölcsődét áldott meg Ábel püspök Fehérgyarmaton.

Június 21. A római Pápai Keleti Intézetben védte meg doktori disszertációját Orosz István Mokiosz atya, a Szent Atanáz főiskola oktatója és a Nyírteleki Görögkatolikus Parókia lelkipásztora.

Június 22. Megtartották az I. Pesterzsébeti Görögkatolikus Kántortalálkozót, amelyre a fővárosból, Pest és Fejér vármegyéből egyaránt érkeztek görögkatolikus kántorok és a bizánci keresztyén énekvilág iránt érdeklődők.

Június 23. A hagyományokhoz híven idén is megtartották a pedagógusok búcsúját Máriapócscon. A Szent Liturgiát Kocsis Fülöp metropolita vezette, a vendég pedig Bábel Balázs kalocsa-kecskeméti érsek volt.

Június 24–28. Pálházán tartották meg a 14 és 20 év közötti fiatalokat megszólító Görögtűz+ táborát. A résztvevők ellátogattak a regéci várba, Kassára, Filkeházára és a Zemplén Kalandparkba. Az utazás mellett a szertartások, játékok, közös imák, játékok sem maradtak el.

Június 26.

Július 1-5.

Július 7.

Június 30.

Július 2-4.

Július 7.

Június 26. A Görögkatolikus Metropólia is csatlakozott a Katolikus Szociális és Gyermekvédelmi Szakellátásokat és Szolgáltatásokat Fenntartók Fórumához. A megállapodást június 26-án, Debrecenben írta alá Fülöp metropolita és Vajda Norbert, a Katolikus Szeretetszolgálat főigazgatója, a Fórum elnöke.

Június 29. Atanáz püspök állandó diakónus-sá szentelte Hevér Tibor alszerpapot Ózdon. Az újszenteltet püspöke az ózdi parókia szolgálatával bízta meg.

Június 29. Jubileumi templombúcsút ünnepeltek Nyírlugoson, emlékezve a feljegyzések alapján már 1724-ben a településen állt fatemplomra. Az ünnepi szónoklatot Aranyics Arnold atya tartotta. Az ünnepi liturgián a helyi ifjúsági kórus és a Szent Atanáz kórus énekelt.

Június 30. Templomuk felszentelésének 250.-ik évfordulóját ünnepelte Rudabányácska közössége. Az ünnepi liturgiát Atanáz püspök vezette, Szikora Benedek jelenlegi parókus és az egyházközség több korábbi szolgálattevőjének koncelebrálásával.

Június 30. A Szent Péter és Pál tiszteletére szentelt görögkatolikus templom búcsúünnepén áldotta meg Ábel püspök a megújult

templomkülsőt, a közösségi ház nagytermét, a kívül-belül megújult parókiát és a szintén felújított útmenti keresztet Nyírcsaholyban.

Július 1. Sikeresen megvédte doktori disszertációját a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetemen Makkai László, a Görögkatolikus Felsőoktatási és Kulturális Diákotthon igazgatója, egyetemi lelkész.

Július 1-5. Debrecenben szervezett liturgikusének-tábort – immár a hatodikat – a Görögkatolikus Metropólia. A találkozóra általános és középkorú gyerekek jelentkezettek. Napközben görögkatolikus dallamokat és dallamokról tanultak, de sok játék, kézművesség, kirándulás is színesítette a programot.

Július 2-4. Idén is megtartották a Miskolci Egyházmegye pedagógusainak lelkigyakorlatát, melyen egy Interreg projekt keretében a Kassai Egyházmegyéből, Töketerebes városából is érkeztek pedagógusok.

Július 6. Gyermekek számára tartottak kántorképzést Edelényben. A Szent János Görögkatolikus Gimnázium, Szakgimnázium, Technikum és Kollégiumban tartott képzésen elsősorban az Aranyszájú Szent János liturgiáján énekelt dallamokat gyakorolták a jelenlévők.

Július 7. A garadnai templomban szentelte állandó diakónussá Mincsik Balázs alszerpapot Atanáz püspök. Balázs az egyházi rend szentségének felvétele után ebben a templomban kezdte meg diakónusi szolgálatát.

Július 7. Kívül-belül megújult görögkatolikus templomot áldott meg Ábel püspök Nyírlővön. A templom teljes külső homlokzata alapozást és vízhatlan festést kapott, lábazatát nemesvakolattal, stablondeszkáit lemezzel burkolták be, a templombelső figurális festést kapott. A 2006-ban épült templomban az elmúlt néhány évben ikonosztáziót és oltárt is szenteltek.

Július 8-11. Zsolozsmás tábort szerveztek Irotán. A résztvevők három napon át szüntelenül imádkoztak: zsolnákat olvastak és megtartották a liturgikus nap minden szertartását. Orosz István atya, a szeminárium előkészítő évfolyamának előljárója az imádságról tartott elmélkedéseket.

Július 11-14. Zsolozsmás tábort szerveztek Létavértesen. A közel 50 résztvevő Fülöp metropolita vezetésével imaórákon, kis esti zsolozsmán, utrenyén, déli istentiszteleten, vecsernyén, éjféle zsolozsmán is együtt imádkozott. A tábor előadója Szoliva Gábor ferences szerzetes atya volt.

Július 18–20.

Július 29.

Augusztus 6.

Július 25.

Augusztus 6.

Augusztus 10.

Július 13-14. Kisebb rendek feladását ünnepelte két közösség: Atanáz püspök Perecsén felolvasóvá avatta Zajác Zsoltot, másnap pedig Zemlénaárdon alszerpappá Fodor Bertalant.

Július 15. Vásárosnaményban áldott meg Noé bárkájára emlékeztető bölcsődét Ábel püspök. Az épület belső helyiségeit Gánicz Endre főhelynök atya hintette meg szenteltvízzel. A vendégeket helyi iskolások versekkel, a Vitkai Gyermek Néptáncgyűttes pedig táncos előadással köszöntötte.

Július 18–20. Hűségben és reménységben mottóval tartották meg az idei 22+ zárándoklatot. A 22 és 35 év közötti útonlévők Tiszaújvárosból indultak el, a zárándoklat célját, a máriapócsi kegytemplomot elérve pedig bekapcsolódtak az Illés-napi búcsú programjába.

Július 21. Jubileumi búcsúünnepre gyűltek össze a Szent Illés próféta tiszteletére szentelt templomban Vámosújfalú görögkatolikusai. Az ünnepi liturgiát Atanáz püspök vezette, aki hálát adott az 50 éve szentelt templomért.

Július 25. A nyíraczádi görögkatolikus templomban szentelte áldozópappá Fülöp metropolita Gedeon Tamás diakónust. Az újszentelt

a Makói Görögkatolikus Parókia segédlelkései szolgálatával bízták meg.

Július 29–augusztus 3. Ismét a Bodajki Falutábor adott otthon a Szent Damján Tábornak. A tábor 1997-ben görögkatolikus kispapok alapították. Céljuk azóta is változatlan: egy hétre levenni a terhet a sérült gyermekek szüleitől, egy hét feledhetetlen vakációt ajánlani a gyermekeknek, valamint felhívni a társadalom, főként a fiatalok figyelmét a sérültekkel való szolidaritásra. Idén 90 fogyatékkal élő fiatal érkezett a táborba.

Augusztus 2. A budapesti Panágia Központban szentelte diakónussá Tóth-Kormos Zoltán Fülöp metropolita. Zoltán diakónus a jövőben a Panágia Központ állandó szolgálattevője lesz.

Augusztus 4. Búcsúünnep keretében áldotta meg Ábel püspök a megújult parókiát Nyírcsászáriban. A Szent Liturgián a házigazda, Seres Péter atyával együtt imádkozott a kerület papsága és néhány távolabbról érkezett atya.

Augusztus 6. Centenárium családi napot rendeztek Múcsonyban. A program kulcsmozzanatai a hálaadó liturgia, előadások, tanúságtételek és játék, szórakozás voltak. A csa-

ládi napon a hagyományos gyümölcszentelés sem maradt el.

Augusztus 6. Pappá szentelésének huszonötödik évfordulóján, Szent Liturgia keretében adott hálát az eltelt évek áldozópapi szolgálatáért Mák Ferenc nyugállományú ezredes, görögkatolikus tábori lelkész a Budai Görögkatolikus Egyházközség templomában.

Augusztus 10. Pappá szentelésének helyszínén, Máriapócsban mutatott be hálaadó Szent Liturgiát Makkai László atya, a Görögkatolikus Felsőoktatási és Kulturális Diakotthon, valamint a Görögkatolikus Roma Szakkollégium igazgatója, egyetemi lelkész. Szentelése 25. évfordulója alkalmából Atanáz püspök Ferenc pápa apostoli áldását nyújtotta át László atyának, megköszönve az immár negyedszázados papi szolgálatot.

Augusztus 10. A nyíregyháza-kertvárosi görögkatolikus templomban tartotta aranymiséjét és aranylakodalmát tizennégy paptestvér, sok barát és rokon társaságában Soltész Mihály atya.

Augusztus 11. Úrszínváltás ünnepkörében szentelte meg Atanáz püspök a szirmabesenyői templom falait beborító új ikonokat. Tavalay ta-

Augusztus 15.

Augusztus 21-22.

Augusztus 25.

Augusztus 18.

Augusztus 24.

Augusztus 27.

vasszal Krakk-Polyák Zsófia ikonműhelyében készültek az első vászonra festett alkotások, amelyek most már a szentély falait díszítik. Sallai Géza szobrászművész keze munkája a templomhajó képein jelenik meg. A további díszítőfestéseken Boros Andrea és Soltész József dolgoztak.

Augusztus 12–17. Megtartották a XXII. Ifjúsági Gyalogos Zarándoklatot. A fiatalok hétfőn indultak el Miskolcra, és szombaton érkeztek meg a Nemzeti Kegyhelyre.

Augusztus 15. Az Istenszülő elszenderülése és mennybevétele ünnepén tartották meg a miskolci székesegyház főbúcsúját. Az ünnep szónoka Pacsai János protopresbiter, a cserháti kerület esperese volt, aki beszédében hangsúlyozta: ez az ünnep mindenkor azt üzeni nekünk, hogy „nem a halálé az utolsó szó, hanem Istené; nyitva van Isten országának a kapuja”.

Augusztus 18. Nagyboldogasszony búcsúját ünnepelték Máriapócon. Az Istenszülő elszenderedésének ünnepén három görögkatolikus főpásztor és a Görögkatolikus Metropólia papsága végezte az ünnepi Szent Liturgiát.

Augusztus 20. Gulyás Gergely Miniszterelnökséget vezető miniszter a nemzeti ünnep alkalmából a Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetést adta át Kocsis Antalnak, a Hajdúdorogi Főegyházmegye álmósi görögkatolikus parókusának több évtizedes lelkipásztori szolgálatáért, Újfehértó görögkatolikus oktatási-nevelési központja, valamint az ottani szociális ellátórendszer kiépítése érdekében tett erőfeszítéseirért.

Augusztus 21–22. Tanévnyitó értekezletet és lelki napot tartottak a főegyházmegye területén működő oktatási intézmények vezetőinek és lelkipásztorainak Máriapócon.

Augusztus 22–24. Hatodik alkalommal rendezett országos cigánypasztorációs lelkigyakorlatot a Boldog Ceferino Intézet, aminek a hajdúdorogi Nagy Szent Bazil Görögkatolikus Gimnázium adott otthont.

Augusztus 24. A leveleki tó partján tartották meg a Nyíregyházi Egyházmegye családi napját. A jelenlévők tematikus sátrak kínálatából választhattak, megjelentek a görögkatolikus motorosok, volt előadás a Szentháromság-ikon témájában, valamint sportolási, verseny- és kézműves lehetőségek, és természetesen strandolás is.

Augusztus 25. Szarka József atya ötvennégy esztendő papi szolgálat után a szuhakállói görögkatolikus templomban bemutatott Szent Liturgián köszönt el az aktív lelkészi munkától és a szuhakállói hívektől.

Augusztus 27. Közös nyárzáró gyermeknapot tartott a görögkatolikus gyermekvédelmi gondoskodásban élő gyermekek, szakemberek, nevelőszülő családok számára a Hajdúdorogi Metropolitai Egyház a fenntartásában működő Szent Anna Görögkatolikus Gyermekvédelmi Központ közreműködésével. A programnak a hajdúdorogi székesegyház templomkertje adott otthont.

Augusztus 28. Az egyházmegye nyugdíjas paptestvérei voltak hivatalosak Ábel püspök atyához. A Nyíregyházi Egyházmegye főpásztor a püspöki irodában fogadta paptestvéreit.

Piován Győző

NYÁR VÉGÉN

Míg lombokat tép a szellő
S elnémul az árnyas erdő
Hűvös, lombos sátora,
Ott, hol utad vezet titkon,
Az őszi szél rést ne nyisson
S ne csüggeszen el soha.

Hited, mely virággal hintett
S melyre kék égbolt tekintett,
Álljon változatlanul;
Hirdetve, hogy nyárban, télben,
gyötrődésben, szenvedésben
rád az élet fénye hull.

A reménység égi zöldje,
Édes áldást hint e földre,
S boldogítja azt, aki
Örök tavaszában járva
Tekint fel a keresztfára,
Amely üdvöt nyújt neki.

ELŐRENDELHETŐ

GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLE

Kalendárium
Asztali naptár
Fali naptár

Az igények leadhatók a parókusoknál,
intézményeink és magánszemélyek
a goroghir@gorogkatolikusmetropolia.hu e-mail címen
tudják közvetlenül a kiadványokat megrendelni.

(Figyelem! A nem parókiákon keresztül történő értékesítésnél postaköltséget számolhatunk fel.)

GÖRÖGKATOLIKUS METROPÓLIA

gorogkatolikus.hu

